

Nr 151

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa pensionsfrågor för statsanställda m. fl.; given Stockholms slott den 10 april 1959.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att dels antaga härvid fogade förslag till *statens pensionslöneförordning*, dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sigurd Lindholm

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att den pensionsreglering, som enligt beslut vid 1958 års B-riksdag skall genomföras den 1 juli 1959 för statsanställda m. fl., skall omfatta jämväl de grupper av icke-statliga anställningshavare, som nu är underkastade det s. k. SPA-reglementet. Förslag framlägges också angående vissa andra frågor, som sammanhänger med genomförandet av nämnda pensionsreglering och med den förutsatta gemensamma utbetalningen av personalpension och vissa förmåner på grund av socialförsäkring, samt angående pensionsförmåner i vissa individuella fall m. m.

Förslag

till

statens pensionslöneförordning

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

De bestämmelser om pensionslön, som innehållas i denna förordning, skola tillämpas i den utsträckning, som angives i pensionsreglementen utfärdade av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

2 §.

För anställningshavare, vilken är underkastad i 1 § avsett pensionsreglemente, är under varje kalendermånad tillämplig den pensionslön, som gäller för sådan i reglementet avsedd anställning som han under hela månaden eller del därav innehaft eller uppehållit med vikariatslöneförordnande. Där anställningshavaren under viss kalendermånad innehaft eller med vikariatslöneförordnande uppehållit mer än en sådan anställning, skall, i den mån ej annat följer av tillämpligt pensionsreglemente, den högsta av pensionslönerna beaktas.

Har anställningshavaren under förordningens giltighetstid innehaft eller med vikariatslöneförordnande uppehållit anställning, som avses i ovan angivet pensionsreglemente, utan att därunder vara underkastad detsamma, skall så anses som om pensionslön, bestämd i enlighet med förordningen, varit gällande för honom jämväl under denna tid.

Med vikariatslöneförordnande skall likställas annat därmed jämförligt förordnande inom icke-statlig verksamhet, i den mån Kungl. Maj:t härom förordnar.

3 §.

1 mom. Såsom pensionslöner skola vid varje tid gälla då tillämpliga månadslöner enligt statens löneförordning.

2 mom. För lönegradsplacerad tjänst, å vilken statens löneförordning är tillämplig, utgöres pensionslönen av månadslönen för den lönegrad, till vilken tjänsten hör, eller, vad angår tjänst tillhörande någon av lönegraderna C 1, D 1 och E 1, månadslönen för respektive lönegrad A 23, A 20 och A 1. Hänsyn skall härvid tagas, inom lönegrad, som omfattar flera löneklasser, till den högsta löneklassen, och inom löneklass, som upptager flera lönebelopp, till det av dessa lönebelopp, efter vilket anställningshavarens lön bestämmes.

I pensionslönen må dock icke inräknas mer än hälften av belopp, varmed månadslönen överskjuter den, som gäller för lönegrad B 4, och icke till någon del belopp, varmed månadslönen överskjuter den, som gäller för lönegrad B 7.

3 mom. För arbetare i statens tjänst skola tillämpas de pensionslöner, som enligt följande sammanställning gälla för de pensionslöneklasser, till vilka vederbörande arbetare skola vara hänförliga enligt grunder fastställd av statens avtalsnämnd eller efter Kungl. Maj:ts bestämmande av ann myndighet i samråd med avtalsnämnden.

Pensionslöneklass	Pensionslönen utgöres av månadslönen för vederbörande ortsgrupp i nedan angiven löneklass enligt löneplan A i statens löneförordning
A	1
B	5
C	7
D	10
E	11
F	12
G	13

I de särskilda fall Kungl. Maj:t härom beslutar skall likväl pensionslönen bestämmas enligt de i 6 mom. angivna grunderna eller enligt särskilda av Kungl. Maj:t bestämda grunder.

4 mom. För beställning å reservstat med beteckningen Rs är pensionslönen densamma som för motsvarande beställning på aktiv stat, beräknad enligt den ortsgrupp, efter vilken reservstatsarvodet bestämmes.

5 mom. För sådan med statlig pensionsrätt förenad icke-statlig anställning, å vilken tillämpas av huvudmannen antagna och hos statens pensionsanstalt registrerade lönebestämmelser, vilka enligt pensionsanstaltens bedömning i huvudsak motsvara avlöningsbestämmelserna för lönegradsplacerade statliga anställningshavare, skola bestämmelserna i 2 mom. äga motsvarande tillämpning.

6 mom. För annan anställning än i 2—5 mom. avses fastställes pensionslönen av vederbörande pensionsmyndighet att motsvara det största månadslönebelopp i statens löneförordning, i förekommande fall beräknat för vederbörande ortsgrupp, som icke överstiger en tolfedel av den för anställningen beräknade årlönen.

I fråga om beräkning av årlönen skall härvid gälla, *dels* att, om enligt anställningsvillkoren lönen i samma anställning skall höjas efter vissa på förhand bestämda tidsintervaller, hänsyn toges till de löneförhöjningar, som beräknas tillkomma efter längst nio år, *dels* att, om avlöningen bestämts att jämte pension enligt statliga pensionsbestämmelser motsvara månadslön enligt statens löneförordning, såsom lön må beaktas de sammanlagda förmånerna, *dels ock* att, om avlöningen delvis utgår i form av ersättning för tjänstgöringstillfälle och enhetliga grunder i fråga om denna ersättning gälla för den personalgrupp, till vilken anställningshavaren hör, ersättningen skall beaktas med det för personalgruppen genomsnittliga beloppet.

Där med hänsyn till pensionslönen vid jämförlig, i 2, 3 eller 5 mom. avsedd anställning så befinnes påkallat, må pensionsmyndigheten bestämma, att pensionslönen skall överensstämma med den, som gäller för sådan anställning.

7 mom. Utan hinder av bestämmelserna i 2 mom. första stycket samt 3—6 mom. skola för vissa anställningar med hänsyn till avlöningsförhållandena eller andra särskilda omständigheter gälla de bestämmelser om pensionslön, som innefattas i *bilaga* till denna förordning.

Vid tillämpningen av 5 och 6 mom. må andra lönebelopp än sådana som fastställas av Kungl. Maj:t icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande beaktas med större belopp än det, som gäller för löneklass 27 enligt löneplan A i statens löneförordning.

8 mom. Innehavare av i 4—7 mom. avsedd anställning skall vid tillämpning av statliga pensionsbestämmelser anses innehava tjänst i den lönegrad, för vilken jämlikt 2 mom. gäller samma pensionslön inom vederbörande ortsgrupp som den för anställningshavaren bestämda, eller, om pen-

sionslönen understiger den för lönegrad A 1 gällande, alltefter pensionslönens storlek vara hänförd till pensionslöneklass A, Aa eller Ab, vilka skola motsvara löneklasserna 1, 2 och 3 enligt löneplan A i statens löneförordning.

4 §.

Utan hinder av bestämmelserna i 2 och 3 §§ skall pensionslönen i följande fall bestämmas med hänsyn till annan, tidigare innehavd anställning.

a) Där tjänsteman i avlöningshänseende behandlas som om han kvarstode i tidigare innehavd tjänst, skall han jämväl i fråga om pensionslön behandlas som innehavare av denna tjänst.

Atnjuter tjänsteman i annat fall på grund av tidigare tjänstinnehav lön enligt högre löneklass än som omfattas av den lönegrad, som är tillämplig för tjänst, vilken han innehar eller med vikariatslöneförordnande uppehåller, skall tjänstemannen i fråga om pensionslön behandlas som innehavare av sådan tjänst, för vilken pensionslönen bestämmas med hänsyn till lönen i sagda löneklass.

b) Tjänsteman, vilken under minst 12 år i en följd innehaft tjänst eller tjänster av följande slag, nämligen ordinarie medelst förordnande för viss tid tillsatt tjänst eller tjänst såsom chef för bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen eller försäkringsinspektionen, äger efter övergång till annan anställning i fråga om pensionslön behandlas som om han kvarstode i tjänst inom lönegrad, till vilken hans närmast före övergången innehavda tjänst hört. Avgår tjänstemannen med ålderspension, skall likväl, i den mån ej Kungl. Maj:t annat medgiver, såsom förutsättning för vad nu sagts gälla, att avgången sker tidigast vid nedre gränsen av den pensioneringsperiod eller vid inträdet av den pensionsålder, som tillämpas för sistnämnda tjänst.

c) För anställningshavare, som avgått med sjukpension enligt statliga pensionsbestämmelser och för vilken nämnda pension indragits i samband med att han på grund av ny anställning åter blivit underkastad sådana bestämmelser, skall pensionslönen för därefter infallande månader icke understiga det belopp, som kan beräknas hava gällt för anställningshavaren, därest han kvarstått i den anställning han innehade vid tiden för pensioneringen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1959.

Bilaga

Särskilda bestämmelser om pensionslön

Vid följande anställningar skall pensionslönen utgöras av månadslönen enligt statens löneförordning för nedan angiven lönegrad respektive den lönegrad, som är nedan angivna antal enheter högre än den för vederbörande tjänst gällande¹.

Försvarsstaben, flygförvaltningen, flygvapnet

Anställningshavare, som fullgjort flygtjänstgöring vid flygvapnet under sådana förhållanden och i sådan omfattning, att han därvid varit berättigad till flygtillägg, och som *antingen* fullgjort flygtjänstgöringen minst 12 år *eller* dels fullgjort flygtjänstgöringen såsom flygförare, provflygare, kontrollflygare, flygnavigatör, flygspanare eller meteorolog och dels på grund av skada till följd av olycksfall vid flygning eller på grund av sjukdom, till vilken flygtjänstgöringen kan anses hava väsentligen bidragit, blivit oförmögen till eller avstängts från flygtjänstgöring eller ock avlidit Två enheter

Undervisningsväsendet, forskningsinstitutioner

Skoldirektör och biträdande skoldirektör B 1
Skolkantor, vilken åtnjuter kantorstillägg beräknat efter högst sju veckotimmar En enhet
Annan skolkantor Två enheter
Professor och föreståndare för Konung Gustaf V:s forskningsinstitut B 3

Sjöfartsverket

Lots, lotsförman och överlots Två enheter

Hälso- och sjukvården

Av Kungl. Maj:t utnämnd överläkare i lägst 27 lönegraden å kommunal löneplan vid sjukhus, drivet av landstingskommun eller av stad, som ej tillhör dylik kommun B 1
Annan av Kungl. Maj:t utnämnd icke-statlig överläkare samt överläkare vid kuranstalt A 24
Icke-statlig sjukstuguläkare, extra provinsiälläkare och läkare vid fristående centraldispensär A 23
Anställningshavare vid folktandvård inom landstingskommun:
tandvårdsinspektör, lasarettstandläkare och tandläkare med viss odontologisk specialitet (chefs- tandläkare eller motsvarande) B 1

¹ För anställningshavare, vilken erhållit tjänstetidsbefordran, avses med vederbörande tjänst den extra ordinarie tjänst, till vilken sådan befordran erhållits.

förste distriktstandläkare och biträdande lasarettstandläkare	A 26
distriktstandläkare eller assistenttandläkare	A 25
Tandläkare vid folktandvård i stad, som icke tillhör landstingskommun	Den lönegrad, som gäller för närmast jämförlig anställning hos landstingskommun ¹
<i>Statens järnvägar</i>	
Lokförare	En enhet
<i>Statens vattenfallsverk</i>	
Lotskapten	Två enheter
<i>De kungl. teatrarna</i>	
Teaterchef	B 4

¹ Där avlöningsförhållandena det föränleda äger statens pensionsanstalt för viss anställning fastställa lägre lönegrad än här anges.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 april
1959.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Lindholm, *vissa pensionsfrågor för statsanställda m. fl.* samt anför därvid följande.

I. Vissa pensionsregleringsfrågor

Inledning

Enligt beslut vid 1958 års B-riksdag (prop. B 31 jämförd med A 157; SU B 52; rskr B 79) skall den 1 juli 1959 genomföras en pensionsreglering för statsanställda m. fl. Kungl. Maj:t har genom nämnda beslut bemyndigats utfärda ett nytt pensionsreglemente, statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR), i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid prop. 1958: 157 fogat författningsförslag ävensom att, med iakttagande av vissa för riksdagen redovisade huvudgrunder, utfärda erforderliga övergångs- och tilläggsbestämmelser till reglementet. Beslutet innefattar vidare bemyndigande för Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats — utfärda erforderliga bestämmelser angående omreglering av pensioner till sådana personer, som under tiden den 1 april 1958—den 30 juni 1959 avgått med rätt till pension, samt av motsvarande familjepensioner och att i överensstämmelse med vad i propositionen förordats meddela bestämmelser angående särskilda grunder för samordning av folkpension och pensioner, beviljade enligt tidigare bestämmelser. Enligt den överenskommelse med statstjänstemännens huvudorganisationer om grunderna för pensionsregleringen, vilken godkändes av riksdagen genom nämnda beslut, skulle vidare fr. o. m. den 1 januari 1957 kompensation enligt vissa grunder utgå för höjda folkpensionsavgifter. Beslut om den anslagsmässiga regleringen för budgetåret 1958/59 av kostnaderna för angivna förmån fattades av riksdagen i annat sammanhang (1958 års statsverksprop. B, bil. 2, p. 2, och bil. 14 jämförda med prop. A 158, SU B 14 och 12, rskr B 11 och 10), därvid Kungl. Maj:t jämväl bemyndigades meddela närmare föreskrifter om beräkning och utbetalning av dylik kompensation.

1958 års beslut om pensionsreglering omfattar ej de grupper av anställda hos kommuner eller eljest icke-statligt anställda, som av staten pensioneras genom statens pensionsanstalt med tillämpning av det s. k. SPA-reglementet. I prop. 1958: 157 uttalades, att de frågor, som sammanhänger med SPA-pensioneringen, skall upptagas i ett senare sammanhang.

Vid anmälan av sistnämnda proposition förutsattes, att förslag till den — jämte pensionsreglementet — viktigaste pensionsförfattningen, statens pensionslöneförordning, senare komme att slutligt underställas riksdagen. Förslag till lydelse av förordningen fanns fogat redan vid nämnda proposition men förutsågs skola behöva ändras i händelse av en pensionsreglering även för SPA-området. I avvaktan på vissa undersökningar hölls vidare enligt propositionen den frågan öppen, huruvida även i det nya pensionssystemet skall ingå en motsvarighet till den i hittillsvarande pensioneringssystem förekommande förordnandepensionsformen med viss rätt till genast börjande pension vid förtidsavgång.

Förenämnda kvarstående frågor har numera beretts inom civildepartementet och, särskilt vad gäller frågan om finansieringen av SPA-pensioneringen, inom finansdepartementet. Härvid har, liksom vid senare förda överläggningar med personalorganisationerna, biträtt arbetsutskottet inom 1951 års pensionsutredning under ordförandeskap av expeditionschefen F. Ericson samt särskilt tillkallade experter och sakkunniga.

Vid behandlingen av frågan angående SPA-pensioneringen har samråd ägt rum med representanter för Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet.

I enlighet med vad som förutsattes vid den överenskommelse, som låg till grund för förra årets riksdagsbeslut, har överläggningar med Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisationens statstjänstemanna-sektion ägt rum angående såväl frågan om pensionsreglering för SPA-området som angående statens pensionslöneförordning m. fl. återstående frågor. Härvid har jämväl behandlats bl. a. vissa samordningsfrågor rörande såväl »nya» som »äldre» personalpensioner, som ansetts böra anmälas för riksdagen. Överläggningarna mellan representanter för civildepartementet, å ena sidan, samt för de förenämnda organisationerna, å andra sidan, har med vissa uppehåll pågått under tiden den 23 december 1958—den 25 mars 1959. Sistnämnda dag har — under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — med samtliga organisationer träffats överenskommelse i berörda frågor.

Den sålunda träffade överenskommelsen innebär till en början, att parterna enats om vissa ändringar i det förslag till statens allmänna tjänstepensionsreglemente, som fanns fogat vid propositionen 1958: 157, främst innebärande att jämväl SPA-grupperna medtages i reglementet, och om särskilda tjänstårsberäkningsbestämmelser för SPA-grupperna, innefattade i en särskild avgiftskungörelse. Härutöver avser överenskommelsen den definitiva utformningen av statens pensionslöneförordning, detaljutformningen

av systemet för samordning av tjänstepension och förmåner på grund av socialförsäkring — jämväl såvitt angår pensioner beviljade enligt hittills gällande pensionsbestämmelser —, frågan om förordnandepensionsrätt för vissa tjänstemän och frågan om kompensation för folkpensionsavgifter för vissa SPA-an slutna anställningshavare.

Inom civildepartementet har upprättats förslag till lydelse av *statens pensionslöneförordning*, vilket förslag torde få underställas riksdagen för antagande. Förslaget överensstämmer i sak med det, om vilket enighet uppnåddes vid de senast förda förhandlingarna.

De förslag till vissa ändringar i SPR och till kungörelse om avgifter m. m. beträffande vissa i SPR avsedda icke-statliga anställningar, om vilka enighet uppnåtts vid förhandlingarna, torde såsom *bilagorna A och B* få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende. Såsom *bilaga C* vid statsrådsprotokollet torde vidare få fogas ett inom civildepartementet i anslutning till överenskommelsen utarbetat förslag till kungörelse med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av SPR beträffande vissa ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster m. fl.

Jag torde i det följande få lämna en närmare redogörelse för innebörden av den träffade överenskommelsen i de delar den berör frågor, som bör underställas riksdagen, för författningsförslagen och för det fortsatta arbetet med pensionsregleringen i övrigt.

Jag får i detta sammanhang anmäla, att vid beredningen av här avsedda frågor prövats vissa i särskilda till Kungl. Maj:t inkomna framställningar framförda yrkanden i pensionsfrågor.

Det fortsatta pensionsregleringsarbetet

A. Frågan om pensionsreglering för SPA-området

Att frågan om överföring av SPA-grupperna till det nya statliga pensions-systemet inte upptogs till närmare behandling i samband med pensionsregleringen för de statsanställda berodde väsentligen på att beträffande SPA-pensioneringen föreligger vissa specialfrågor rörande förmånssystemet och pensionsfinansieringen, som vid tiden för fjolårets pensionsreglering ansågs behöva ytterligare övervägas.

SPA-pensioneringens förmånssystem bygger i och för sig på de hittills tillämpade huvudgrunderna för pensionering av statsanställda. Av skäl sammanhängande med sättet för finansieringen av SPA-pensioneringen avviker emellertid dennas förmånssystem i vissa hänseenden från vad som gäller för de statsanställda. Finansieringen är f. n. ordnad på det sättet, att huvudmännen — med eller utan statsbidrag — till statens pensionsanstalt inbetalar dels vissa vid SPA-an slutning obligatoriska, fortlöpande avgifter, dels fakultativa engångsavgifter under resp. anställningshavares aktivtid, under det att staten svarar för kostnaden för utgående pensioner. Den omständigheten, att SPA-reglementet bygger på fakultativa engångsavgifter, har med-

fört, att pensionsförmånerna enligt reglementet fått göras beroende av om sådana avgifter erlägges eller ej. Detta har tekniskt åstadkommits genom särskilda regler i fråga om tjänstårsberäkningen, som bl. a. innebär att tjänstår, som tillgodoräknats för pension enligt viss lönegrad, på visst sätt nedräknas, om befordran till högre lönegrad sker och engångsavgift ej erlägges. Systemet är emellertid förhållandevis komplicerat, och obestämtheten i förmånssystemet, som är utan motsvarighet inom pensioneringen för anställda hos stat och kommun, har givit anledning till kritik.

Vad beträffar de fortlöpande avgifterna beräknades det i samband med systemets införande år 1950, att dessa avgifter svarade mot i runt tal hälften av pensionskostnaderna. Beräkningen grundade sig på den förutsättningen, att pensionsnivån var oförändrad under anställningshavarnas hela aktiv- och passivtid. Av olika skäl har emellertid denna förutsättning blivit i avsevärd mån rubbad. Sålunda har pensionsnivån successivt höjts i ungefär samma grad som lönenivån. Särskilt under de senaste åren har utbyggnaden av folkpensioneringen m. m. och den därigenom nödvändiggjorda samordningen mellan socialförsäkring och personalpensionering av ifrågavarande slag medfört utvecklingstendenser i motsatt riktning. Det är emellertid inte möjligt att ange vilken samlad effekt dessa förskjutningar i olika riktningar haft eller vid bibehållande av nuvarande finansieringssystem skulle komma att få på kostnadsfördelningen mellan staten och huvudmännen.

Såsom förut nämnts har vissa överläggningar förekommit angående ett nytt finansieringssystem för SPA-pensioneringen mellan, å ena sidan, representanter för finans- och civildepartementen och, å andra sidan, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet. Överläggningarna fördes på grundval av ett inom 1951 års pensionsutrednings arbetsutskott utarbetat förslag, avsett att möjliggöra uppdelning mellan staten och huvudmännen av de verkliga pensionskostnaderna i på förhand bestämda kvotdelar och att samtidigt för berörda personalgrupper åstadkomma förutsättning för ett fixerat förmånssystem av samma typ som det rent statliga och de rent kommunala systemen. Enighet har härvid uppnåtts om att det framtida finansieringssystemet bör vara uppbyggt på sådant sätt, att kraven på kontrollerbarhet i fråga om kostnadsfördelningen blir tillgodosedda och att förmånssystemet får ett i de individuella fallen bestämt innehåll. Skäl har emellertid ansetts föreligga för att i avvidan på ytterligare utredningar och överväganden angående tänkbara lösningar i antydd riktning bibehålla det nuvarande finansieringssystemet ytterligare någon kortare tid. Vid det fortsatta utredningsarbetet borde dessutom övervägas olika uppkomna frågor om SPA-pensioneringens omfattning och bl. a. prövas frågan om en rationellare gränsdragning mellan statlig och annan personalpensionering i fråga om icke-statligt anställda.

Överläggningarna utmynnade i enighet om att, under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, i huvudsak följande riktlinjer bör följas för den fortsatta behandlingen av de med SPA-pensioneringen sammanhängande frågorna.

1. Det nya statliga pensionssystemet tillämpas i princip inom SPA-området fr. o. m. den 1 juli 1959, dock med bibehållande tills vidare av de förut berörda särreglerna i fråga om tjänstårsberäkningen. Härvid utfärdar staten föreskrifter i fråga om kompensation för höjda folkpensionsavgifter beträffande sådana obligatoriskt SPA-anslutna anställningshavare, i fråga om vilka staten meddelar avlöningsbestämmelser, varjämte det förutsättes att i övrigt från statsmakternas sida hinder ej skall möta mot att huvudmannen medger dylik kompensation.

2. Fortlöpande avgifter skall fr. o. m. den 1 juli 1959 utgå med 7,5 procent på de verkliga pensionslönerna. Såväl staten som kommunförbunden skall likväl äga att — mot bakgrunden av de erfarenheter, som kan vinnas vid den fortsatta SPA-utredningen — upptaga frågan om ändrad procentsats för den fortlöpande SPA-avgiften att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1960.

Den fortlöpande avgiften skall fr. o. m. den 1 januari 1960 tills vidare intill den 1 juli 1961 — efter närmare tekniska undersökningar angående detaljutformningen — minskas med vad som motsvarar hälften av de avgifter, som huvudmännen kan komma att för de SPA-anslutna anställningshavarna få erlægga i obligatoriska avgifter till en allmän tilläggs pensionering.

Engångsavgifter utgår fr. o. m. den 1 juli 1959 enligt i princip hittills tillämpade beräkningsgrunder.

3. Fortsatt utredning skall ske av frågorna om ett nytt finansieringssystem för SPA, om SPA-pensioneringens omfattning samt om vissa samordningsfrågor inom de statliga och kommunala pensionssystemen. Utredningen skall i fråga om SPA-pensioneringen syfta till åstadkommande av ett system, enligt vilket kostnadsfördelningen mellan staten och huvudmännen blir kontrollerbar. I fråga om kostnadsfördelningen beträffande nu anslutna grupper förutsättes det, att i samband med genomförandet av ett nytt finansieringssystem ett återställande sker av den ursprungliga häftindelningen. Vad i punkt 2 sagts skall gälla i avvaktan på resultatet av utredningen och innebär ej att ställning tagits till hur en allmän tilläggs pensionering skall påverka SPA-finansieringen efter den 1 juli 1961.

De förut nämnda överläggningarna i ämnet mellan företrädare för civildepartementet och för berörda personalorganisationer har — sedan representanter för kommunförbunden jämväl lämnat ett inom civildepartementet i samråd med finansdepartementet upprättat förslag till avgiftsbestämmelser för provisorietiden utan erinran — förts med utgångspunkt i de sålunda angivna riktlinjerna. Uppgårelsen innebär, såvitt här är i fråga, att de SPA-anslutna grupperna införes under samma huvudpensionsförfattningar, som skall reglera pensionsförhållandena för statsanställda m. fl. av 1958 års pensionsregleringsbeslut omfattade grupper, d. v. s. statens pensionslöneförordning och SPR. Bestämmelserna om SPA-avgifter och med dessa sammanhängande speciella tjänstårsbestämmelser avses emellertid såsom tidigare nämnts skola meddelas i särskild författning och omfattas inte av överenskommelsen med personalorganisationerna i vad de innehåller bestämmelser om storleken av avgifterna. En närmare redogörelse för bestämmelserna lämnar jag i efterföljande specialmotivering. I fråga om kompensation för förhöjda folkpensionsavgifter följer överenskommelsen de förut återgivna riktlinjerna.

Vid överläggningarna med personalorganisationerna har förutsatts, att den omständigheten, att under det nya pensionssystemet avses skola införas

sådana personalgrupper, som hittills omfattats av SPA-reglementet, inte skall innefatta någon bindning av den avsedda utredningen angående den framtida omfattningen av statlig personalpensionering av icke-statligt anställda och i fråga om finansieringen av sådan pensionering. I samband med utredningen förutsattes skola övervägas frågan om borttagande ur pensions-systemet av sådana särskilda bestämmelser i fråga om tjänstårsberäkning och maximering av pensionslön m. m., som innebär att pensioneringen av SPA-grupperna till sitt sakinnehåll skiljer sig från pensioneringen inom det rent statliga området. Den ytterligare undersökning av frågan om förut-sättningarna för samordning av statlig tjänstepensionsrätt och pensionsrätt på grund av pensionering anordnad av annan än staten, som förutsattes i den överenskommelse, som låg till grund för 1958 års beslut om pensions-reglering för statsanställda m. fl., skulle ske i anslutning till nyssnämnda utredning och avse även SPA-området.

B. Frågan om förordnandepensionsrätt inom det nya pensionssystemet

För ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatt tjänsteman samt cheferna för bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen och försäkringsinspektionen är pensioneringen enligt nu gällande statliga pensions-reglementen konstruerad såsom en i förhållande till pensioneringen för andra anställda i princip separat anordning, för vilken i väsentliga hänseenden gäller andra grunder än för den ordinära pensioneringen. Den mest framträdande avvikelserna härvidlag är att här avsedd tjänsteman, oberoende av levnadsåldern, har rätt till genast börjande pension (förordnandepension), där-est hans förordnande utlöper och av annan anledning än av honom därom uttryckt önskan ej förnyas eller han efter 12 års fortlöpande förordnande på egen begäran får detsamma upphävt eller vid dess utlöpande inte får det förnyat. Ifrågavarande rätt till genast börjande pension oberoende av levnadsåldern tillkommer dock ej rektorer m. fl. tjänstemän inom undervisnings-väsendet; dessa tjänstemän har i princip att vid upphört förordnande träda tillbaka till annan tjänst, varefter förutsättningarna för pension bedöms efter denna tjänst. En annan väsentlig avvikelse från huvudbestämmelserna är att gällande regler för förordnandepensions beräkning medför hel pen-sion efter i allmänhet 12 förordnandeår och endast en mindre betydande avkortning vid en förordnandetid av kortare varaktighet. I berörda hänseenden är förordnandepensioneringen förmånlig för berörda tjänstemän. I gen-gäld är bestämmelserna därom i andra hänseenden strängare än huvudbe-stämmelserna. Såsom tjänstetid av betydelse för rätten till egenpensionsför-måner tillgodoräknas sålunda i princip endast tid i senast innehavd förord-nandetjänst. Till följd härav kan, trots att möjlighet föreligger att be-stämma egenpensionsförmån under hänsynstagande på annat sätt till tidi-gare innehavd annan anställning, uppkomma mindre tillfredsställande kon-sekvenser i vissa fall, då här avsedd tjänsteman under lång tid innehaft statlig pensionsrätt men endast under relativt kort tid innehaft förordnan-

detjänsten, samt i fall av förtidsavgång med rätt till livränta. Familjepensioneringen sker i huvudsak enligt de grunder, som gäller för övriga anställningshavare. För cheferna för de kungl. teatrarna, vilka likaledes tillsättes medelst förordnande för viss tid, är pensioneringen anordnad på liknande sätt.

Såsom förut nämnts lämnades vid 1958 års förhandlingar i samband med utarbetandet av förslag till SPR och statens pensionslöneförordning frågan, huruvida i det nya pensionssystemet skulle ingå en pensionsform av den typ, som enligt nu gällande statliga pensionsreglementen förekommer för ordinarie, visstidsförordnad tjänsteman, öppen i avbidan på vissa undersökningar. I enlighet härmed har i 1958 års förslag till SPR med avseende å berörda tjänstemän endast intagits vissa särbestämmelser, betingade av anställningens speciella natur.

De vid nämnda förhandlingar förutsatta undersökningarna har numera ägt rum. Frågan om ett ev. eliminerande av de visstidsförordnade tjänstemännens hittillsvarande särställning i pensionshänseende har därvid granskats främst ur synpunkterna av löne- och pensionsförmånernas inbördes beroende och eventuella olägenheter vid en ensidig beskärning av pensionsförmånerna med hänsyn till konkurrensen om kvalificerad arbetskraft. Sett ur nu nämnda synpunkter har det ansetts vara motiverat, att andra ordinarie visstidsförordnade tjänstemän än rektorer m. fl. får tills vidare, i avbidan på en allmän översyn av anställningsvillkoren, åtnjuta förordnandepensionsrätt även inom ramen för det nya pensionssystemet. Motsvarande gäller beträffande cheferna för bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen samt de kungl. teatrarna.

Enligt den nu träffade överenskommelsen skall tills vidare föreligga förordnandepensionsrätt i princip överensstämmande med den nuvarande och tillämplig beträffande dels andra medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster än såsom skoldirektör, biträdande skoldirektör, rektor eller biträdande rektor eller såsom försöksledare vid statens försöksskola i Linköping, dels ock tjänsterna såsom chef för något av nyssnämnda ämbetsverk eller för någon av de kungl. teatrarna. Vissa jämkningar i nuvarande regelsystem har härvid vidtagits för eliminerande av förenämnda mindre tillfredsställande resultat. Därest ny tjänst av ifrågavarande slag skulle komma att inrättas, har det förutsatts böra upptagas till särskild bedömning, huruvida de speciella förordnandepensionsbestämmelserna skall göras tillämpliga beträffande tjänsten. Närmare redogörelse för det upprättade författningsförslaget (Bilaga C till statsrådsprotokollet) lämnas i efterföljande specialmotivering.

C. Viss omläggning av systemet för förändring av äldre pensioner, m. m.

I fråga om pensioner beviljade enligt SPR kommer inte att finnas någon motsvarighet till den nuvarande anordningen med uppdelning av pensionsbeloppet i grundbelopp och rörligt tillägg. SPR-pensionerna beräknas på

grundval av totala lönebelopp och anpassningen enligt 15 § reglementet av beviljade pensioner förutsättes skola ske genom förändring av pensionernas bruttobelopp. Av tekniska skäl finnes med hänsyn härtill anledning att i fråga om anpassningen av de äldre pensionerna göra jämkningar i vissa hänseenden i förhållande till nuvarande system. Skälen för en systemomläggning beträffande de äldre pensionerna accentueras på grund av att — enligt den av 1958 års B-riksdag godkända förhandlingsöverenskommelsen med personalorganisationerna — dessa pensioner skall via de kommande folkpensionshöjningarna på visst sätt anpassas till den nya pensionsnivån.

Vid de nu förda överläggningarna med personalorganisationerna har överenskommelse träffats om att vid förändring efter år 1958 av pensioner enligt före utfärdandet av SPR gällande bestämmelser skall som beräkningsunderlag tjäna s. k. *basbelopp*. Intill dess förändring av pensionerna närmast efter 1958 genomförts skall basbeloppen utgöras av summan av pensionernas grundbelopp för månad och rörligt tillägg, beräknat enligt år 1958 gällande grunder, d. v. s. efter 80 procent på då gällande tilläggsunderlag. Härvid skall i fråga om pension, som har olika grundbelopp för tid före och för tid från 67 års ålder, gälla skilda basbelopp avseende begynnelse- resp. slutpensionen. Efter varje framtida förändring av pensionerna skall gälla nya basbelopp, som framräknas genom motsvarande förändring av närmast dessförinnan gällande basbelopp. Anordningen kan sägas innebära, att man på pensionsområdet tillämpar samma teknik som sedan flera år kommit till användning inom löneområdet. Samordning med folkpension av pension, för vilken sålunda beräknas basbelopp, skall fr. o. m. den 1 juli 1959 ske med beaktande av en särskild s. k. *riktnivå*, som utgöres av ett enligt särskilda regler bestämt pensionsbelopp, i princip beräknat såsom om SPR trätt i kraft ett år och ett kvartal — motsvarande tiden 1 april 1958—30 juni 1959 — före avgången från anställningen. Enligt basbeloppssystemet beräknade pensioner skall inte minskas med hänsyn till folkpension med mindre de sammanlagda förmånerna annars skulle överskjuta riktnivån. Där så skulle bli fallet, skall däremot personalpensionerna, om inte annat följer av vissa övergångsbestämmelser, minskas med det överskjutande beloppet. En ev. sådan minskning skall emellertid göras endast i fråga om tilläggsförmåner till grundbeloppet, vilket sålunda liksom hittills under alla förhållanden skall vara intakt.

Anpassningen av de äldre pensionerna enligt de nya grunderna har ansetts inte nödvändigöra några ändringar i ifrågavarande äldre pensionsreglementen m. m. utan kunna, på liknande sätt som hittills förekommit beträffande det rörliga tillägget, regleras genom särskilda föreskrifter i anslutning till de beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, genom vilka i princip årligen fastställs i vilken grad pensionerna skall förändras.

I detta sammanhang må erinras om att enligt fjolårets pensionsregleringsbeslut omräkning av pensioner beviljade enligt före SPR:s ikraftträdande gällande bestämmelser i förekommande fall skall få ske som om det nya pensionssystemet trätt i kraft redan den 1 april 1958. En sådan omräkning, vars resultat skall påverka pensionen endast när det är till förmån för pen-

sionstagaren, har vid de nu förda överläggningarna förutsatts skola ske också beträffande SPA-grupperna. Omräkningarna — vilkas resultat skall få beaktas med avseende å pensionstid, som infallit efter den 30 juni 1959 — avses skola göras så snart som möjligt och vara avslutade under innevarande år.

Vidare må i sammanhanget nämnas, att anordningen med basbelopp är avsedd att tillämpas också beträffande *reservpensioner*. Dessa samordnas emellertid inte f. n. med folkpension, och någon ändring härvidlag är ej nu avsedd. Reservpensionerna skiljer sig från andra statliga personalpensioner även i det avseendet, att under det att dessa i sin helhet samordnas sinsemellan och med statlig lön, så äger samordning rum endast i fråga om den del av reservpensions belopp, som överskjuter grundförmånen. Ej heller i detta hänseende har ändring åsyftats. Vid samordning i sålunda begränsad utsträckning av reservpension med pension enligt det nya pensionssystemet förutsattes det, att dennas bruttobelopp skall beaktas utan åldersförhöjning och att i övrigt skall tillses att försämring inte uppkommer. Därest riksdagen ej har något att erinra häremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda ändrade bestämmelser i här avsedda hänseenden. Med hänsyn till angelägenheten av att bestämmelserna i ämnet inte skall bli mera komplicerade än som nödvändiggöras av den åsyftade saklösningen torde det härvid få godtagas, om mindre förbättringar uppkommer i vissa fall.

Specialmotivering till författningsförslagen

Jag övergår nu till en redogörelse för det närmare innehållet i *dels* förslaget till statens pensionslöneförordning och *dels* de författningsförslag, vilka såsom bilagorna A—C fogats vid statsrådsprotokollet i ärendet. I anslutning härtill torde jag också få redogöra för vissa med författningsförslagen sammanhängande förhållanden.

1. Förslaget till statens pensionslöneförordning

Enligt det vid 1958 års riksdag beslutade nya pensionssystemet för statsanställda m. fl. avväges pensionsförmånerna i princip med hänsyn till anställningshavarens pensionslön. Pensionsreglementet innehåller vissa närmare bestämmelser i fråga om vilken eller vilka av anställningshavarens successivt tillämpliga pensionslöner, som härvid skall beaktas, och även stadganden, enligt vilka pensionslön i viss utsträckning skall beaktas med på ena eller andra sättet förändrat belopp, såsom med motsvarande vid avgången gällande belopp eller med belopp, som vid avgången eller vid annan tidpunkt gäller för den då tillämpliga lönegraden eller pensionslöneklassen, eller med ur ortsgruppssynpunkt förändrat belopp. De grundläggande bestämmelserna om pensionslönebegreppet har emellertid förutsatts skola meddelas i en särskild, av Kungl. Maj:t och riksdagen antagen författning, statens pensionslöneförordning. Det inom civildepartementet nu-

mera upprättade förslaget till sådan förordning innebär i jämförelse med det motsvarande förslag, som fanns fogat vid prop. 1958:157, förutom smärre jämkningar, delvis av redaktionell art, väsentligen en komplettering med stadganden föranledda av att SPA-området avses skola inordnas i pensionssystemet, och överensstämmer med resultatet av förut nämnda förhandlingsöverenskommelse med personalorganisationerna.

1 §.

Förordningen skall tillämpas i den utsträckning, som angives i pensionsreglementen utfärdade av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, och utgör sålunda en viss parallell till statens löneförordning.

2 §.

Enligt denna paragraf, som innehåller bestämmelser avsedda att klargöra vilken anställning som är avgörande för pensionslönen, skall hänsyn få tagas till varje i pensionsreglementet avsedd anställning, som vederbörande innehar eller uppehåller med vikariatslöneförordnande, och med sådant förordnande skall likställas annat därmed jämförligt förordnande inom icke-statlig verksamhet, i den mån Kungl. Maj:t härom förordnar. I första hand är pensionslönebegreppet tillämpligt för anställningshavare under tid, då denne är underkastad pensionsreglementet, men om anställningshavaren under förordningens giltighetstid innehaft eller uppehållit i pensionsreglementet avsedd anställning utan att därunder vara underkastad detsamma, skall så anses som om också under denna tid varit för honom gällande pensionslön bestämd i enlighet med förordningens bestämmelser. Om en anställningshavare under en och samma kalendermånad innehaft eller med vikariatslöneförordnande (motsvarande) uppehållit mer än en anställning, skall regelmässigt den högsta av pensionslönerna beaktas. I samband härmed må erinras om att för pensionssystemets tillämpning särskilt under de första åren erfordras en bestämning av vad som skall anses ha utgjort pensionslön under tiden före förordningens giltighetstid och att Kungl. Maj:t av riksdagen bemyndigats utfärda bestämmelser härom. Pensionsregleringsbeslutet innebar därvidlag, att förordningen skulle tillämpas som om den trätt i kraft redan den 1 april 1958 och att för tid dessförinnan skulle beaktas en pensionslön, som i huvudsak bestämts tekniskt med utgångspunkt i tidigare gällande belopp av hel tjänstepension. Det torde få förutsättas, dels att dylik tekniskt bestämd pensionslön i viss utsträckning må fastställas även beträffande sådan anställning (vikariatslöneförordnande), som medför pensionsrätt enligt det nya pensionsreglementet utan att tidigare ha varit pensionsberättigande, dels att för SPA-grupperna skall gälla samma övergångsanordningar som för andra personalgrupper.

3 §.

I 1 mom. av denna paragraf har fastslagits grundsatsen att såsom pensionslöner skall vid varje tid gälla då tillämpliga månadslöner enligt statens löneförordning. På motsvarande sätt som för närvarande skall alltså

pensionerna även för anställningshavare, som inte åtnjuter lön enligt löneförordningen, avvägas med hänsyn till lönegrader och löneklasser enligt denna. Stadgandet i 8 mom. sammanhänger härmed och är närmast av teknisk natur.

Av de i 2—6 mom. meddelade normalbestämmelserna angående vilka månadslöner som skall gälla såsom pensionslöner för olika anställningar överensstämmer bestämmelserna i 2—4 mom., som anger tillämplig pensionslön beträffande dels lönegradsplacerad tjänst, å vilken statens löneförordning är tillämplig, dels arbetare i statens tjänst, dels ock innehavare av sådan beställning på reservstat, som avses i det nya pensionsreglementet, i allt väsentligt med vad som förutsattes vid pensionsregleringsbeslutet. Beträffande arbetarna har emellertid möjlighet ansetts böra öppnas dels för inplacering i pensionslöneklass genom annan myndighets än statens avtalsnämnds försorg, vilket likväl skall ske i samråd med avtalsnämnden, dels för tillämpning av en avvikande pensionslönebestämning i de särskilda fall Kungl. Maj:t härom beslutar. Stadgandena i 5 och 6 mom. sammanhänger med det avsedda inordnandet under pensionssystemet av SPA-grupperna, varjämte sistnämnda moment har avseende å sådana statsanställda, som kan få pensionsrätt utan att tillhöra någon av de i 2—4 mom. avsedda grupperna. Bestämmelserna för statliga lönegradsplacerade tjänster skall sålunda tillämpas också beträffande sådan med statlig pensionsrätt förenad icke-statlig anställning, å vilken tillämpas av huvudmannen antagna och hos statens pensionsanstalt registrerade lönebestämmelser, vilka enligt pensionsanstaltens bedömande i huvudsak motsvarar avlöningsbestämmelserna för lönegradsplacerade statliga anställningshavare. I övrigt skall tillämpas individuell pensionslöneinplacering på den statliga löneskalan med beaktande av vederbörandes avlöning, dock att jämkning härvid skall, om detta anses påkallat, kunna ske med hänsyn till vad som gäller för lönegradsplacerad tjänst eller anställning som arbetare i statens tjänst. För den individuella inplaceringen har meddelats vissa bestämmelser angående beräkningen av vederbörandes avlöning. Det torde få förutsättas, att om behov av ytterligare sådana bestämmelser visar sig föreligga, dessa må meddelas av Kungl. Maj:t.

Enligt 7 mom. skall för vissa anställningar med hänsyn till avlöningsförhållandena eller andra särskilda omständigheter gälla de bestämmelser om pensionslön, som innefattas i bilaga vid förordningen, varjämte andra lönebelopp än sådana som fastställs av Kungl. Maj:t inte må utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande beaktas med större belopp än det, som gäller för löneklass 27 enligt löneplan A i statens löneförordning. De i bilagan åsyftade fallen är delvis sådana, i vilka enligt nuvarande bestämmelser pensionsunderlaget höjts en eller två enheter ur lönegradssynpunkt med beaktande av löneförmåner, som ansetts böra påverka pensionsavvägningen. Till denna grupp har även hänförts skolkantorer, vilka f. n. åtnjuter särskilda kontorstillägg. I övrigt är fråga om vissa anställningar inom SPA-området, som enligt med vederbörande personalorganisationer träffad överenskommelse

skall under den fortsatta utredningen om nytt finansieringssystem bibehålla pensionsställning efter i princip samma lönegrad som nu.

4 §.

Enligt stadganden i nuvarande pensionsreglementen äger i vissa specialfall den, som från viss tjänst övergått till lägre tjänst, i pensionshänseende behandlas som om han alltjämt bibehållit den tidigare tjänsten. Liknande bestämmelser har meddelats i denna paragraf i fråga om dels tjänsteman, som enligt tillämpliga lönebestämmelser äger bibehålla lön för den tidigare tjänsten, dels den som under minst 12 år i oavbruten följd innehåft förordnandetjänst och därefter övergått till annan anställning, dels ock den som avgått med sjukpension och för vilken denna indragits i samband med att anställningshavaren ånyo blivit underkastad statliga pensionsbestämmelser.

2. Förslaget till vissa ändringar i statens allmänna tjänstepensionsreglemente

(Bilaga A)

I fråga om reglementets allmänna utformning har vidtagits den förändringen, att den i 17 § i 1958 års förslag upptagna sammanställningen utbrutits ur reglementet och utformats såsom en bilaga till reglementet. Omredigeringen är föranledd av att sammanställningens omfång ökat till följd av att den utbyggts med uppgifter angående de grupper av anställningshavare, som nu är underkastade SPA-reglementet. Som en konsekvens av att 17 § i 1958 års förslag utgår, motsvaras 18 och 19 §§ i detta av 17 och 18 §§ i det nu föreliggande ändringsförslaget.

1 §.

I 1958 års förslag var 1 mom. andra stycket utformat med tanke på att SPA-reglementets tillämpningsområde skulle kunna inordnas under SPR. Härvid förutsattes, att SPA-pensioneringens finansiering skulle ske enligt ett nytt system i och med nämnda inordnande. Med hänsyn till att, såsom i det föregående framhållits, SPA-finansieringen tills vidare skall ordnas enligt provisoriska grunder, som i princip överensstämmer med de nuvarande, har i nämnda stycke tillagts en ny andra punkt.

SPA-reglementets tillämpningsområde är i huvudsak bestämt genom en i 39 § reglementet intagen förteckning. På grund av föreskrifter i särskilda kungl. brev eller kungörelser är reglementet emellertid tillämpligt i viss ytterligare utsträckning. Detta gäller bl. a. vissa befattningshavare vid hovstaterna, poliser i distrikt som på grund av indelningsändring upphört att tillhöra reglementets reguljära tillämpningsområde samt vissa personalgrupper, huvudsakligen inom sjuk- och hälsovård samt halvöppen barnavård, som hade pensionsrätt i statens pensionsanstalt före det nuvarande SPA-reglementets ikraftträdande och som vid tillkomsten av detta regle-

mente, i avvaktan på ytterligare utredning om pensionsanstaltens verksamhet, ansågs böra tills vidare ha pensionsrätt enligt reglementet.

Det nya reglementets tillämplighet med avseende å det av SPA-reglementet nu omfattade området anges i den bilaga, som fogats vid ändringsförslaget i fråga om det nya reglementet. SPR-bilagan svarar i huvudsak mot förteckningen i 39 § SPA-reglementet. Den upptar emellertid även vissa sådana nyss angivna anställningshavare, som f. n. är underkastade SPA-reglementet utan att vara förtecknade i 39 § reglementet. Härutöver har, i enlighet med överenskommelsen, i SPR-bilagan upptagits vissa anställningshavare, som inte f. n. omfattas av SPA-reglementet. SPR skall sålunda äga tillämpning på — förutom nu SPA-an slutna skoldirektörer och biträdande skoldirektörer, vilka är underkastade statens allmänna avlöningsreglemente — jämväl sådan skoldirektör och biträdande skoldirektör, som innehar ordinarie medelst förordnande för viss tid tillsatt anställning med lön enligt kommunala avlöningsbestämmelser. Vidare skall SPR äga tillämpning på överläkare vid Eugeniahemmet, där f. n. all annan personal är SPA-an slutten. Personalgrupper, vilkas anslutning till den nuvarande SPA-pensioneringen reglerats i särskild ordning men som inte finns upptagna i SPR-bilagan, förutsättes skola inordnas under SPR på motsvarande sätt som de f. n. anknytes till SPA-reglementet, där inte särskilda skäl talar för ett bibehållande vid sistnämnda reglementes förmånssystem. Någon ändring har alltså i stort sett inte åsyftats i fråga om bestämningen av de icke-statliga verksamhetsområden, som skall omfattas av den statliga pensioneringen genom statens pensionsanstalt. Inom den sålunda bibehållna ramen kan förslaget emellertid leda till en något vidgad omfattning av denna pensionering såtillvida som — i överensstämmelse med vad som kommer att gälla i fråga om SPR:s tillämplighetsområde i övrigt — pensionsrätt i allmänhet skall kunna erhållas inte bara för ordinarie och extra ordinarie samt med dem jämförliga befattningshavare utan även för andra anställningshavare. Möjlighet för deltidsanställd personal att erhålla pensionsrätt införes för fall, då avlöningen bestämmes enligt sådana grunder, som gäller för statlig eller kommunal lönegradsplacerad personal.

I 2 mom. har gjorts en viss jämkning i syfte att SPR skall kunna, om riksdagen därom beslutar, göras tillämpligt jämväl för anställningshavare vid riksdagens verk. Anledning har inte ansetts finnas att här ingå på frågan vilka tillägg till eller undantag från reglementets bestämmelser, som i så fall kan ifrågakomma.

I detta sammanhang må erinras om att Kungl. Maj:t jämlikt särskilda riksdagsbemyndiganden äger besluta i fråga om pension eller årlig ersättning åt statliga anställningshavare, som vid avgång ur tjänst inte har rätt till pension. Även om det nya reglementet öppnar möjlighet till reguljär pensionering av fler personalgrupper än det nuvarande, torde behov av sådana »bemyndigandepensionering» i viss utsträckning föreligga även i fortsättningen. Det har förutsatts, att härvidlag inte skall ske annan ändring än att Kungl. Maj:t skall äga att, i den mån skäl härför anses föreligga,

anpassa de vid pensionsbestämningen tillämpade grunderna efter det nya pensionssystemet. Det motsvarande gäller i fråga om de mera begränsade bemyndiganden, med stöd av vilka pension i några fall beviljats icke-statligt anställda, exempelvis vissa skogsförmän hos skogsvårdsstyrelserna. Frågan om förutsättningar för här avsedd statlig pensionering av icke-statligt anställda har avsetts skola upptagas i samband med den blivande utredningen om SPA-pensioneringen.

4 §.

I 1958 års reglementsförslag meddelades samtliga detaljbestämmelser angående tidpunkten för inträdet av pensioneringsperiods nedre och övre gräns och för pensionsåldern i pensionsreglementet. Den för reguljära fall avsedda bestämmelsen om att pensioneringsperiods nedre resp. övre gräns infaller vid utgången av den kalendermånad, varunder föreskriven levnadsålder uppnås, meddelades i 4 §, under det att kompletterande bestämmelser i övrigt fanns upptagna bland de i dåvarande 18 § angivna särbestämmelserna till 4 §, varjämte i sammanställningen i dåvarande 17 § markerades, i vilka fall resp. särbestämmelser skulle vara tillämpliga. I samband med den omredigering av reglementsförslaget, som företagits med hänsyn till inordnandet av SPA-grupperna, har det befunnits vara förenat med administrativa fördelar att endast meddela den detaljbestämmelse, som är avsedd för de reguljära fallen, i själva reglementet. I 4 § 3 mom. tredje stycket har i enlighet härmed angivits, att denna bestämmelse skall gälla, där ej annat följer av särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Avsikten är att sådana bestämmelser skall meddelas i anslutning till de föreskrifter om pensioneringsperioder, pensionsåldrar och antal för hel pensionsförmån erforderliga tjänstår, som Kungl. Maj:t skall äga meddela. Någon avvikelse i sak från vad som innefattades i de nyssnämnda detaljbestämmelserna är i princip inte avsedd att vidtagas.

6 §.

I anslutning till 6 § reglementsförslaget angavs i prop. 1958:157 de i överenskommelsen den 26 mars 1958 innefattade riktlinjerna för samordning av förmåner enligt reglementet med folkpension och andra förmåner på grund av socialförsäkring m. m. Vid de fortsatta överläggningarna med personalorganisationerna har samordningsfrågorna behandlats mera i detalj, varvid enighet uppnåtts angående bl. a. ett utkast till tillägsbestämmelser till 6 och 7 §§ SPR. Enligt detta författningsutkast skall samordningen med nu ifrågakvarande förmåner på grund av socialförsäkring m. m. ske på sätt framgår av följande sammandrag av de tilltänkta bestämmelserna.

1. De i 6 § SPR avsedda förmåner på grund av socialförsäkring m. m., som skola beaktas vid bestämmande av pension enligt reglementet, utgöras tills vidare av

a) folkpension, vilken ej är föremål för inkomstprövning,

b) yrkesskadelivränta, varmed här avses livränta, som på grund av bestämmelser om obligatorisk försäkring fastställs av eller utbetalas från

riksförsäkringsanstalten eller i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring avsett försäkringsbolag, ävensom sådan däremot svarande ersättning, som enligt särskilda bestämmelser skall utgivas av statsmedel, samt

c) sjukpenning (hempenning) enligt lagen om allmän sjukförsäkring eller enligt yrkesskadeförsäkring (jämförlig anordning), utgående till egenpensionstagare under sjukperiod påbörjad före avgången från anställningen.

2. Vid avvägningen av personalpension med hänsyn till förmåner, som enligt punkt 1 skola beaktas, skall bortses *dels* från vårdtillägg eller blindtillägg till folkpension, *dels* från vårdbidrag till yrkesskadad ävensom sådant tillägg till yrkesskadelivränta, som är avsett för läckande av merkostnader, *dels* från barntillägg till sjukpenning, *dels ock* från i punkt 1 avsedda förmåner i övrigt i den utsträckning, som nedan angives.

a. *Folkpension.* Vid avvägning av familjepension för änka eller fränskild hustru skall såvitt angår tid före den månad, varunder vederbörande fyller 67 år, bortses från hälften av det belopp, varmed folkpension i form av ålderspension utgår till gift pensionsberättigad, vars make uppbär sådan pension, och såvitt angår annan tid bortses från hälften av vederbörande tillkommande folkpension.

Vidare skall vid avvägning av egen- eller familjepension bortses från folkpensionsbelopp eller, i fall, som avses i föregående stycke, från återstående folkpensionsbelopp, i vad sagda belopp överskjuter det belopp det skulle hava haft, om folkpensionen avkortats i samma grad som enligt reglementet utgående pension.

För den som i sådant fall, som avses i 7 § 5 mom. SPR eller motsvarande stadgande i före SPR:s utfärdande meddelade bestämmelser, åtnjuter mer än en personalpension enligt statliga pensionsbestämmelser, skall folkpension beaktas vid fastställande av varje särskild pensionsförmån för sig enligt de i fråga om denna meddelade bestämmelserna. Härvid skall folkpensionen, sedan en av personalpensionerna avvägts med hänsyn till densamma, vid därpå följande avvägning av annan personalpension anses hava allenast det belopp, från vilket enligt bestämmelserna här ovan bortsetts vid förut gjord pensionsavvägning. Utgör någon av personalpensionerna familjepension för änka eller fränskild hustru, skall i första hand denna pension avvägas med hänsyn till folkpensionen samt vid avvägning av egenpension för tid före 67 års ålder bortses från minst hälften av det folkpensionsbelopp, från vilket enligt första stycket här ovan under a bortsetts vid familjepensionens avvägning, även om detta ej skulle följa av vad förut angivits. Det minimibelopp av folkpension, från vilket sålunda skall bortses, må likväl icke överstiga det belopp, varmed familjepensionen på grund av 7 § 5 mom. reglementet eller däremot svarande äldre bestämmelse understiger det eljest gällande beloppet.

b. *Yrkesskadelivränta.* Vid avvägning av egenpension med hänsyn till yrkesskadelivränta, som utgår till den skadade, resp. vid avvägning av familjepension med hänsyn till yrkesskadelivränta till efterlevande efter samma person, efter vilken familjepensionen utgår, skall bortses från livräntebeloppet i vad det överskjuter tre fjärdedelar av livräntans belopp, i förekommande fall beräknat med samma avkortning som berörda pension.

Förekommer i fall som avses i första stycket jämväl annan fråga om sammanträffande av pension och yrkesskadelivränta eller sammanträffar pension och yrkesskadelivränta i fall, där första stycket icke är tillämpligt, skall bortses från så stort livräntebelopp, att de sammanlagda förmånerna av pension och yrkesskadelivränta uppgå till det belopp, som vid tillämpning av 7 § 5 mom. reglementet skulle hava framkommit, om yrkesskadelivräntan utgjort pensionsförmåner. Där jämväl sådant fall föreligger,

som avses i första stycket, skola i nämnda stycke avsedda förmåner vid tillämpning av vad nyss sagts anses som *en egenpension resp. en familjepension*.

c. *Sjukpenning enligt lagen om allmän sjukförsäkring eller enligt yrkeskadeförsäkring (jämförlig anordning), utgående till egenpensionstagare under sjukperiod påbörjad före avgången från anställningen.* Vid avvägningen av egenpensionen skall bortses från sjukpenningbeloppet i vad det överskjuter tre fjärdedelar av sjukpenningens belopp, i förekommande fall beräknat med samma avkortning som egenpensionen.

3. I fråga om den, som fyllt 67 år och kan komma i åtnjutande av folkpension, skall 6 § reglementet tillämpas såsom om folkpension i form av ålderspension utgått fr. o. m. den månad, då nämnda ålder uppnåtts, även om förmånen då ej uttagits.

Där folkpension ej utgår men vederbörande är berättigad till utländsk förmån med väsentligen samma syfte, skall frågan, i vilken utsträckning denna förmån skall beaktas vid tillämpningen av 6 § reglementet, av vederbörande myndighet underställas Kungl. Maj:ts prövning. I avbidan på sådan prövning äger myndigheten bestämma tjänstepensionen som om svensk folkpension utgått.

Har i utbyte mot yrkesskadelivränta utgått engångsbelopp eller utbytes för viss tid sådan livränta mot sjukpenning, skall 6 § reglementet tillämpas så som om vederbörande åtnjutit livränta, i förstnämnda fall till belopp, som enligt de vid utbytet tillämpade försäkringstekniska grunderna svarar mot engångsbeloppet, och i sistnämnda fall till det belopp som skolat utgå, om utbytet ej skett.

4. Där förutom personalpension, vilken avväges med tillämpning av 6 § SPR, jämväl därmed sammanträffande icke-statlig personalpensionsförmån avväges såsom bruttoförmån med hänsyn till i 6 § SPR avsedda förmåner på grund av socialförsäkring m. m., och i bruttoförmånerna skulle enligt de eljest gällande bestämmelserna sammanlagt ingå större belopp på grund av socialförsäkring m. m. än som tillkommer vederbörande, äger vederbörande myndighet avräkna så stor del av det överskjutande beloppet, som svarar mot förhållandet mellan vad som skolat ingå i den statliga bruttoförmånen och vad som skolat sammanlagt ingå i båda bruttoförmånerna, från det i den statliga bruttoförmånen eljest ingående beloppet. På Kungl. Maj:ts prövning beror, huruvida annan icke-statlig pensionering än kommunal pensionering skall anses innefatta tillämpning av bruttosystem.

5. Egen- eller familjelivränta skall samordnas med folkpension, yrkesskadelivränta och sådan sjukpenning som träder i stället för sist nämnd livränta, som om den utgjorde avkortad egen- resp. familjepension. Härvid skall likväl i förekommande fall så anses, som om vederbörande tillkommande folkpension utginge med ett belopp, bestämt genom omräkning enligt särskilda av Kungl. Maj:ti föreskrivna grunder av det gällande beloppet.

I anslutning till punkt 1 i det återgivna sammandraget må i fråga om samordningen med yrkesskadeersättning i klarläggande syfte framhållas, att denna samordning avses skola ske med tillämpning av 6 § andra stycket (ej tredje stycket) SPR. Detta innebär att i de pensionsfall, på vilka SPR är tillämpligt, samordningen — oberoende av tidpunkten för yrkesskadans inträffande — skall ske på pensionsidan i stället för som för närvarande genom avdrag enligt 25 § yrkesskadeförsäkringslagen eller därmed jämställd författningsbestämmelse. Beträffande sammandraget må vidare påpekas, att överenskommelsen med organisationerna innebär en viss ändring i förhållande till förra årets uppgörelse i fråga om grunderna för samordning av

änka eller fränskild hustru tillkommande pension enligt reglementet med folkpension. Enligt fjolårets överenskommelse skulle för angivna pensions-tagare från samordning »friläggas» för tid före 67 års ålder halva folkpensionen och för tid därefter hälften av folkpensionens belopp för äkta make. Denna utformning hade valts under den förutsättningen, att beloppet av den för tid före 67 års ålder utgående änkepensionen från folkpensioneringen skulle komma att i enlighet med förslag i prop. 1958: 55 sammanfalla med folkpensionsbeloppet för äkta make. Det vid samordningen frilagda beloppet skulle alltså ha blivit lika stort före som efter 67 års ålder. Enligt riksdagens ställningstagande (Särsk. U 1958: 1; rskr 272) i anledning av nämnda proposition skulle emellertid folkpensionens belopp för änka komma att överensstämja med det folkpensionsbelopp, som tillkommer ensamstående folkpensionär. Härigenom förändrades den avsedda innebörden av samordningen, så att det före 67 års ålder frilagda beloppet skulle komma att bli större än det efter 67 års ålder frilagda beloppet. Då en sådan konsekvens ansetts omotiverad och olämplig, har i den nu ifrågavarande överenskommelsen med personalorganisationerna förutsatts, att, på sätt framgår av det nyss återgivna sammandraget, en omkastning skall göras i fråga om de för tid före och för tid från 67 års ålder frilagda folkpensionsbeloppen, så att det större frilagda beloppet kommer att hänföra sig till tid från 67 års ålder. En sådan omkastning kan, enligt vad en företagen försäkringsteknisk utredning ger vid handen, göras utan att merkostnader för pensioneringen uppstår.

Den omständigheten att i de nyss återgivna tilläggsbestämmelserna uppräknas de socialförsäkringsförmåner m. m., med vilka samordning skall ske, innebär inte, att någon ändring är avsedd i fråga om grunderna i 6 § SPR, enligt vilka varje socialförsäkringsförmån skall vara föremål för samordning, om och i den mån ej Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut annat föreskrivit. Vid tillkomst av nya socialförsäkringar m. m. skall alltså de nu avsedda tilläggsbestämmelserna kompletteras beträffande förmåner på grund av dessa försäkringar, om inte annat särskilt beslutas i angiven ordning.

7 §.

Föreskriften i 2 mom. angående den som inom område, för vilket statliga pensionsbestämmelser eljest äger tillämpning, innehaft anställning med avlöning avvägd med hänsyn till att med anställningen inte skall vara förenad statlig pensionsrätt, skall — i överensstämmelse med vad som förutsatts vid 1958 års överenskommelse angående pensionsregleringen — gälla enbart sådana, hittills mera undantagsvis förekommande fall, då för viss högre teknisk personal tillämpas en speciell form av kontraktsanställning eller eljest i motsvarande syfte tillämpas särskilda anordningar i fråga om anställningsvillkoren.

9 §.

I förevarande paragraf, vars 2 mom. av redaktionella skäl delats upp i tre stycken, har i fråga om beräkning av pensionsunderlag för sjukpen-

sionsfall gjorts omformuleringar innebärande vissa sakliga förändringar i förhållande till motsvarande avsnitt i 1958 års förslag. Detta var så utformat, att sjukpension för den, som vid avgången inte kunde återopa pensionslöner för fem årsperioder, skulle bli särskilt reducerad på grund av den i underlagsbestämningen ingående femtedelsberäkningen. Vid årets överenskommelse med personalorganisationerna har man enats om att sådan särskild reduktion av sjukpension inte skall förekomma, och omformuleringen av tredje stycket har gjorts i enlighet härmed.

I 3 mom. har gjorts en mindre jämkning i fråga om bestämningen av de där avsedda, beträffande ortsgruppsplaceringen relevanta årsperioderna.

10 §.

I 1 mom. har ordningsföljden mellan styckena b) och c) omkastats, så att i den nya versionen i sista hand, d. v. s. under c), reglerats tillgodoräkningen av tid för icke pensionsberättigande anställning. Denna ändring har gjorts med hänsyn till de särskilda föreskrifter angående tjänstårsberäkning, som erfordras beträffande sådana icke-statliga anställningar inom SPA-sektorn, för vilka ifrågakommer engångsavgifter. Vidare har i 1 mom. b), som gäller tillgodoräkning av tjänstår enligt äldre pensionsbestämmelser, gjorts ett tillägg, innebärande att sådan tillgodoräkning skall ske beträffande egenpension, egenlivränta, familjepension och familjelivränta var för sig i den omfattning, som följer av nämnda bestämmelser eller av i anslutning till dem meddelade beslut. Tillägget är föranlett av den differentiering i fråga om tjänstårsberäkningen för de olika förmånsslagen, som i vissa fall föreligger på grund av äldre bestämmelser och beslut, och ersätter eljest erforderliga särskilda övergångsbestämmelser. En konsekvensändring till ifrågavarande tillägg har gjorts i 14 § 1 mom. genom ett där infört nytt andra stycke.

2 mom. har omarbetats i huvudsakligen redaktionellt avseende och dessutom kompletterats med en hänvisning till de särskilda tjänstårsbestämmelser, som skall gälla för SPA-grupperna.

3 mom. innehåller inte någon motsvarighet till 3 mom. andra stycket i 1958 års reglementsförslag. Detta innebär inte någon egentlig saklig ändring i förhållande till detta förslag utan sammanhänger med i det följande redovisad ändring i 12 § 2 mom.

12 §.

Enligt 1958 års förslag lämnades i 12 § 2 mom. reaktiverade sjukpensionstagare och förflyttade ordinarie tjänstemän garanti emot skärpt avkortning av egenpension till följd av reaktiveringen eller förflyttningen, dock endast under förutsättning att i samband med denna blivit för anställningshavaren gällande annan pensioneringsperiod eller annat för hel pension erforderligt antal tjänstår än närmast före sjukpensioneringen eller förflyttningen. Enligt den nu föreliggande överenskommelsen skall garantien för nämnda fall vara generell och sålunda gälla oberoende av nyss angivna förutsättning.

15 §.

Enligt denna paragraf i 1958 års reglementsförslag skall bruttobeloppet av beviljad egenpension och familjepension förändras i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen beslutar. I bestämmelsen, som åsyftar motsvarigheten till det hittillsvarande rörliga tillägget, föreslås ej nu någon ändring. Till närmare klargörande av det avsedda nya systemets innebörd i förevarande hänseende må emellertid i detta sammanhang nämnas följande.

Det hittillsvarande pensionssystemet har varit utformat på sådant sätt, att pensionsförmånernas belopp i första hand avvägs såsom grundbelopp på basis av vissa nominella belopp, pensionsunderlag, bestämda med hänsyn till 1947 års grundlöner. Genom särskilda, i princip årliga beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen har vidare bestämts, om och i vilken utsträckning grundbeloppen skall kompletteras med på dem beräknat rörligt tillägg. Denna anordning medför, att det rörliga tillägget kommit att på en gång fylla två funktioner, nämligen dels att bringa upp beloppet av nybeviljad pensionsförmån till en nivå, som anses skäligen betraktande av lönenivån närmast före avgången, och dels att medföra efterreglering av beloppet av beviljad pensionsförmån. Efter hand har det visat sig mindre lämpligt att på detta sätt begagna sig av ett och samma instrument för dessa båda syften. Av den nuvarande anordningen har nämligen bl. a. följt, att de såsom livräntor betecknade förmånerna vid förtidsavgång, vilka liksom inom annan personalpensionering inte ansetts böra efterregleras, under hela perioden från den 1 juli 1947 avvägs på basis av 1947 års löner. Med hänsyn till omständigheter sammanhängande med folkpensionssamordningen har emellertid svårighet mött att lägga om systemet med grundbelopp och rörligt tillägg annat än i sammanhang med en genomgripande omläggning av systemet för den statliga personalpensioneringen.

Förra årets beslut om det nya pensionssystemet innebär att pensionsförmåns belopp avväges med beaktande av den närmast före avgången gällande lönenivån i dess helhet, alltså även i vad den överskjuter en grundlönenivå. Härigenom kommer beloppet av nybeviljad pensionsförmån att automatiskt bli i avsedd utsträckning anpassat efter lönenivån vid avgången, både vad gäller livräntor och pensioner, och frågan om efterreglering av beviljad pension kan prövas för sig. Vid de överläggningar med personalorganisationerna, som föregick fjolårets överenskommelse om pensionsregleringen, dryftades olika alternativ i fråga om efterreglering, bl. a. en anordning med automatiskt verkande indexbindning. I enlighet med önskemål från organisationernas sida stannade man emellertid vid att hålla frågan öppen för bedömning i samband med de årliga löneförhandlingarna. Härom uttalades i prop. 1958: 157, att det förutsatts, att förändringen av enligt reglementet beviljade pensioner skall fastställas genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen efter det att de statsanställdas huvudorganisationer beretts tillfälle till överläggningar i ämnet.

Under de senaste åren har löneförändringarna i allmänhet beslutats sedan en del av det löpande året förflutit, och bestämmelserna om de ändrade lö-

nebeloppen har trätt i kraft vid en tidpunkt i nära anslutning till beslutens fattande. Till följd av särskild förhandlingsöverenskommelse har emellertid samtidigt brukat beslutas om utgivande för den redan förflutna delen av året av ett särskilt retroaktivt lönetillägg, schablonmässigt svarande mot löneökningen. Vid det hittillsvarande pensionssystemet har den motsvarande frågan om pensionsbelopp belöpande på förfluten del av året också blivit föremål för förhandlingsöverenskommelse, som brukat medföra att ändrat procenttal för rörligt tillägg tillämpas räknat från årsskiftet. Inom det nya pensionssystemet blir tydligen frågan om eventuell efterreglering av pension, som utbetalats tidigare under året än ändring av pensionsbeloppen skett, konstruktionsmässigt helt likartad med motsvarande lönefråga. Bortsett från detta spörsmål, vars saklösning lika litet som motsvarande lönefråga bör bindas genom något generellt ståndpunktstagande, uppkommer emellertid med hänsyn till det nya pensionssystemets konstruktion spörsmålet om vad som för varje tid skall avses med pensionslön. Härvidlag torde i princip med månadslön, som gällt enligt statens löneförordning, böra få likställas sådant retroaktivt lönetillägg, som enligt särskilt beslut utbetalas med avseende å samma tid. Bestämmelse härom har förutsatts skola meddelas av Kungl. Maj:t.

Ett från det nu anförda i viss mån fristående spörsmål gäller förfaringsättet i sådana fall, där pensionsberäkning sker någon tid före avgången ur tjänst och det därefter hinner inträffa en pensionslöneförändring av beskaffenhet att böra påverka pensionsberäkningen. Detta kan förutses inträffa i jämförelsevis stor utsträckning, eftersom pensionsfrågan normalt bör vara prövad i god tid före avgången. Det synes uppenbart att en i detalj genomförd ny pensionsberäkning inte bör ske. För nu berörda fall bör därför förutsättas, att den i förväg beräknade pensionen skall, utan att analyseras i sina av olika pensionslöner beroende beståndsdelar, anpassas till den vid avgången gällande lönenivån genom att det i förväg uträknade beloppet förändras med tillämpning av de i 15 § avsedda grunderna.

16 §.

Ett nytt tredje moment har tillagts. I detta moment regleras samordningen med i 6 § reglementet avsedda förmåner på grund av socialförsäkring m. m. för vissa speciella situationer, nämligen där den myndighet, som har att ombesörja utbetalning av personalpension, av den ena eller andra anledningen får kännedom om socialförsäkringsförmåner, som skall samordnas därmed, först sedan på samma tid belöpande personalpension utbetalats. I sådant fall skall, såvitt angår förhållandet mellan personalpensionsmyndigheten och pensionstagaren, det för mycket utbetalade personalpensionsbeloppet anses som förskott å socialförsäkringsförmånen, och i den mån så erfordras för slutlig reglering av de sammanlagda förmånerna skall kunna innehållas skäligt belopp av reglementsformån, som förfaller till betalning senare. Frågan om personalpensionsmyndighets möjlighet att inträda i pensionstagarens rätt till socialförsäkringsförmåner kommer att

beröras i ett senare sammanhang i samband med de spörsmål, som gäller gemensam utbetalning av personalpension och socialförsäkringsförmåner.

17 § och bilagan till reglementet

På motsvarande sätt som skett i 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen intogs i 1958 års reglementsförslag särbestämmelser för vissa personalgrupper. I formellt hänseende uppdelades dessa bestämmelser på två paragrafer, 17 och 18 §§, av vilka den förra innehöll en katalog över olika personalgrupper med angivande av beteckningen på för dem tillämpliga särbestämmelser, under det att den senare upptog själva bestämmelserna. För denna anordning hade SPA-reglementet i viss mån tjänat som förebild.

Såsom inledningsvis framhållits motsvaras 17 § i 1958 års reglements-förslag i det nu föreliggande förslaget av en bilaga till reglementet och 18 § av förevarande paragraf. Beträffande de ändringar, som sistnämnda paragraf innefattar i jämförelse med 1958 års förslag, har redan under 4 § anmärkts, att särbestämmelserna i fråga om tidpunkten för pensioneringsperiods början och slut och för pensionsålderns inträde ansetts böra utgå ur reglementet och meddelas i särskild ordning. Flertalet av de nya särbestämmelser, som i enlighet med den träffade förhandlingsöverenskommelsen intagits i paragrafen, gäller SPA-grupperna och innebär en överflyttning av bestämmelser, som funnits i SPA-reglementet, oförändrade eller med smärre sakliga ändringar. En närmare redogörelse för bestämmelsernas innehåll torde inte vara påkallad.

I detta sammanhang må framhållas, att det för SPA-grupperna förutsatts skola även efter övergången till det nya pensionssystemet tills vidare gälla vissa särskilda grunder, om vilka f. n. stadgas i 36 och 37 §§ SPA-reglementet, angående samordning av pensionsförmånerna med lön enligt statliga avlöningsbestämmelser samt med av huvudmannen utgiven kompletteringspension. I sistnämnda hänseende har förutsatts, att pensionstagaren inte på grund av samordningsreglerna skall få mindre pensionsförmåner än om han varit statsanställd.

Beträffande den som punkt 9 c meddelade bestämmelsen, som enligt bilagan är tillämplig beträffande skogsarbetare vid domänverkets skogsförvaltning, må nämnas att denna bestämmelse är avsedd att lämna möjlighet till en pensionsbestämning enligt särskilda grunder med hänsyn till för dessa arbetare föreliggande speciella förhållanden, såsom extrema variationer i fråga om arbetsinkomsten under en och samma tidsperiod och starkt fallande lönekurva från medelåldern till pensionsåldern. Ett av domänstyrelsen — i enlighet med överenskommelse mellan styrelsen och vederbörande personalorganisationer — framlagt förslag i ämnet har vid förut nämnda överläggningar mellan representanter för civildepartementet och huvudorganisationerna ansetts kunna godtagas med hänsyn till de speciella förhållandena för ifrågavarande skogsarbetare. Härvid har förutsatts, att de avsedda specialanordningarna inte må åberopas i fråga om andra personalgrupper.

Det förtjänar påpekas, att särbestämmelserna i 17 § å ena sidan endast gäller beträffande de anställningshavare, för vilka punktbeteckningarna angivits i SPR-bilagan, men å andra sidan, i vad de avser tjänstårsberäkning, får verkan beträffande tid, varunder de varit tillämpliga, även om anställningshavaren därefter övergått till anställning, beträffande vilken särbestämmelserna inte är tillämpliga.

Ikraftträdandebestämmelsen

Det nya pensionsreglementet förutsättes träda i kraft den 1 juli 1959, då vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning finnes stridande mot reglementets bestämmelser skall upphöra att gälla, såvitt angår anställningshavare, å vilken reglementet må vinna tillämpning. Härvid är att märka, att reglementet inte utan Kungl. Maj:ts medgivande skall bli tillämpligt för anställningshavare, som vägrat underkasta sig statens löneförordning eller däremot svarande kommunala lönebestämmelser. För anställningshavare, som inte blir underkastade SPR, skall ifrågakvarande äldre bestämmelser alltjämt gälla, kompletterade med samma särskilda föreskrifter i fråga om dels anordning motsvarande hittillsvarande rörliga tillägg och dels folkpensionssamordning med beaktande av de SPR-grunder, som kommer att bli tillämpliga för dem som redan pensionerats enligt äldre bestämmelser. I detta sammanhang må erinras om att tjänsteman, som på grund av att han där om uttryckt önskan inte blivit underkastad statens löneförordning, enligt föreskrifterna i punkt 4 övergångsbestämmelserna till förordningen skall, där ej Kungl. Maj:t och riksdagen annorlunda beslutar, intill dess han må bli underkastad förordningen, kvarstå å för honom närmast före den 1 juli 1957 tillämpliga löne- och pensionsbestämmelser i den lydelse dessa hade vid utgången av år 1956. Om det nya reglementet inte på grund av särskilt medgivande från Kungl. Maj:ts sida må tillämpas på sådan tjänsteman, avses någon ändring i vad för honom gäller enligt den relaterade övergångsbestämmelsen till löneförordningen inte komma till stånd i fråga om rörligt tillägg på pension eller däremot svarande anordning.

3. Förslaget till kungörelse om avgifter m. m. beträffande vissa i statens allmänna tjänstepensionsreglemente avsedda icke-statliga anställningar

(Bilaga B)

2 §.

De fortlöpande avgifterna — vilka nu består av grundavgift, motsvarande omkring 7 1/2 procent av 1947 års grundlöner i slutlöneklass på 2-ort, samt rörlig tilläggsavgift beräknad efter samma procenttal som samtidigt gäller för sådant tillägg på pensionerna — skall tills vidare utgöra 7 1/2 procent av anställningshavarens pensionslön, därvid denna skall beräknas efter den verkliga ortgruppen, dock lägst efter ortsgrupp 3. Såsom i annat sammanhang angivits har det emellertid förutsatts, att procenttalet skall, om detta

anses motiverat av erfarenheter gjorda vid den fortsatta SPA-utredningen, kunna ändras redan den 1 juli 1960. De fortlöpande avgifterna skall vidare fr. o. m. den 1 januari 1960 tills vidare intill den 1 juli 1961 minskas med i princip vad som motsvarar hälften av de avgifter, som huvudmännen kan komma att för anställningshavarna få erlägga i avgifter till en allmän tilläggspensionering. Slutligen avses någon ändring ej nu skola ske i det förhållandet, att i vissa fall skall erläggas fortlöpande avgift, avvägd i syfte att den i princip skall täcka hela pensionskostnaden i det individuella fallet. Det har förutsatts att utformningen av de närmare bestämmelserna i dessa hänseenden skall få ankomma på Kungl. Maj:t.

På motsvarande sätt som f. n. skall i fråga om skolkantor inte erläggas avgift för vad som motsvarar folk- eller småskollärarylönen.

Avgiftsskyldigheten åvilar huvudman, hos vilken vederbörande innehar i pensionsreglementet avsedd anställning eller på grund av vikariatslöneförordnande eller därmed jämförligt förordnande inom icke-statlig verksamhet uppehåller sådan anställning. Undantag skall dock gälla vid vissa tjänstedigheter och till förekommande av dubbelbetalning.

I detta sammanhang må nämnas, att det i vissa fall förekommit, att huvudman uraktlåtit att i föreskriven tid inbetala honom åvilande fortlöpande avgift och att statens pensionsanstalt därvid — i den mån förhållandet inte varit föranlett av försenad debitering från pensionsanstaltens sida till följd av arbetsanhopning eller liknande förhållande — efter prövning av föreliggande omständigheter antingen debiterat avgift beräknad med hänsyn till vid inbetalningen föreliggande allmän löne- och pensionsnivå eller ock debiterat viss dröjsmålsränta. Motsvarande har förutsatts skola gälla även i fortsättningen och kunna tillämpas jämväl där pensionsanstalten undantagsvis finner skäl bevilja registrering med retroaktiv verkan.

3 §.

Det enligt SPA-reglementet gällande sambandet mellan tjänstårsberäkningsrätt och engångsavgiftsbetalning avses skola tills vidare bestå i väsentligen oförändrad omfattning.

Tjänstårsberäkning mot engångsavgift kan enligt SPA-reglementet avse dels tillgodoräkning av anställningstid innan anställningshavaren fått statlig pensionsrätt, dels tillgodoräkning av tid, varmed för viss pensionsklass beräknade tjänstår — till förhindrande av att uppflyttningen automatiskt skall medföra höjning av dessförinnan intjänt pension och därmed ensidigt öka statens kostnader — nedräknats i samband med uppflyttning till högre pensionsklass. Sistnämnda anordning, som alltså syftar till att göra den relativa fördelningen av pensionskostnaderna mellan staten och huvudmännen mindre påverkbar av pensionsklassuppflyttningar, innebär att de för den lägre pensionsklassen beräknade tjänståren reduceras med så stor del som motsvarar förhållandet mellan å ena sidan skillnaden mellan pensionsunderlagen för den högre och den lägre pensionsklassen samt å andra sidan pensionsunderlaget för förstnämnda pensionsklass. En genom uppflyttning i

pensionsklass möjlig ökning i pensionsförmånerna förutsätter m. a. o. — till den del den inte kan grundas på tillräckligt antal tjänstår för tid efter uppflyttningen — att däremot svarande engångsavgift erlägges. Vissa modifieringar göres likväl i detta system, bl. a. i samband med övergång mellan statsanställning och anställning inom SPA-området.

Vid inordnandet av SPA-anslutna grupper under det nya pensionssystemet uppkommer till en början frågan om förfaringssättet för sådana fall, där vederbörande i och för sig skulle ha kunnat förvärva ytterligare tjänstår mot engångsavgift enligt SPA-reglementet men sådan engångsavgift ej erlagts. Övervägande skäl har ansetts tala för att dylika »tjänstårsköp» under provisorietiden får ske helt och hållet som om det äldre reglementet alltjämt ägde tillämpning. Ett stadgande härom har meddelats i 2 mom. av förevarande paragraf.

Med denna utgångspunkt uppkommer behov av nya bestämmelser i ämnet endast för de fall, i vilka fråga är om engångsavgifter för förvärvande av tjänstår på grund av omständigheter, inträffade vid eller efter pensionsregleringen. Sådana bestämmelser har intagits i 3—5 mom. av paragrafen. Fråga kan vara om tillgodoräkning av tid för icke pensionsberättigande anställning, som ej tidigare kunnat beaktas (3 mom.), eller om förvärvande av tjänstår, som motsvaras av tjänstårsnedräkning i samband med eller efter det nya reglementets ikraftträdande (4 mom.). I sistnämnda hänseende har med hänsyn till att fråga nu är endast om ett provisorium förutsatts, att nedräkning av tjänstår i allmänhet inte skall förekomma på grund av den nivåhöjning, som övergången på det nya pensionssystemet i och för sig innebär, och därmed inte heller på grund av sådan förmånshöjning, som flyttning till högre ortsgrupp medför. För den som kvarstår i en lönegrad, som direkt svarar mot den omedelbart före övergången på det nya reglementet gällande pensionsklassen enligt SPA-reglementet, aktualiseras i enlighet härmed inte någon ny engångsavgiftsfråga. Där högre lönegrad erhålles i samband med eller efter det nya systemets införande, skall däremot på motsvarande sätt som hittills en nedräkning av tjänståren ske. Härvid skall beaktas förhållandet mellan två enligt det nya systemets teknik bestämda pensionsunderlag, av vilka det ena (*A-underlaget*) beräknas med beaktande av pensionslönen för den högre lönegraden och det andra (*B-underlaget*) bestämmes utan beaktande av lönegradshöjningen. Båda dessa underlag skall i vad angår ortsgrupperad pensionslön beräknas efter ortsgrupp 3. Under förutsättning att eventuella engångsavgifter enligt SPA-reglementet erlagts skall på liknande sätt som f. n. tjänstårsnedräkningen återställas i den mån engångsavgift erlägges. Engångsavgiften skall — utom i fall då enligt vad förut sagts individuellt avvägd fortlöpande avgift utgår — enligt 5 mom. motsvara 50 procent av kapitalvärdet, bestämt enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder, av så stor del av för anställningen beräkneliga pensionsförmåner — i förekommande fall differentierade efter ortsgrupp — som är hänförlig till de erhållna tjänståren.

4. Förslaget till kungörelse med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av statens allmänna tjänstepensionsreglemente beträffande vissa ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster m. fl.

(Bilaga C)

1 §.

Enligt denna paragraf skall de särskilda bestämmelserna i fall, där Kungl. Maj:t härom förordnar, vara tillämpliga beträffande ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatt tjänst, tjänst såsom chef för bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen eller försäkringsinspektionen samt anställning såsom chef för någon av de kungl. teatrarna. Såsom i det föregående anförts, innebär den med personalorganisationerna träffade överenskommelsen, att bestämmelserna tills vidare skall tillämpas beträffande dels andra medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster än såsom skoldirektör, biträdande skoldirektör, rektor eller biträdande rektor eller såsom försöksledare vid statens försöksskola i Linköping, dels ock förut angivna särskilda tjänster. Det har förutsatts att det, om under kungörelsens giltighetstid skulle komma att inrättas nya tjänster av här avsett slag, får särskilt övervägas, om dessa skall vara förenade med förordnandepensionsrätt. Därest kungörelsens bestämmelser skall tillämpas, förutsättes det att särskild föreskrift härom meddelas av Kungl. Maj:t.

Behov av *särbestämmelserna till 7 och 9 §§ reglementet* har ansetts föreliggande av den anledningen, att i kungörelsen avsedda pensionsförmåner i princip beräknas endast på grundval av tjänstetid i förordnandetjänsten.

Enligt *särbestämmelserna till 11 § reglementet* saknar begreppen ålderspension, sjukpension och förtidspension direkt tillämplighet för i kungörelsen avsedda tjänstemän och ersättes med rätt till förordnandepension. Förutsättningarna för att sådan pension skall utgå överensstämmer med de nu gällande.

Särbestämmelserna till 12 § reglementet överensstämmer med motsvarande nu gällande bestämmelser i fråga om ev. avkortning av förordnandepension och egenlivränta på grund av i kungörelsen avsedd tjänst. Också i fråga om systemet för hänsynstagande till tidigare tjänstinnehav överensstämmer förslaget väsentligen med nuvarande bestämmelser. Det har emellertid observerats, att dessa i vissa fall av långvarigt innehav av med statlig pensionsrätt förenade anställningar samt i fall av avgång med rätt till egenlivränta efter successivt innehav av olika förordnandetjänster kan medföra inte avsedda eller eljest mindre skäligena resultat. Vissa jämkningar har med hänsyn härtill ansetts böra göras.

Enligt *särbestämmelserna till 14 § reglementet* skall förordnandepensionsrätten, på motsvarande sätt som nu gäller, inte bilda utgångspunkt för bestämning av familjepensionsförmån utgående efter här avsedd tjänsteman. Förmånernas storlek skall i stället bestämmas som om egenpensionsförmånerna till beloppet fastställts med direkt tillämpning av reglementsbe-

stämmelserna. I vissa fall skall dock, liksom hittills, familjepensionsförmån kunna bestämmas under hänsynstagande till tidigare innehavd annan anställning på liknande sätt som gäller i fråga om förordnandepension.

Särbestämmelsen till 17 § reglementet avser att reglera militär förordnandetjänstemans skyldighet att efter avgång med förordnandepension kvarstå i reserven och innebär oförändrad saklig reglering av frågan.

2 §.

Enligt paragrafen föreligger samma skyldighet för vederbörande att underkasta sig ändringar i kungörelsens bestämmelser som den som gäller i fråga om bestämmelserna i själva pensionsreglementet.

Departementschefen

Såsom av det föregående framgår har nu varit föremål för beredning vissa frågor, som av olika skäl lämnades öppna i samband med 1958 års beslut om en pensionsreglering för statsanställda m. fl. I anslutning till vad som vid de då förda förhandlingarna förutsattes har huvudorganisationerna beretts tillfälle till överläggningar jämväl rörande de nu aktuella frågorna, och överenskommelse härutinnan har — under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — kunnat träffas med samtliga huvudorganisationer.

Av de frågor, som berörts vid överläggningarna, rör den viktigaste pensionsregleringen för de av SPA-reglementet omfattade icke-statliga grupperna. Anledningen till att dessa grupper inte togs med i förra årets uppgörelse var främst att med deras pensionering är förknippade särskilda problem, som sammanhänger med finansieringen av pensionskostnaderna. Denna finansiering går ut på en fördelning av kostnaderna mellan staten och huvudmännen, bland vilka, vid beaktande av antalet berörda anställningshavare, kommunerna intar en alldeles dominerande ställning. Finansieringssystemet har varit föremål för undersökningar inom 1951 års pensionsutrednings arbetsutskott, bl. a. syftande till att möjliggöra en mera rationell gränsdragning i fråga om SPA-pensioneringens tillämpningsområde. Härvid har man även eftersträvat att skapa förutsättningar för att eliminera vissa i denna pensionerings förmånssystem nu förefintliga avvikelser i förhållande till de inom den statliga personalpensioneringen i övrigt gällande grunderna. Angivna avvikelser sammanhänger med att finansieringen till viss del bygger på frivilliga pensionsavgifter från huvudmännen och innebär, att pensionsförmånerna enligt vissa regler göres beroende av om sådana avgifter inbetalas eller ej.

Vid överläggningar, som förts mellan representanter för finans- och civildepartementen samt för de tre kommunförbunden, har utformats vissa riktlinjer för SPA-frågornas vidare behandling. I enlighet härmed bör det framtida finansieringssystemet vara så beskaffat, att fördelningen av kost-

naderna mellan staten och huvudmännen blir kontrollerbar och att förmåns-systemet kan anpassas efter vad som gäller för de statsanställda. I fråga om kostnadsfördelningen beträffande nu anslutna grupper förutsättes det, att i samband med genomförandet av ett nytt finansieringssystem ett återställande sker av den ursprungliga häftindelningen. Den närmare utformningen av finansieringen efter dessa linjer skall ske efter ytterligare utredning, som förutsättes skola påbörjas snarast möjligt.

Pensionsregleringen för SPA-grupperna skall enligt överenskommelsen med personalorganisationerna ske samtidigt som för de statsanställda eller alltså den 1 juli i år. Intill dess en omläggning av finansieringssystemet enligt nyss antydda principer genomförts skall gälla provisoriska finansieringsgrunder, som väsentligen ansluter till de nu gällande. Härav följer att bestämmelserna angående pensionsförmånerna för SPA-grupperna under provisorietiden måste inrymma i princip samma avvikelser från det rent statliga förmånssystemet, exempelvis i fråga om tjänstårsnedräkning vid bristande betalning av engångsavgifter, som för närvarande. Så långt det är möjligt skall dock anpassning göras till det nya statliga förmånssystemet. Enligt överenskommelsen skall avgiftsfrågorna och vissa därmed sammanhängande tjänstårsberäkningsfrågor regleras i en särskild avgiftskungörelse och frågorna angående förmånssystemet i övrigt regleras genom att SPA-grupperna inordnas under statens allmänna tjänstepensionsreglemente och statens pensionslöneförordning. Lydelsen av de förslag till angivna författningar, som nu torde få underställas riksdagen, överensstämmer i sak med de författningsförslag, som är fogade vid den senaste överenskommelsen med personalorganisationerna. I fråga om tillägs- och övergångsbestämmelser har förutsatts skola för SPA-grupperna gälla i tillämpliga delar samma grunder som för de statsanställda. Vad beträffar enligt SPA-reglementet och enligt äldre motsvarande bestämmelser beviljade pensioner omfattas dessa av förra årets överenskommelse i vad denna gäller särskilda grunder beträffande folkpensionssamordningen. Vid det avsedda inordnandet av anställningshavarna inom SPA-området under det nya statliga personalpensionssystemet har förutsatts, att anordningen med särskild omräkning enligt det nya systemets grunder av äldre pensioner i fall, där avgången ägt rum under tiden 1 april 1958—30 juni 1959, skall gälla även i fråga om SPA-sektorn.

Slutligen skall enligt överenskommelsen med organisationerna frågan om kompensation för förhöjda folkpensionsavgifter, räknat fr. o. m. år 1957, regleras genom statliga föreskrifter beträffande sådana anställningshavare inom SPA-området, som skall vara obligatoriskt anslutna till pensioneringen och som omfattas av statliga avlöningsbestämmelser, samt genom att i fråga om övriga SPA-grupper hinder inte skall resas från statens sida mot att dylik kompensation medges.

Den träffade överenskommelsen i vad den avser SPA-frågan bör enligt min mening godtagas och underställas riksdagens prövning. Jag förordar även

att de i det föregående angivna grunderna i fråga om pensionsavgifter för huvudmännen underställes riksdagen. I samband härmed bör förslaget till statens pensionslöneförordning underställas riksdagen för antagande samt bemyndigande inhämtas för Kungl. Maj:t att *dels* vid utfärdandet av statens allmänna tjänstepensionsreglemente vidtaga ändringar i förhållande till det av 1958 års B-riksdag godkända förslaget i huvudsaklig överensstämmelse med det som bilaga A vid statsrådsprotokollet i detta ärende fogade förslaget, *dels* utfärda kungörelse om avgifter m. m. beträffande vissa i statens allmänna tjänstepensionsreglemente avsedda icke-statliga anställningar i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga B vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget, *dels* i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts utfärda föreskrifter angående kompensation för förhöjda folkpensionsavgifter, *dels ock* meddela sådana tilläggs- och övergångsbestämmelser, som erfordras med hänsyn till den nu ifrågavarande överenskommelsen.

Vad härefter angår frågan om den s. k. förordnandepensionsrätten — varmed jag här främst avser frågan om den f. n. föreliggande rätten för förordnandetjänstemän att vid frivillig förtidsavgång efter 12 års fortlöpande förordnande komma i åtnjutande av genast börjande pension — har i enlighet med vad som förutsattes vid förra årets pensionsregleringsbeslut gjorts vissa undersökningar om huruvida denna speciella form av pensionsrätt skall ingå i det nya pensionssystemet. Härvid har man kommit till det resultatet, att det utan en allmän översyn av anställningsvillkoren för de kategorier av tjänstemän, som omfattas av denna pensionsrätt, inte finnes förutsättningar för att slopa densamma. Vid överläggningarna med de berörda personalorganisationerna har i enlighet härmed överenskommit, att sådana tjänster, vid vilka nu föreligger här avsedd förordnandepensionsrätt, skall tills vidare vara förenade med dylik rätt även inom ramen för det nya pensionssystemet. Vid inrättande av nya tjänster av ifrågavarande slag bör emellertid särskilt prövas, om de speciella förordnandepensionsgrunderna skall bli tillämpliga.

De erforderliga bestämmelserna förutsattes skola meddelas vid sidan av reglementet i en kungörelse med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av statens allmänna tjänstepensionsreglemente. Bestämmelserna innebär i sak, att de nuvarande grunderna bibehålles i princip oförändrade. Såsom framgår av vad i det föregående anförts skall likväl göras vissa jämkningar, främst i fråga om beräkningen av livränteförmåner till förordnandetjänstemän. Den nya pensionsnivån skall vidare gälla, och pensionsförmånerna skall avvägas som bruttopensionsförmåner enligt det nya reglementet.

För egen del vill jag förorda, att de särskilda förordnandepensionsgrunderna utformas i enlighet med vad nu sagts. Därest riksdagen ej har något att erinra häremot, bör i huvudsak samma grunder gälla i fråga om statsråden, för vilka pensionsrätten nu regleras genom kungörelsen 1950: 364. Med åberopande av det anförda hemställer jag, att nu berörda frågor an-

gående förordnandepensionsrätten underställes riksdagens prövning och att bemyndigande utverkas för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, vilket såsom bilaga C fogats vid statsrådsprotokollet i ärendet, utfärda kungörelse med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av statens allmänna tjänstepensionsreglemente beträffande vissa ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster m. fl. Jag förutsätter, att, för den händelse det framdeles skulle befinnas lämpligt att inarbeta bestämmelserna i SPR, Kungl. Maj:t skall äga vidtaga här för erforderliga författningsändringar.

Vad angår SPR erhöll Kungl. Maj:t genom 1958 års riksdagsbeslut bemyndigande att vidtaga ändringar i sådana fall, då motsvarande möjlighet föreligger beträffande de nuvarande pensionsreglementena. Ett bemyndigande av samma räckvidd bör inhämtas jämväl i fråga om bilagan till statens pensionslöneförordning och i fråga om kungörelserna angående pensionsavgifter för anställningshavare, tillhörande SPA-grupperna, och angående förordnandepensionsrätt.

Med hänsyn till den förestående pensionsregleringens genomgripande natur kan det erfordras vissa konsekvensändringar i pensions- eller avlöningsförfattningar, utfärdade med stöd av riksdagens beslut, utan att behovet av ändringarna redan nu framträtt. Kungl. Maj:t torde böra inhämta bemyndigande att företaga ändringar av här avsedd art.

Vad slutligen angår de särskilda frågor, som enligt vad som förut angivits bör anmälas för riksdagen, vill jag framhålla följande.

I fråga om sådana enligt nuvarande eller äldre statliga pensionsbestämmelser beviljade pensioner, på vilka utgår rörligt tillägg, skall enligt den av förra årets B-riksdag godkända förhandlingsöverenskommelsen ske en anpassning efter vissa grunder till den nya pensionsnivån. För underlättande av denna tekniskt krävande anpassning skall, enligt en vid det fortsatta pensionsregleringsarbetet nu träffad överenskommelse med personalorganisationerna, göras en viss omläggning av systemet för förändring av de äldre pensionerna. För dessa pensioner skall sålunda såsom beräkningsunderlag vid framtida förändring tillämpas särskilda s. k. basbelopp. Intill dess förändring av pensionerna närmast efter år 1958 genomförts, skall basbeloppen utgöras av summan av pensionernas grundbelopp och rörligt tillägg enligt nu gällande grunder, d. v. s. efter 80 procent på nuvarande tilläggsunderlag. I fråga om pension, som har olika grundbelopp för tid före och för tid från 67 års ålder, skall gälla skilda basbelopp avseende begynnelse- resp. slutpensionen. Efter varje framtida förändring av pensionerna skall gälla nya basbelopp, som framräknas genom motsvarande förändring av närmast dessförinnan gällande basbelopp. Samordning med folkpension av nu avsedd personalpension skall framdeles ske med beaktande av en med viss tillämpning av det nya pensionssystemet beräknad s. k.

riktnivå. I enlighet härmed skall minskning med hänsyn till folkpensionshöjningar inte göras, om inte de sammanlagda förmånerna annars skulle överskjuta riktnivån.

Anpassningen av pensionerna enligt de nya grunderna torde inte nödvändiggöra några ändringar i vederbörande pensionsreglementen m. m. utan torde, på liknande sätt som i fråga om den hittillsvarande regleringen via det rörliga tillägget, kunna ske med tillämpning av särskilda föreskrifter, meddelade i anslutning till de beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, genom vilka undan för undan fastställs i vilken grad pensionerna skall förändras.

Bemyndigande torde böra utverkas för Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser, som erfordras för genomförande av anordningen med basbelopp beträffande pensioner, beviljade enligt tidigare bestämmelser.

Framhållas bör, att den nu förestående omläggningen av den statliga personalpensioneringen är av betydligt mera genomgripande natur än tidigare pensionsregleringar för de statsanställda m. fl. och att det därför med hänsyn till den korta förberedelse tiden måste tagas i beräkning, att de erforderliga omläggningarna måhända inte i alla avseenden kan hinna bli genomförda redan till den 1 juli i år, då de nya bestämmelserna skall träda i kraft. Detta gäller närmast omräkningen med hänsyn till det nya systemet av pensionerna i de fall, där avgången inträffat under perioden 1 april 1958—30 juni 1959. Jag räknar emellertid med att pensionsregleringen i huvudsak skall kunna genomföras under loppet av innevarande år.

Vad angår kostnaderna för pensionsregleringen för SPA-grupperna vill jag slutligen framhålla följande. Vid anmälan av prop. 1958: 157 meddelades, att kostnaderna för pensionsregleringen för den av fjolårsöverenskommelsen omfattade personalen — anställda i statens tjänst samt folk- och småskollärare m. fl. — kunde uppskattas till ca 4 miljoner kronor för budgetåret 1959/60 och till omkring 8 miljoner kronor för det därpå följande budgetåret. Vidare framhölls, att kostnaderna därefter successivt komme att stiga. Då 1958 års beslut omfattade inemot 250 000 anställda, under det att pensionsregleringen för SPA-grupperna berör blott omkring 30 000 anställda, representerar kostnaderna för de sistnämnda grupperna endast en mindre del av de sammanlagda kostnadsökningarna på grund av det nya statliga personalpensionssystemet. För SPA-sektorn är dessutom att märka, att kostnaderna på visst sätt blir uppdelade mellan staten och huvudmännen. Såsom framgår av det föregående är det emellertid vid det nuvarande finansieringssystemet för SPA-pensioneringen inte möjligt att närmare ange hur denna kostnadsfördelning utfaller för de olika finansierarna. De provisoriska bestämmelser om SPA-finansieringen, för vilka i det föregående redogjorts, innebär emellertid en ökning i statens intäkter av SPA-avgifter.

Det bör observeras, att de nyss angivna kostnadssiffrorna avser de nya bruttopensionsförmånerna och därför inkluderar i dessa förmåner ingående folkpension m. m. Nettokostnaderna för personalpensioneringen blir därför

mindre än de sålunda angivna siffrorna i och för sig ger vid handen. Å andra sidan uppkommer i sammanhang med pensionssystemet vissa statsbidragskostnader för kompensation åt de av pensionssystemet omfattade anställningshavarna för höjda folkpensionsavgifter.

Hemställan

Under återopande av vad sålunda i det föregående i skilda hänseenden anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. godkänna de framlagda grunderna för pensionsreglering för de av SPA-reglementet omfattade personalgrupperna m. fl.,

B. antaga förberörda förslag till statens pensionslöneförordning,

C. bemyndiga Kungl. Maj:t att

1) vid utfärdandet av statens allmänna tjänstepensionsreglemente vidtaga ändringar i förhållande till det av 1958 års B-riksdag godkända förslaget i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga A vid statsrådsprotokollet i detta ärende fogade förslaget,

2) utfärda kungörelse om avgifter m. m. beträffande vissa i statens allmänna tjänstepensionsreglemente avsedda icke-statliga anställningar i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga B vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget,

3) utfärda kungörelse med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av statens allmänna tjänstepensionsreglemente beträffande vissa ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster m. fl. i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga C vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget,

4) under de förutsättningar och i den omfattning, som i det föregående angivits, vidtaga ändringar i bilagan till statens pensionslöneförordning ävensom i de under 2) och 3) berörda kungörelserna,

5) under de förutsättningar, som angivits i det föregående, vidtaga av pensionsregleringen betingade ändringar i pensions- eller avlöningsförfattningar, utfärdade med stöd av riksdagens beslut,

6) meddela sådana tilläggs- och övergångsbestämmelser, som erfordras i anslutning till pensionsregleringen,

7) meddela de bestämmelser, som erfordras för genomförande av den i det föregående förordade anordningen med

basbelopp beträffande pensioner, beviljade enligt tidigare bestämmelser, samt

8) utfärda föreskrifter angående kompensation för förhöjda folkpensionsavgifter i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats.

II. Frågor rörande gemensam utbetalning av personalpensionsförmåner och folkpension, m. m.

Vid förra årets överenskommelse med personalorganisationerna om det nya pensionssystemet utgick parterna från att gemensam utbetalning av personalpension samt folkpension och annan allmän pension skulle anordnas. I enlighet härmed förutsattes vid anmälan av prop. 1958: 157, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de administrativa föreskrifter, som erfordras för genomförande snarast möjligt av anordningen med gemensam utbetalning. Med hänsyn till den korta tid, som stod till förfogande före den avsedda tidpunkten för pensionsregleringen, ansågs planeringen av utbetalningsfrågorna böra igångsättas utan att riksdagens beslut i anledning av överenskommelsen avvaktades. Redan i början av maj 1958 tillsattes därför en särskild utredning, vilken uppdrogs åt generaldirektören A. E. V. Swartling, för behandling av frågan om gemensam utbetalning av personalpension och allmän pension.

I direktiven för utredningen framhölls bland skälen för en gemensam utbetalning, att det s. k. bruttosystemet, som ligger till grund för den nya statliga personalpensioneringen, under alla förhållanden kräver en rapportering av uppgifter mellan berörda myndigheter samt att det var angeläget att undvika, att missförstånd uppkom hos pensionärerna om pensioneringens sakliga innebörd. Det förutsattes att gemensam utbetalning borde komma till stånd även i fråga om pensionsförmåner enligt de äldre bestämmelserna.

Under utredningsarbetets gång visade det sig vara angeläget, att inom utredningen framkomna förslag och planerade åtgärder beträffande förberedelserna för utbetalningsreformen utan dröjsmål kunde genomföras. På grund härav anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 9 oktober 1958 berörda myndigheter att vidta vissa förberedelser för omläggningen. Efter hand erfordrades emellertid mera omfattande medverkan av förvaltningsmyndighet och det ansågs härvid, att vidgade uppgifter i rådande läge inte lämpligen kunde åläggas de redan existerande personalpensionsmyndigheterna utan borde uppdragas åt ett särskilt förvaltningsorgan av provisorisk karaktär.

Med hänsyn härtill förordnade Kungl. Maj:t den 30 december 1958, att — i avbidan på ett slutligt ståndpunktstagande till frågan om vilket organ

som skall handha gemensam utbetalning av personalpensionsförmån och folkpension m. m. — för handläggning av frågor rörande förvaltningsarbetet i samband med förberedelserna för utbetalningsreformen och sedermera för den gemensamma utbetalningen skall fr. o. m. den 1 januari 1959 tills vidare finnas ett provisoriskt utbetalningsorgan, benämnt delegationen för pensionsutbetalning.

Delegationen, vars ordförande är den förut nämnde utredningsmannen, består av fem ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t. På framställning från delegationen har vidare förordnats en sekreterare, varjämte tre experter ställts till dess förfogande.

Expenser — däri inberäknat kostnader för användning av elektroniska databehandlingsmaskiner — utbetalas efter av delegationen fattade beslut av pensionsstyrelsen från styrelsens anslag till omkostnader.

De myndigheter, som beviljar personalpension, har ålagts att — envar i ungefärligt förhållande till dess andel i det gemensamma pensionsutbetalningsarbetet — ställa erforderlig personal till delegationens förfogande. Vidare har pensionsstyrelsen fått lämna delegationen biträde med lämplig personal. Den sålunda tillhandahållna personalen har — med bibehållande av anställning hos den myndighet som ställt vederbörande till förfogande — sammanförts till en arbetsgrupp med en av delegationens ledamöter som föreståndare.

Under nu angivna förutsättningar bedriver delegationen f. n. sitt arbete. Enligt vad jag inhämtat står det nu klart, att det inte kommer att bli möjligt för delegationen att redan från tidpunkten för genomförandet av det nya pensionssystemet överta utbetalningen av samtliga personalpensioner. Delegationen avser emellertid att successivt, efter hand som de tekniska förutsättningarna härför är för handen, överta utbetalningen, varvid i förekommande fall pensionstagarna kommer att få sin personalpension och sin folkpension genom en och samma utbetalningshandling. Intill dess utbetalningen kan överföras till delegationen, måste ifrågavarande förmåner utbetalas av de nuvarande utbetalningsmyndigheterna. Såvitt nu kan bedömas skall under loppet av innevarande år i fråga om sådana pensionstagare, som uppstår både personalpension och folkpension, utbetalning av sådana pensionsförmåner kunna överföras till delegationen. Av praktiska skäl bör emellertid utbetalningen av statlig personalpension centraliseras hos delegationen även beträffande andra pensionstagare, men denna centralisering kan genomföras först i en senare etapp. Vad beträffar de anordningar, som kan befinnas erforderliga på grund av att separat utbetalning av personalpension och folkpension m. m. måste ske under en kortare tid efter ikraftträdandet av det nya pensionssystemet, torde, därest riksdagen ej har något häremot att erinra, Kungl. Maj:t böra äga meddela beslut.

Beträffande vissa särskilda frågor, som sammanhänger med samordning av personalpension och folkpension m. m. och med gemensam utbetalning, må framhållas följande.

I vissa fall kan det inträffa, att socialförsäkringsförmån, som skall påverka personalpensions storlek, inte varit känd vid tiden för personalpensionens utbetalning, med påföljd att personalpensionen kommit att utbetalas med högre belopp än som följer av samordningsreglerna. I fråga om folkpension kan så bli fallet exempelvis beträffande det först till betalning förfallande beloppet av nybeviljad folkpension samt då, under tiden för förlöpande utbetalning av samordnade förmåner, civilståndsändring föranleder ändrat folkpensionsbelopp. Frågan är av betydelse såväl då personalpensionsförmånen utgår enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente som då den utgår på grund av äldre pensionsbestämmelser. Också i fråga om yrkeskadeliivränta uppkommer motsvarande fråga, som emellertid här är av betydelse endast då personalpensionsförmånen utgår enligt det nya pensionsreglementet. Med avseende å nu berörda frågor har i de ändringar i pensionsreglementet, om vilka överenskommelse med personalorganisationerna träffats, intagits föreskrifter enligt vilka det i personalpensionsförmåner för mycket utbetalade beloppet skall betraktas som förskott å socialförsäkringsförmånen. I den mån så erfordras för slutlig reglering av de sammanlagda förmånerna må i sådant fall enligt dessa föreskrifter innehållas skäligt belopp av senare förfallande personalpensionsförmån. Liknande föreskrifter har förutsatts skola — såvitt angår folkpensionssamordningen — meddelas beträffande pension enligt äldre bestämmelser. I allmänhet förefaller det emellertid mindre ändamålsenligt att först verkställa utbetalning av retroaktivt socialförsäkringsbelopp och därefter verkställa avdrag å senare förfallande personalpensionsförmån. Det synes naturligare, att täckning för vad som utbetalats för mycket i personalpensionsförmån erhålles ur retroaktivbeloppet. 18 § 1 mom. folkpensioneringslagen innehåller vissa bestämmelser för fall, då retroaktivbelopp av folkpension skall eller kan utbetalas till annan än pensionstagaren. Angående sådan utbetalning äger pensionsstyrelsen förordna. Föreskrifterna i nämnda lagrums andra stycke förutsättes vara tillämpliga för de fall, som här avses. Något motsvarande stadgande finnes inte f. n. i yrkesskadelagstiftningen. En viss möjlighet synes emellertid föreligga att här lösa frågan på så sätt, att förmånstagaren lämnar delegationen fullmakt att av retroaktivbelopp av yrkesskadelivränta bereda sig täckning för vad som för mycket utbetalats i personalpension. Därest egentligt behov av särskild föreskrift i ämnet inom yrkesskadelagstiftningen skulle visa sig finnas, har förutsatts, att frågan om meddelande av sådan föreskrift senare får upptagas.

Beträffande tiden för den gemensamma utbetalningen vill jag framhålla, att folkpension f. n. normalt utbetalas den 15 i förfallomånaden. Retroaktivbelopp utbetalas dock i särskild ordning. Personalpensionsförmån utbetalas f. n. i regel i slutet av den månad som beloppet avser, den utbetalande myndigheten likväl obetaget att efter pensionstagarens fränfalle förskottvis reglera återstående personalpensionsbelopp. Med hänsyn såväl till hittillsvarande praxis i fråga om folkpensionernas utbetalning som till arbetstekniska förhållanden torde det emellertid vara lämpligt, att tidpunkten

för utbetalning av de statliga personalpensionsförmånerna ändras till tidigast den 15 i månaden, dock med rätt för den utbetalande myndigheten att reglera personalpensionsförmån och socialförsäkringsförmån m. m. förskottsvis vid förmånstagarens dödsfall och i särskild ordning vid utbetalning av retroaktivt belopp. I vissa fall, då pensionsförmån f. n. utbetalas i förskott, kan omläggningen till utbetalning tidigast den 15 i varje månad föranleda att ett något för högt belopp kommer att utbetalas. Detta gäller i huvudsak egenpension till pensionär från av staten övertagen enskild järnväg, då dödsfall inträffat i slutet av en månad. Med hänsyn till att fråga är om en övergångsföreteelse av speciell natur torde denna konsekvens få tas.

Folkpension utbetalas f. n. med helt krontal varje månad, varvid sådan rest, som uppkommer om årsbeloppet inte är jämnt delbart med tolv, utbetalas i december månad. Genom denna anordning har man syftat till att förenkla utbetalningsarbetet. I och med att samordnad utbetalning genomföres förutsättes emellertid att av nämnda utbetalningsanordning berörd folkpension skall beräknas och utbetalas med samma belopp för varje månad.

I anslutning till nu berörda frågor bör uppmärksammas, att det ur administrativ synpunkt är väsentligt, att föreliggande möjligheter tillvaratas i fråga om förenkling av beräknings- och utbetalningsarbetet genom lämpliga avrundningsregler beträffande personalpensionsförmånerna. Såvitt gäller sådana avrundningsfrågor och frågor i övrigt av övervägande teknisk natur angående utbetalning av personalpensionsförmåner torde det, oavsett om förmånerna beviljats enligt det nya reglementet eller enligt äldre bestämmelser, böra få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser.

Slutligen vill jag erinra om mitt uttalande vid anmälan av prop. 1958: 157 om att ett genomförande av den då överenskomna pensionsregleringen torde medföra behov av ökade resurser i fråga om personal m. m. för pensionsmyndigheterna. I anledning härav lämnades bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva av kostnadsökningarna betingade överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter för budgetåret 1958/59. Då det innan det nya pensionssystemet slutligt utformats är omöjligt att vinna en säker överblick över de ökade administrationskostnaderna erfordras motsvarande bemyndigande för Kungl. Maj:t även för nästa budgetår. Bemyndigandet bör gälla de ökade kostnader, som må föranledas av pensionsregleringen för statsanställda m. fl. och för SPA-grupperna ävensom av den gemensamma utbetalningen.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t

att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad sålunda angående gemensam utbetalning av personalpension och folkpension m. m. förordats, meddela de föreskrifter, som må finnas erforderliga, samt

att, med iakttagande av vad i det föregående förordats,

medgiva överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter för budgetåret 1959/60 med hänsyn till administrationskostnader i samband med pensionsregleringen.

III. Vissa särskilda pensionsfrågor m. m.

Jag torde i det följande få anmäla frågor om särskilda eller förbättrade förmåner m. m. i vissa fall ävensom fråga om inräknande av viss tjänstgöring i övningslärartjänst.

Särskilda förmåner åt viss personal

Under denna punkt upptager jag frågor om årlig ersättning och avskedersättning åt anställningshavare, vilka såsom övertaliga nödgats frånträda sina anställningar utan att i samband därmed ha beretts annan anställning i statens tjänst.

1. Postbiträden vid statens järnvägar

Kungl. Maj:t utfärdade genom brev den 27 juni 1957 med stöd av 1957 års riksdags bemyndigande (prop. 1957: 159; SU 119; rskr 302) föreskrifter om årlig ersättning och avskedersättning åt vid statens järnvägar anställda väg- och platsvakter, vilka blir övertaliga till följd av rationaliseringsåtgärder och i anledning därav entledigas från innehavande anställningar före 60 års ålder utan att kunna beredas likvärdigt arbete inom statlig verksamhet. För närmare upplysningar rörande ifrågavarande ersättningar torde få hänvisas till prop. 1957: 159 (s. 4).

Svenska järnvägsmannaförbundet har i skrivelse den 6 februari 1959 hemställt, att rätt till årlig ersättning och avskedersättning enligt förenämnda brev måtte beredas postbiträden vid statens järnvägar, vilka entledigas från sina anställningar på grund av rationalisering och inte kan beredas liknande anställning inom annan statlig verksamhet.

Järnvägsstyrelsen tillstyrker bifall till förbundets framställning.

2. Förré djurskötaren vid Gudhems remontdepå S. H. Billman m. m.

Den till egendomen Gudhems kungsgård förlagda Gudhems remontdepå indrogs fr. o. m. den 1 juli 1956. Driften av det till egendomen hörande jordbruket, vilken tidigare åvilade remontdepån, har därefter handhåfts till en början av III militärbefälsstaben och senare av domänstyrelsen. Den 14 mars 1959 uppläts huvuddelen av kungsgården såsom föreningsjordbruk åt en sambruksförening.

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1956: 110; SU 121; rskr 279) genom brev den 29 juni 1956 utfärdat bestämmelser om särskilda förmåner för viss övertalig personal vid försvaret. Dessa bestämmelser innebär rätt att under vissa angivna förutsättningar komma i åtnjutande av årlig ersättning, avskedsersättning, omskolningsbidrag m. m. Förmåner enligt ifrågavarande brev har, i den mån stadgade förutsättningar förelegat, tillerkänts civila anställningshavare vid remontdepån, vilka blivit övertaliga i samband med depåns avveckling och på den grund frånträtt sina anställningar. De som varit anställda vid remontdepån för tjänstgöring vid det till kungsgården hörande jordbruket har däremot vid entledigande ej rätt till förmåner enligt förenämnda brev, då entledigandet ej betingats av depåns avveckling.

Svenska lantarbetareförbundet har i skrivelse den 18 januari 1958 hemställt, att före jordbruksarbetaren S. H. Billman, som är född den 22 februari 1903 och som — efter att fr. o. m. den 1 november 1931 ha varit anställd i statens tjänst för tjänstgöring vid det till Gudhems kungsgård hörande jordbruket — beräknades komma att entledigas från anställningen fr. o. m. den 14 mars 1958, måtte få komma i åtnjutande av årlig ersättning som om förenämnda brev den 29 juni 1956 varit tillämpligt å honom. Billman har i en den 20 januari 1958 dagtecknad skrift gjort ansökning i liknande syfte.

Såväl *försvarets personalnämnd* som *försvarets civilförvaltning* finner det skäligt, att Billman får komma i åtnjutande av årlig ersättning enligt omförmälda brev.

Sedermera har upplysts, att Billman kvarstått i sin anställning till den tidpunkt, från vilken huvuddelen av Gudhems kungsgård överlåtits såsom föreningsjordbruk till en sambruksförening.

Departementschefen

Statsmakterna har tidigare vid vissa tillfällen meddelat beslut om särskilda förmåner åt anställningshavare, som efter en längre tids anställning i statens tjänst blivit övertaliga och på den grund tvingats lämna sina anställningar. Härvid må nämnas anställningshavare vid försvaret, föreståndare vid televerkets växelstationer och i ärendet åberopade väg- och platsvakter vid statens järnvägar.

Jag vill ej motsätta mig att de här avsedda postbiträden, som blir övertaliga i samband med antingen omorganisation av större omfattning eller postverkets successiva övertagande från statens järnvägar av vissa postala uppgifter och som på den grund nödgas frånträda sina anställningar utan att kunna beredas likvärdigt arbete inom statlig verksamhet, må efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande kunna komma i åtnjutande av årlig ersättning eller avskedsersättning. Ifrågakommande ersättningar avses skola utgå under de förutsättningar och beräknas enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gäller beträffande väg- och platsvakterna. Kostnaderna för ersättningarna torde få bestridas av trafikmedel.

Med hänsyn till det påtagliga samband, som föreligger mellan Gudhems remontdepås indragning och Billmans entledigande, vill jag inte heller motsätta mig, att Billman får rätt till årlig ersättning under de förutsättningar och med beräkning enligt de grunder, som anges i förenämnda brev den 29 juni 1956 med bestämmelser om särskilda förmåner för viss övertalig personal vid försvaret. Kostnaderna härför förutsättes skola bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. Enligt vad jag under hand inhämtat är en ansökning i liknande syfte att emotse från Billmans hustru, som likaledes varit verksam inom det till Gudhems kungsgård hörande jordbruket. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida även hon bör komma i åtnjutande av förmån enligt omförmälda brev.

Förbättrade förmåner åt vissa personer

Under denna punkt redovisar jag vissa frågor om retroaktiv tjänstårsberäkning samt om förbättrade förmåner för vissa personer, som avgått ur tjänst i förtid.

1. Vissa fast anställda tandläkare inom folktandvården

Jag anmäler här fråga om retroaktiv tjänstårsberäkning i pensionshänseende för tandläkare inom folktandvården hos städer utanför landsting.

De huvudsakliga bestämmelserna rörande folktandvårdens organisation och om statsbidrag till densamma är meddelade i kungörelsen den 22 september 1950, nr 605 (ändr. SFS 1951: 238 och 1956: 291). I denna kungörelse, vilken trädde i kraft den 1 juli 1951, stadgas att arbetstiden för annan inom folktandvården fast anställd tandläkare än vissa tandvårdsinspektörer skall utgöra i genomsnitt 42 timmar per vecka. Enligt den ändring i kungörelsen, som genomförts fr. o. m. den 1 juli 1956, må dock för tandläkare, vars befattning inrättats för vård enbart av ur behandlingssynpunkt svårhanterliga barn, arbetstiden minskas till 39 timmar i veckan. Rätt till statsbidrag föreligger i princip endast under förutsättning att sålunda gällande arbetstidsbestämmelser iakttages.

I de fyra största städerna utanför landsting har i vissa fall sedan lång tid tillbaka beträffande tandläkare inom folktandvården tillämpats kortare tjänstgöringstider än i statsbidragskungörelsen förutsättes. Enligt särskilda riksdagsbeslut (senast prop. 1956: 160; SU 146; rskr 307) må de fast anställda tandläkare i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, som tidigare hade kortare arbetstider än 42 resp. 39 timmar per vecka, övergångsvis bibehållas vid dessa arbetstider. Vederbörande stads rätt att komma i åtnjutande av statsbidrag till folktandvård påverkas ej härav.

Redan år 1938 meddelades föreskrifter om delaktighet i statens pensionsanstalt för fast anställda tandläkare vid landstingens folktandvård. År 1945 bereddes jämväl fast anställda tandläkare inom folktandvården i städer utanför landsting möjlighet att vinna delaktighet i pensionsanstalten.

I samband med ikraftträdandet den 1 januari 1951 av nu gällande statsbidragskungörelse gjordes vissa ändringar i SPA-reglementet. De väsentligaste ändringarna sammanhängde med den från angivna tidpunkt genomförda omläggningen av arbetstidsvillkoren till att omfatta i genomsnitt 42 timmar per vecka. I anslutning härtill ersattes det tidigare villkoret om skyldighet att tjänstgöra visst minsta antal timmar årligen med krav på heltidsanställning för andra tandläkare än lasarettstamläkare. Det är avsett att begreppet heltidsanställning skall tolkas i anslutning till statsbidragskungörelsens arbetstidsbestämmelser (jfr prop. 1956: 160, s. 15). SPA-reglementet är alltså ej tillämpligt beträffande tandläkare i Stockholm, Göteborg, Malmö eller Norrköping, för vilka övergångsvis tillämpas kortare arbetstider än de i kungörelsen stadgade. Ej heller är det möjligt att vid tillämpning av sagda reglemente medge tillgodoräkning av tjänstår med avseende å tid, varunder reguljär tjänstgöringsskyldighet ej fullgjorts.

Den 12 december 1957 träffade Svenska stadsförbundet och Sveriges tandläkarförbund central överenskommelse rörande löne- och anställningsvillkor för tandläkare inom de landstingsfria städernas folktandvård. Överenskommelsen, vilken gäller fr. o. m. den 1 februari 1958, innebär bl. a. att statsbidragskungörelsens bestämmelser om arbetstid skall tillämpas beträffande ifrågavarande tandläkare samt förutsätter att SPA-reglementet skall gälla för dem. De tandläkare i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, som underkastat sig överenskommelsen, har av statens pensionsanstalt tillerkänts pensionsrätt enligt SPA-reglementet med giltighet från tidpunkten för överenskommelsens ikraftträdande.

Svenska stadsförbundets löne- och förhandlingsdelegation och *Sveriges tandläkarförbund* har i gemensam skrivelse den 29 maj 1958 på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i erforderlig mån medgiva ifrågavarande tandläkare att såsom tjänstår i pensionshänseende tillgodoräkna förfluten tid, varunder för dem tillämpats kortare tjänstgöringstider än de i statsbidragskungörelsen föreskrivna.

Statens pensionsanstalt, som den 13 januari 1959 avgivit utlåtande över framställningen, har hemställt att densamma ej måtte för det dåvarande föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

2. Vissa förutvarande rådhusrättsledamöter

Rådhusrätterna i Skanör med Falsterbo och i Filipstad upphörde fr. o. m. den 1 januari 1947 resp. fr. o. m. den 1 januari 1945 i samband med att ifrågavarande städer i judiciellt avseende förenades med domsaga.

F. d. borgmästaren i Skanör med Falsterbo E. Torslow och f. d. förste råd-

mannen i Filipstad G. S. Carlsson fick sina tjänster indragna vid vederbörande rådhusrätts upphörande. Den enligt 2 § lagen den 17 juni 1932 (nr 263) om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende på grund därav för statsverket inträdda skyldigheten att övertaga städernas förpliktelser gentemot dem skulle enligt åtagande från statsverkets sida fullgöras på så sätt, att från allmänna indragningsstaten utbetalades

a) till *Torslow* icke dyrtidsreglerad årlig ersättning med 9 000 kronor fr. o. m. den 1 januari 1947 intill den 9 februari 1952, då han fyllde 70 år, och med 7 200 kronor under hans därefter återstående livstid (prop. 1946: 344; SU 264; rskr 495); samt

b) till *Carlsson* fr. o. m. den 1 januari 1945 under hans återstående livstid årlig ersättning med 4 300 kronor jämte »rörligt tillägg» med 599 kronor 36 öre för år (prop. 1944: 161; SU 128; rskr 288).

Efter av *Torslow*, *Carlsson* och numera avlidne f. d. förste rådmannen i Simrishamn F. W. G. Rosencrantz gjorda ansökningar upptog jag i prop. 1956: 157 fråga om viss uppräknings av dem från allmänna indragningsstaten tillkommande årliga ersättningar. Jag uttalade därvid, att den dittillsvarande utvecklingen på det kommunala löne- och pensionsområdet syntes mig ge vid handen, att *Torslow*, *Carlsson* och *Rosencrantz*, därest deras tjänster inte kommit att indragas, skulle ha tillerkänts viss förbättring av sina förmåner, samt att det på den grund inte längre framstod såsom skäligt, att de alltjämt kvarstod vid den ersättningsnivå, som gällde enligt vederbörande riksdagsbeslut. Under återopande av det anförda hemställde jag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta, att ifrågavarande årliga ersättningar skulle med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1956 uppräknas med 25 procent, varvid dock i förekommande fall avdrag skulle göras för utgående dyrtidstillägg eller liknande tillägg. Enligt riksdagens beslut erhöll Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet (SU 120; rskr 273). Bestämmelser härom utfärdades genom brev den 29 juni 1956.

Carlsson har i en den 25 mars 1958 dagtecknad skrift under hänvisning bl. a. till det sedan år 1956 ändrade levnadskostnadsläget anhållit om viss ytterligare förbättring av den honom tillkommande ersättningen från allmänna indragningsstaten.

Statskontoret, som avgivit utlåtande över ansöknings, har i betraktande av att förbättring av ifrågavarande ersättningar från allmänna indragningsstaten medgivits så nyligen ansett sig inte kunna förorda, att åtgärder vidtages i syfte att tillmötesgå *Carlssons* förevarande ansökning.

3. F. d. justitierådet S. J. K. W. Lawski

S. J. K. W. Lawski, som är född den 1 september 1884 och således f. n. 74 år gammal, blev efter långvarig tjänstgöring vid olika statliga domstolar och fullgörande av olika lagstiftningsuppdrag utnämnd till justitieråd fr. o. m. den 1 juni 1930. På egen begäran erhöll han avsked från justitie-

rådsämbetet fr. o. m. den 1 september 1948. Med hänsyn till att Lawski vid sin avgång från ämbetet ännu inte hade uppnått den pensionsålder, som var gällande för honom såsom justitieråd, blev han inte berättigad till annan pensionsförmån än tjänstelivränta från 65 års ålder. Tjänstelivräntans belopp, beräknat för tid efter det Lawski fyllt 67 år, utgör 13 294 kronor 80 öre för år.

Kungl. Maj:t förordnade enligt beslut den 29 juni 1950 om inrättande av den nämnd, som sedermera antog benämningen likvidationsnämnden, och uppdrog i samband därmed åt Lawski att vara ordförande i nämnden. Vid uppdragets fullgörande åtnjöt Lawski ersättning med belopp motsvarande skillnaden mellan justitieråds lön och utgående tjänstelivränta samt därutöver ett belopp av 2 000 kronor för år. Lawski avgick från posten som ordförande i nämnden i samband med att dess verksamhet upphörde, vilket skedde den 31 oktober 1956.

Lawski har i en den 9 december 1957 dagtecknad skrift anhållit att räknat fr. o. m. den 1 december 1956 få komma i åtnjutande av tjänstepensionsförmåner bestämda med tillämpning av pensionsunderlag, som fr. o. m. den 1 juli 1951 gäller för justitieråd.

Statskontoret har i utlåtande över ansökningen på anförda skäl förklarat sig inte vilja motsätta sig att Lawski från i ansökningen avsedd tidpunkt får åtnjuta tjänste- och familjepensionsrätt som om han kvarstått i justitierådsämbetet t. o. m. den 30 september 1951, då han skulle ha varit skyldig avgå från ämbetet. Härvid förutsätter ämbetsverket att avdrag skall ske med utgående tjänstelivränta eller i förekommande fall familjelivränta.

4. F. d. överdirektören och souschefen vid statens vattenfallsverk S. H. Ekefalk

S. H. Ekefalk, som är född den 3 maj 1909, var under tiden den 15 april 1937—30 juni 1958 fortlöpande anställd vid statens vattenfallsverk. Efter c:a ett års anställning av mer tillfällig natur blev Ekefalk fr. o. m. den 1 april 1938 förordnad såsom e. o. tjänsteman och sedermera fr. o. m. den 1 augusti 1946 konstituerad till direktörsassistent i lönegrad Ca 27. Den 1 juli 1947 tillträdde Ekefalk sin första förordnandetjänst, en tjänst såsom distriktsingenjör i lönegrad Cp 9, vilken han innehade intill den 1 juli 1950, fr. o. m. vilken dag han befordrades till avdelningsdirektör i lönegrad Cp 10. Då det några år senare ansågs motiverat med en högre löneställning för Ekefalk, erhöll denne fr. o. m. den 1 februari 1953 anställning med avlönning enligt personligt kontrakt. Efter att ha innehaft denna anställning under ett halvt år utnämndes Ekefalk först till teknisk direktör i lönegrad Cp 18 och sedermera fr. o. m. den 1 mars 1956 till överdirektör och souschef i lönegrad Cp 21. Den 30 juni 1958 avgick han på egen begäran från sistnämnda tjänst för tillträde av anställning hos privat arbetsgivare.

På grund av sin anställning hos statens vattenfallsverk är Ekefalk berättigad

tigad till tjänstelivränta från 65 års ålder. Livräntans belopp utgör för år 2 251 kronor 80 öre före 67 års ålder och 2 133 kronor för tiden därefter. Ifrågakommande familjelivräntas belopp blir 3 408 kronor för år.

Ekefalk har från svenska personal-pensionskassan utfått ett engångsbelopp av 3 603 kronor genom återköp av en för honom såsom kontraktsanställd under tiden 1 februari—31 juli 1953 tecknad pensionsförsäkring hos kassan. Därest återköp ej skett, hade Ekefalk på grund av försäkringen varit berättigad till uppskjuten ålderspension med 455 kronor för år. Pensionsförsäkringen hos kassan innefattade därutöver rätt till sjuk- och invalidpension samt familjepension.

Vattenfallsstyrelsen har i skrivelse den 24 maj 1958 gjort framställning om förhöjd tjänstelivränta åt Ekefalk.

Statskontoret framhåller i sitt utlåtande, att enligt bestämmelserna i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente kan vid bestämmande av tjänstelivränta för Ekefalk såsom tjänstår tillgodoräknas endast de tider, varunder han innehaft tjänst som teknisk direktör och som överdirektör och souschef. Även om Ekefalk medgives att tillgodoräkna tiden 1 februari—31 juli 1953, under vilken han var kontraktsanställd, kan, med den avfattning bestämmelserna erhållit, den dessförinnan liggande anställningstiden författningenslignat inte räknas såsom tjänstår för bestämmande av tjänstelivränta. Gällande bestämmelser om tjänstårsberäkning för tjänstelivränta kan alltså i vissa fall, där fråga är om förordnandetjänstemän, komma att leda till resultat som ur pensionssynpunkt förefaller obilliga. Statskontoret förordar, att Ekefalk — mot överlåtande på statsverket av pensionsförsäkringen hos svenska personal-pensionskassan — tillerkännes en tjänstelivränta, beräknad på en tjänstetid av 20 år 3 månader (1 april 1938—30 juni 1958) och efter de pensionsunderlag, som gäller för tjänst som direktörsassistent, ökade med halva mellanskillnaden mellan resp. underlag för denna tjänst och motsvarande underlag för tjänsten som överdirektör och souschef. Under förutsättning av bifall till detta förslag bör Ekefalk medgivas rätt att tillgodoräkna kontraktsanställningstiden även såsom tjänstår för eventuell familjelivränta.

Departementschefen

Jag finner skäl kunna anföras för att förut nämnda fast anställda tandläkare i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping må, under förutsättning att engångsavgifter erläggas, i viss omfattning såsom tjänstår för pension tillgodoräkna sådan här avsedd tid, varunder för dem tillämpats kortare arbetstider än de i statsbidragskungörelsen stipulerade. Frågan här om bör prövas såsom om tillgodoräkning kunnat medges enligt SPA-reglementet. Riksdagens bemyndigande härtill torde böra utverkas.

Vad härefter angår Torslow och Carlsson vill jag erinra om att 1953 års riksdag vid dess höstsession efter hemställan av statsutskottet bemyndigade Kungl. Maj:t att besluta om en uppräknings med 25 procent av vissa

icke dyrtidsreglerade pensioner, företrädesvis tillkomna i samband med förstatligandet av vägväsendet och vissa andra icke-statliga verksamhetsobjekt (SU 1953: 174; rskr 405). Vidare erhöll Kungl. Maj:t enligt beslut av 1958 års A-riksdag efter förslag i prop. 150 bemyndigande att besluta om ytterligare höjning av nämnda pensioner, denna gång med 12 procent av de sålunda uppräknade beloppen (SU 107; rskr 252). Den vid 1956 års riksdag beslutade uppräknningen av Torslows, Carlssons och Rosen-crantz' årliga ersättningar med 25 procent innebar en avvägning i anslutning till grunderna för 1953 års reglering av omförmälda pensioner. Med beaktande härav vill jag inte motsätta mig, att Torslow och Carlsson tillkommande årliga ersättningar på nytt förbättras i motsvarande mån som omförmälda pensioner eller således med 12 procent av de med 25 procent uppräknade beloppen. Vad beträffar Carlsson bör liksom f. n. avdrag göras med belopp motsvarande till honom utgående tillägg. De förhöjda ersättningsbeloppen torde böra utgå fr. o. m. den 1 juli 1959.

Vad Lawski beträffar vill jag fästa uppmärksamheten på att han vid sin avgång från justitierådsämbetet hade bakom sig en långvarig och synnerligen välmeriterad tjänstgöring i statens tjänst samt att han, om han kvarstått i tjänst under ytterligare ett år och en månad, hade blivit berättigad till pension. Efter avgången har Lawski under mer än sex år innehaft ett av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag, som inneburit tjänstgöring på heltid och för vars fullgörande förutsatts beprövad och kvalificerad erfarenhet i domarvärv. Med beaktande härav finner jag det skäligt, att Lawski får komma i åtnjutande av pension i stället för livränta. Jag förordar, att Lawski i anslutning till statskontorets förslag tillerkännes tjänste- och familjepensionsrätt enligt 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen som om han kvarstått i justitierådsämbetet t. o. m. den dag — den 30 september 1951 — då skyldighet att avgå från ämbetet skulle ha inträtt för honom. Tjänstepensionen, vilken torde böra utgå fr. o. m. den 1 december 1956, och i förekommande fall familjepension förutsättes skola träda i stället för författningsenlig tjänste- resp. familjelivränta.

Ekefalk är efter mer än 21 års fortlöpande statstjänst, därav 10 år 6 månader i olika förordnandetjänster, berättigad till tjänstelivränta, som endast obetydligt överstiger 2 000 kronor för år. I likhet med vattenfallsstyrelsen och statskontoret finner jag det skäligt, att Ekefalk får komma i åtnjutande av förhöjd tjänstelivränta. Jag kan dock inte biträda vad statskontoret föreslagit härutinnan utan förordar i stället, att Ekefalk tillerkännes rätt till tjänstelivränta som om han kvarstått i den av honom den 1 juli 1947 tillträdde tjänsten som distriktsingenjör intill den tidpunkt, då han avgick från tjänsten såsom överdirektör och souschef. Jag räknar härvid med att Ekefalk skall inte bara för tjänstelivränta utan även för familjelivränta få såsom tjänstår tillgodoräkna den tid av sex månader, varunder han innehaft kontraktsanställning. Vid bifall till vad jag nu förordat blir Ekefalk vid tillämpning av 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente

berättigad till tjänstelivränta från 65 års ålder utgörande för år räknat 5 244 kronor för tiden intill den månad, varunder han fyller 67 år, och 4 819 kronor 20 öre för tiden därefter. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om minskning av Ekefalks livränteförmåner under hänsynstagande till de rättigheter som, därest återköp ej skett, skulle ha förelagat på grund av den för honom såsom kontraktsanställd tecknade pensionsförsäkringen hos svenska personal-pensionskassan.

Emeritilön åt amiralitetspastorn G. A. Brandt

I samråd med chefen för ecklesiastikdepartementet tar jag under denna punkt upp fråga om emeritilön åt amiralitetspastorn G. A. Brandt.

Brandt, som är född den 26 januari 1883, avlade teologie kandidatexamen 1906, folkskollärarexamen 1908, teologie licentiatexamen och filosofie kandidatexamen 1913 samt promoverades till teologie doktor 1918.

Efter ca 10 års tjänstgöring som extra lärare vid olika allmänna läroverk blev Brandt 1923 utnämnd till läroverksadjunkt, en befattning som han innehade under tre läsår. Brandt tjänstgjorde vidare viss tid som bataljonspredikant vid flottans station i Stockholm och blev sedermera — efter att år 1925 ha prästvigt för ärkestiftet — fr. o. m. den 1 november 1926 utnämnd till amiralitetspastor därstädes och tillika kyrkoherde i Skeppsholms församling. Sedan 1926 är Brandt medlem av hovkonsistorium och sedan 1927 sjukhuspredikant vid Garnisonssjukhuset i Stockholm.

Brandt har anmält sig ej vilja övergå å prästlönereglementet och kvarstår alltså å äldre lönestat. Kungl. Maj:ts resolution den 14 februari 1941 angående lönerreglering för prästerskapet i Skeppsholms församling i Stockholm äger tillämpning å honom. Enligt denna resolution äger han såsom kyrkoherde av församlingen åtnjuta lön med 5 000 kronor för år ävensom vissa lönetillägg. Enligt resolutionen åligger det vidare församlingen att bestrida den emeritilön jämte tillägg, som Kungl. Maj:t kan komma att bestämma för honom i angivna egenskap.

I sin egenskap av amiralitetspastor åtnjuter Brandt arvode med 1 860 kronor för år jämte tillägg, vilka förmåner numera utgår ur kyrkofonden, ävensom rätt till fri, av kronan tillhandahållen bostad.

I en den 1 mars 1956 dagtecknad skrift har Brandt anhållit, att Kungl. Maj:t måtte bestämma den emeritilön, vartill han enligt nämnda resolution vore berättigad, ävensom tillerkänna honom pension avvägd med beaktande av honom såsom amiralitetspastor tillkommande förmåner i form av arvode jämte tillägg samt hyresfri bostad.

Hovkonsistoriet, kyrkorådet i Skeppsholms församling och chefen för marinkommando ost tillstyrker bifall till ansökningen.

Kammarkollegiet framhåller bl. a., att den Brandt jämlikt bestämmelserna i 1910 års lag om emeritilöner för präster tillkommande emeritilönen skulle för år räknat utgöra 5 000 kronor eller efter teknisk nyreglering

6 684 kronor, vartill kommer rörligt tillägg. Någon bestämmelse, som berättigar Brandt till den begärda tilläggs pensionen finnes ej. Kammarkollegiet finner det emellertid med beaktande av den långa tid, varunder Brandt mot särskild avlöning tjänstgjort som amiralitetspastor, skäligt att han utöver emeritilön kommer i åtnjutande av viss pension, att utgå ur kyrkofonden. Pensionen bör enligt kollegiet grundas på de kontanta avlöningsförmåner Brandt vid avgång ur tjänst uppbär från kyrkofonden. Däremot anser sig kollegiet av principiella skäl ej kunna biträda förslaget, att förmånen av fri bostad beaktas vid beräkningen av Brandts tilläggs pension.

Statskontoret har med hänsyn till förhandenvarande särskilda kyrkliga förhållanden inom Skeppsholms församling ej något att erinra mot att Brandt medgives viss förhöjning av emeritilönen på grundval av det arvode, som utgår till honom såsom amiralitetspastor. Med beaktande av emeritilönelagens maximeringsstadgande synes emeritilönen dock inte böra bestämmas till högre belopp än 5 500 kronor för år. Tekniskt nyreglerat utgör sistnämnda belopp 7 128 kronor, vartill kommer rörligt tillägg enligt eljest gällande bestämmelser.

Samtliga i ärendet hörda myndigheter förordar, att kostnaderna för Brandt efter avgången tillkommande förmåner skall helt bestridas ur kyrkofonden. Kyrkorådet erinrar i detta sammanhang om att lagen om kyrkofond (SFS 1932: 404) och prästlönekostnadslagen (SFS 1951: 570) äger tillämpning å Skeppsholms församling sedan den 1 januari 1952. Härigenom har för församlingen fr. o. m. sistnämnda dag inträtt skyldighet att erlægga allmän kyrkoavgift till kyrkofonden. Kammarkollegiet anför följande motivering för sitt ställningstagande i denna fråga.

Föreskriften i löneredgeringsresolutionen, att församlingen skulle bestrida kyrkoherdens emeritilön, motiverades av det förhållandet att församlingen ej hade skyldighet att erlægga allmän kyrkoavgift till kyrkofonden. Sedan detta förhållande numera ändrats, måste den i resolutionen stadgade anordningen uppenbarligen anses innebära en orättvisa mot församlingen. Med hänsyn härtill och till att flottans utflyttning från Skeppsholmen betingar en avveckling av församlingen inom ej avlägsen framtid tillstyrker kollegiet att såväl emeritilönen som tilläggs pensionen bestridas ur kyrkofonden.

Departementschefen

Brandt, som enligt egen önskan ej övergått å moderna löne- och pensionsbestämmelser, bör från den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer komma i åtnjutande av emeritilön. Med beaktande av det arvode jämte tillägg, som Brandt uppbär såsom amiralitetspastor, vill jag i likhet med statskontoret inte motsätta mig att för Brandt fastställas den högsta emeritilön, som kan komma i fråga vid tillämpning av 1910 års lag om emeritilöner för präster. Beloppet av emeritilönen kommer i så fall, efter teknisk nyreglering enligt nu gällande bestämmelser, att utgöra 7 128 kronor för år, vartill kommer rörligt tillägg. Jag kan däremot ej biträda förslaget att Brandt skall vid sidan av emeritilönen åtnjuta särskild förmån i form av pension. Kostnaderna för emeritilönen torde böra utgå ur kyrkofonden.

Inräknande i övningslärartjänst av viss tjänstgöring

I samråd med chefen för ecklesiastikdepartementet tar jag till sist upp fråga om inräknande i övningslärartjänst av tjänstgöring såsom konsulent och instruktör vid det obligatoriska skolväsendet.

I övningslärartjänst inräknas endast i begränsad omfattning annan tjänstgöring än undervisning enligt tim- och kursplaner eller övriga för vederbörande skola gällande föreskrifter. Bestämmelserna härom, vilka finnes intagna i övningslärarstadgan, ger ej möjlighet att i övningslärartjänst inräkna tjänstgöring som konsulent eller instruktör vid skola tillhörande det obligatoriska skolväsendet.

1941 års lärarlönesakkunniga, vilkas betänkande (SOU 1947: 15) låg till grund för det principbeslut om övningslärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden, som meddelades vid 1948 års riksdag (prop. 1948: 136; SU 192; rskr 390), förordade i senare avgivet förslag till avlöningsreglemente för nämnda lärare, att ordinarie och extra ordinarie lärare i gymnastik och idrott skulle för tjänstgöring såsom instruktör i gymnastik för lärare vid folkskolan få i lärartjänsten inräkna det antal veckotimmar skolöverstyrelsen bestämde. Överstyrelsen biträdde förslaget och förordade samtidigt, att motsvarande anordning skulle genomföras även för övningslärare i andra ämnen. Statskontoret däremot avstyrkte förslaget under åberopande att det skulle kunna medföra avsevärda kostnader för statsverket. Frågan härom upptogs i prop. 1950: 234 men föredraganden förklarade sig för det dåvarande icke vara beredd framlägga förslag i ämnet.

Folkskolestyrelsen i Hälsingborg hemställer i skrivelse den 29 december 1950, att i övningslärartjänst må inräknas verksamhet såsom konsulent och instruktör. Styrelsen anför därvid bl. a., att sedan ett fyrtiotal år har i Hälsingborg funnits särskilda överlärare för goss- resp. flickslöjden. Under 1940-talet ändrades dessa tjänster till slöjdkonsulenttjänster. Vidare har efter hand inrättats nya konsulenttjänster för teckning, hushållsgöromål och gymnastik. Härigenom har sörjts för en fortlöpande tillsyn och omvårdnad av samtliga övningsämnen utom sång. Erfarenheterna av systemet med deltidanställda konsulenter har under de gångna åren varit alltigenom positiva. Genom instruktions- och rådgivningsverksamhet har dessa befattningshavare medverkat till en påtaglig höjning av undervisningsresultaten i resp. ämnen. Genom att noga vaka över befintlig materiel och väl organisera inköp av ny sådan har de härjämte åstadkommit betydande besparingar av allmänna medel. Framställningen har tillstyrkts av vederbörande *statens folkskolinspektör*.

Skolöverstyrelsen framhåller i utlåtande över framställningen, att enligt gällande bestämmelser i detta syfte endast kan medgivas partiell tjänstledighet, vilket medför avdrag vid beräkning av tjänstår för pension och även kan försena uppflyttning i löneklass. Då överstyrelsen anser nämnda verk-

samhet vara av stort värde, föreslår överstyrelsen ett tillägg till övningslärarstadgan av innebörd att i övningslärartjänst, vari ingår minst 15 veckotimmars egentlig undervisning, skall under förutsättning av överstyrelsens medgivande kunna inräknas av kommunala medel helt bekostad tjänstgöring som konsulent eller instruktör. *Statens lönenämnd* har ej något att erinra mot överstyrelsens förevarande förslag.

Vissa andra skolmyndigheter har gjort framställningar i liknande syfte.

Departementschefen

Vid de obligatoriska skolorna fullgöres undervisningen i övningsämnen i betydande omfattning av folk- och småskollärare och så torde även framtiden komma att bli fallet. Om än dessa lärare därvid i allmänhet uppnår goda resultat tack vare sin grundliga pedagogiska utbildning, torde ett visst stöd från lärare med fackutbildning i dessa ämnen vara önskvärd. Skolöverstyrelsen och övriga i ärendet hörda skolmyndigheter anser det vara av värde för undervisningen, att övningslärare tjänstgör som konsulenter och instruktörer i sina ämnen vid obligatoriska skolor. Enligt gällande bestämmelser kan emellertid sådan tjänstgöring ej inräknas i övningslärartjänst, vilket för kommunerna försvårar vidtagandet av sådana anordningar.

Jag anser i likhet med chefen för ecklesiastikdepartementet att möjlighet nu bör öppnas att i övningslärartjänst, vari ingår minst 15 veckotimmars egentlig undervisning, inräkna visst antal veckotimmar för konsulent- och instruktörsverksamhet vid det obligatoriska skolväsendet. Därest övningslärare vid skola, som ej tillhör kommunens obligatoriska skolväsende, anlitas för ifrågavarande verksamhet, bör den jämföras med fyllnadstjänstgöring och således även i sådant fall ingå i övningslärartjänsten. Jag förutsätter att statsverket genom den avsedda anordningen ej skall åsamka andra kostnader än som följer av den indirekta statsbidragsgivningen vid den statliga pensioneringen. De veckotimmar, som avses för konsulent- och instruktörsverksamheten, skall alltså ej vara bidragsgrundande enligt kungörelsen den 19 december 1958 (nr 665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet. De uppkommande pensionskostnaderna, vilka blir av jämförelsevis ringa ekonomisk betydelse, avses skola beaktas vid framtida omprövning av beloppet av den kommunandel, varmed det allmänna driftbidraget till obligatoriska skolor skall minskas enligt vad därom stadgas i förenämnda kungörelse.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser som påkallas för inräknande i övningslärartjänst av konsulent- och instruktörsverksamhet. Då den nuvarande regleringen av övningslärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden som nämnts tillkommit efter principbeslut vid 1948 års riksdag samt den avsedda anordningen i varje fall t. v. kommer att medföra vissa kostnader för statsverket, synes det mig att frågan härom, innan slutlig ställning tages, bör för riksdagen anmälas.

Hemställan

Under åberopande av vad jag i det föregående under III i skilda hänseenden anført och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta

a) om årlig ersättning och avskedsersättning åt vissa övertaliga postbiträden vid statens järnvägar,

b) om årlig ersättning åt f. djurskötaren vid Gudhems remontdepå S. H. Billman m. m.,

c) om tjänstårsberäkning i pensionshänseende för vissa fast anställda tandläkare inom folktandvården i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, och

d) om reglering av vissa förutvarande rådhusrättsledamöter från allmänna indragningsstaten tillkommande årliga ersättningar,

B. medge att

a) f. d. justitierådet S. J. K. W. Lawski må räknat fr. o. m. den 1 december 1956 åtnjuta den rätt till pensionsförmåner, som skulle ha tillkommit honom, därest han kvarstått i justitierådsämbetet t. o. m. den 30 september 1951,

b) f. d. överdirektören och souschefen vid statens vattenfallsverk S. H. Ekefalk må åtnjuta den rätt till livränteförmåner, som skulle ha tillkommit honom, därest han kvarstått i tidigare innehavd tjänst som distriktsingenjör intill den 1 juli 1958, och

c) ur kyrkofonden må till amiralitetspastorn G. A. Brandt från den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer utgå emeritilön av 7 128 kronor för år jämte rörligt tillägg.

Med bifall till vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Karl-Axel Lindholm

Bilaga A

Förslag

till

vissa ändringar i statens allmänna tjänstepensionsreglemente

I det såsom bilaga A till prop. 1958:157 fogade förslaget till statens allmänna tjänstepensionsreglemente göras de ändringar och tillägg, som framgå av det följande.

1 §.

Reglementets tillämpningsområde

1 mom. I detta reglemente stadgas angående egenpensions- och familjepensionsrätt på grund av anställningen (*tjänstepensionsrätt*) samt avgångsskyldighet i samband med pensionering för

a) innehavare av statlig lönegradsplacerad tjänst, å vilken statens allmänna avlöningsreglemente, avlöningsreglementet för övningslärare eller polislönereglementet äger tillämpning,

b) arbetare i — — — verk, samt

c) innehavare av sådan statlig eller icke-statlig anställning, som anges i vid reglementet fogad *bilaga*¹.

Vad i första stycket sägs om icke-statlig anställning avser fall, i vilka de kostnader, som följa av reglementets tillämpning, enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen skola efter viss plan fördelas mellan staten och en eller flera icke-statliga huvudmän eller mellan sådana huvudmän inbördes, i den mån de ej skola helt åvila staten eller viss icke-statlig huvudman. Därmed avses också tills vidare fall, i vilka för huvudman enligt vad av bilagan framgår gälla särskilda, i anslutning till reglementet meddelade bestämmelser angående pensionsavgifter.

2 mom. I den utsträckning Kungl. Maj:t eller, vad angår anställning vid riksdagens verk, riksdagen förordnar skola reglementets bestämmelser ävensom särskilda bestämmelser, innefattande tillägg till eller undantag från reglementet, gälla i fråga om innehavare av annan anställning hos staten än som avses i 1 mom.

4 §.

Avgångsskyldighet på grund av uppnådd ålder

3 mom. Kungl. Maj:t fastställer — — — III: 65—66 år.

Beträffande särskilda — — — andra åldersgränser.

Pensioneringsperiods nedre respektive övre gräns infaller, där ej annat följer av särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, vid utgången av den kalendermånad, varunder föreskriven levnadsålder uppnås.

¹ Ersätter 17 § i 1958 års förslag.

5 §.

Avgångsskyldighet på grund av sjukdom m. m.

Reglementet underkastad — — — straff, samt

d) därest, såvitt angår innehavare av ordinarie, medelst fullmakt eller konstitutorial tillsatt tjänst eller därmed jämförlig icke-statlig tjänst, anställningshavaren befinnes urständsat att på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden samt för honom högst fem år återstå till pensioneringsperiodens nedre gräns.

Avgångsskyldighet skall — — — förenad anställning.

7 §.

Samordning av tjänstepensionsförmåner m. m.

1 mom. Tjänstepensionsrätt enligt — — — persons anställning.

Å ena sidan skola såsom tjänstår för bestämmande av pensionsförmån enligt reglementet tillgodoräknas jämväl tjänstår, på vilka annan samtidigt eller tidigare tillerkänd pensionsförmån är grundad, utan annan begränsning än att för tidsperiod, varunder innehafts mer än en anställning, icke må tillgodoräknas flera tjänstår än som motsvarar tiden för samtidigt innehav av anställningarna.

Å andra — — — Kungl. Maj:t förordnar.

2 mom. Beträffande den, som under viss tid inom område, för vilket statliga pensionsbestämmelser eljest äga tillämpning, innehafvt icke lönegradsplacerad anställning med avlöning avvägd med hänsyn till att med anställningen icke skall vara förenad statlig pensionsrätt, skall, där ej Kungl. Maj:t annat bestämmer, vid reglementets tillämpning — oavsett vad som skulle följa av eljest gällande bestämmelser — iakttagas, att sågda anställningstid ej må tillgodoräknas såsom tjänstår enligt 10 § men skall tagas i beräkning vid bestämmande av det för hel pensionsförmån erforderliga antalet tjänstår som om tillgodoräkning skett.

9 §.

Pensionsunderlag

2 mom. Pensionsunderlaget må icke överstiga en femtedel av sammanlagda beloppet av följande pensionslöner, nämligen för var och en av de senaste fem årsperioder, under vilka anställningshavaren må hava varit underkastad statliga pensionsbestämmelser minst tre månader, en pensionslön för månad, varvid för det fall, att olika pensionslöner gällt under en och samma årsperiod, må beaktas den högsta, som varit för anställningshavaren tillämplig minst tre månader under årsperioden. För uppnående av sådan tremånaderstid för viss pensionslön må tillgodoräknas tid, varunder gällt högre pensionslön.

Vid bestämmande av pension skall härvid sådan pensionslön, som varit gällande inom en sammanhängande period av fem år närmast före avgången, beaktas med det belopp, som vid avgången gäller för respektive lönegrad eller pensionslöneklass.

Där fråga är om sjukpension, skall vidare vid tillämpning av detta moment anställningshavaren anses hava under sådan tid, som infallit inom fem år före avgången och tillika tidigare än fem år före pensioneringsperiodens övre gräns, innehafvt anställning med pensionslön för den lönegrad eller

pensionslöneklass, som för anställningshavaren gäller vid avgången, eller, om denna sker senare än fem år före pensioneringsperiodens övre gräns, den lönegrad eller pensionslöneklass, som må hava varit för anställningshavaren gällande vid eller närmast före ingången av sistnämnda period av fem år.

3 mom. Ortsgrupperad pensionslön skall vid pensionsunderlagets bestämmande beaktas med beloppet för ortsgrupp 3, i förekommande fall förhöjt med hänsyn till ortsgrupperingen av orter, på vilka anställningshavaren varit stationerad under de senaste femton årsperioder, under vilka han må hava varit underkastad statliga pensionsbestämmelser minst tre månader. Förhöjning skall ske med en femtondel av skillnaden mellan beloppen för ortsgrupperna 3 och 5 för varje årsperiod, under vilken anställningshavaren varit minst tre månader stationerad på ort tillhörande ortsgrupp 5, och med en femtondel av skillnaden mellan beloppen för ortsgrupperna 3 och 4 för varje annan årsperiod, under vilken anställningshavaren varit minst tre månader stationerad på ort tillhörande högre ortsgrupp än ortsgrupp 3. Vid tillämpning härav skall beaktas den vid avgången gällande ortsgrupperingen.

10 §.

Tjänstårsberäkning

1 mom. Anställningshavare äger, i den mån ej annat framgår av 2 mom. här nedan, såsom tjänstår tillgodoräkna följande tid, i den mån den infallit före övre gränsen av den för honom gällande pensioneringsperioden eller den tidigare tidpunkt, vid vilken anställningshavaren upphört att vara underkastad reglementet, nämligen

a) tid, varunder — — — detta reglemente,

b) tid, som han ägt tillgodoräkna såsom tjänstår enligt de statliga pensionsbestämmelser, som må hava varit för honom senast gällande innan han blev underkastad detta reglemente, beträffande egenpension, egenlivränta, familjepension och familjelivränta var för sig i den omfattning, som följer av nämnda bestämmelser eller av i anslutning till dem meddelade beslut, samt

c) i fråga om tid, varunder han efter fyllda 18 år utan pensionsrätt innehafvt sådan anställning, som pensionsmyndigheten finner hava varit av det slag, som åsyftas i reglementet, och hava avsett minst halvtidstjänstgöring, dels två tredjedelar av tid före reglementets ikraftträdande, dels ock tid efter ikraftträdandet med undantag för 21 månader, i förekommande fall minskade med tid som tillgodoräknas till två tredjedelar, allt i den mån tiden icke tillgodoräknas enligt b).

2 mom. Vid beräkning av tjänstår skall gälla,

a) att tid, under vilken anställningshavaren icke varit berättigad åtnjuta någon kontant avlöning, icke må vid tillämpning av 1 mom. a) och c) beaktas,

b) att vidare tid, under vilken anställningen avsett avkortad tjänstgöring eller varunder anställningshavaren åtnjutit partiell ledighet med mot tjänstgöringens omfattning svarande avlöning, dels icke må vid tillämpning av 1 mom. a) och c) beaktas, i den mån denna tid, i förekommande fall jämte tid, varunder fullgjorts tjänstgöring med arbetstid av större omfattning, överskjuter det antal tjänstår, som enligt 12 § 1 mom. eller med stöd därav meddelat förordnande minst erfordras för hel pensionsförmån, dels i övrigt icke må vid tillämpning av 1 mom. a)—c) beaktas till större del än som svarar mot förhållandet mellan den avlöning, som åtnjuts, och hel avlöning, samt

c) att beträffande den som innehaft anställning av sådant slag, som avses i 1 § 1 mom. andra stycket, skola iakttagas de särskilda föreskrifter, som innefattas i eller meddelats i anslutning till sådan plan eller sådana avgiftsbestämmelser, som i nämnda författningsrum avses.

Med tid för fullgjord tjänstgöring skall härvid likställas tid, varunder anställningshavaren åtnjutit ledighet från av honom innehavd anställning för att fullgöra offentligt uppdrag, tjänstgöring i statlig anställning, tjänstgöring i icke-statlig anställning där denna varit förenad med statlig pensionsrätt eller anställningshavaren jämlikt särskilt meddelad föreskrift varit pliktig att åta sig tjänstgöringen, eller sådan tjänstgöring, som ålegat honom jämlikt allmän lag eller förordning.

Kungl. Maj:t äger, där så finnes påkallat med hänsyn till förhållandena inom visst förvaltningsområde eller skäl därtill eljest anses föreligga, meddela från föreskrifterna i detta moment avvikande bestämmelser eller medgiva undantag från vad i första stycket här ovan sägs.

3 mom. Anställningshavare, vilken avgår med sjukpension, äger därvid såsom tjänstår tillgodoräkna, förutom tid i övrigt som tillgodoräknas enligt denna paragraf, tiden från avgången intill pensioneringsperiodens övre gräns. Härvid skola bestämmelserna i 2 mom. här ovan tillämpas med beaktande av tjänstgöringsförhållandena närmast före sjukpensioneringen, dock med bortseende från sådana ändringar i tjänstgöringsförhållandena, som av pensionsmyndigheten bedömas vara av tillfällig art.

11 §.

Förutsättningar för egenpensionsförmåner

1 mom. Reglementet underkastad anställningshavare äger rätt att komma i åtnjutande av *alderspension*, därest han tidigast vid pensioneringsperiodens nedre gräns avgår från anställningen och sådant fall ej föreligger som avses i 5 §, av *sjukpension*, därest han entledigas i fall som avses i 5 §, samt av *egenlivränta*, därest han i annat fall avgår från anställningen och därvid kan tillgodoräkna minst tre tjänstår eller under minst tre år varit underkastad statliga pensionsbestämmelser samt icke övergår till eller kvarstår i annan med statlig pensionsrätt förenad anställning.

Anställningshavare må — — — nedre gräns.

Där för ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatt tjänsteman förordnandet utlöper och av annan anledning än att tjänstemannen därom uttryckt önskan icke efterföljes av förnyat förordnande, eller där innehavare av förtroendesyssla entledigas med stöd av § 35 regeringsformen, äger tjänstemannen, oavsett vad som må följa av föregående stycke, erhålla förtidspension i stället för egenlivränta.

2 mom. Ålders- eller sjukpension — — — tidigare tidpunkt.

Egenlivränta samt förtidspension, som enligt vad nu sagts skulle börja utgå vid viss framtida tidpunkt, må i förekommande fall jämväl utgå under sådan tid dessförinnan, då den till förmånen berättigade uppbär invalidpension enligt lagen om folkpensionering.

Egenpensionsförmån utgår — — — rätten upphört.

12 §.

Egenpensionsförmånens storlek

2 mom. För anställningshavare, som tidigare avgått med sjukpension enligt detta reglemente eller andra statliga pensionsbestämmelser och för vil-

ken nämnda pension indragits i samband med att han på grund av ny anställning blivit underkastad reglementet, skall egenpension icke avkortas i större utsträckning än som beräknas hava blivit fallet, därest avgången med sjukpension icke ägt rum. Motsvarande skall gälla, där ordinarie tjänsteman utan något sitt förvällande förflyttats till annan tjänst ävensom där under innehav av ordinarie tjänst genomförts ändring av beskaffenhet att inverka på pensionens avkortningsgrad.

För ordinarie — — — tredje stycket.

14 §.

Familjepensionsförmånens storlek och fördelning

1 mom. Familjepensionsförmåns belopp — — — egenpensionsförmånens belopp.

Överensstämmer det antal tjänstår, som anställningshavaren jämlikt 10 § 1 mom. b) ägt tillgodoräkna för familjepensionsförmånen, icke med det antal tjänstår, som enligt samma stadgande tillgodoräknats för i första stycket avsedd egenpensionsförmån, skall familjepensionsförmånen avvågas med hänsyn till egenpensionsförmånen beräknad, i vad på nämnda stadgande beror, på grundval av förstnämnda antal tjänstår.

16 §.

3 mom. Har någon för viss tid erhållit pensionsförmån enligt reglementet med för högt belopp på grund av att vid avvägning av förmånen enligt 6 § icke beaktats eller icke kunnat beaktas där avsedd förmån på grund av socialförsäkring m. m., vilken belöper på samma tid, skall det för mycket utbetalade beloppet anses utgöra förskott å socialförsäkringsförmånen.

I den mån så erfordras för slutlig reglering av de sammanlagda förmånerna må i fall, som avses i föregående stycke, innehållas skäligt belopp av pensionsförmån enligt reglementet, som därefter förfaller.

17 §.

(motsvarar 18 § i 1958 års förslag)

Såsom tillägg till eller undantag från reglementets huvudbestämmelser skola, i den mån detta anges i den vid reglementet fogade bilagan, gälla de särskilda bestämmelser, som här nedan upptagas med angivande av de paragrafer, till vilka bestämmelserna närmast hänföra sig.

Till 1 § m. m.

1 e. Anställning under visst verksamhetsår (kalenderhalvår) å sådan ordinarie eller extra ordinarie tjänst, vid vilken lönen utgår såsom läsårsdaglön eller för undervisningstimme, skall vid reglementets tillämpning anses hava avsett hela året (kalenderhalvåret), i förekommande fall dock högst så stor del därav som motsvarar förhållandet mellan å ena sidan det antal dagar anställningen varat eller antalet därå belöpande undervisningstimmar samt å andra sidan det till tjänsten hörande antalet anställningsdagar respektive undervisningstimmar.

1 f. Där anställning såsom extra lärare eller läraraspirant, vid vilken lönen utgår såsom läsårsdaglön, under visst kalenderhalvår avser eller enligt beslut av Kungl. Maj:t skall anses avse hela den därunder infallande terminen, skola återstående delar av halvåret vid reglementets tillämpning behandlas som om anställningshavaren därunder innehade samma anställning som under terminen.

Till 3 §.

3 a. Sådan ordinarie eller extra ordinarie tjänst, vid vilken tjänstgöringsskyldighetens omfattning skall bestämmas för läsår eller annan motsvarande tidsperiod och för vilken månadslönen med hänsyn därtill i förekommande fall skall motsvara löneklassbeloppet med viss minskning eller vid vilken månadslönen eljest skall motsvara viss procentuell del av löneklassbeloppet, skall vid reglementets tillämpning icke anses avse avkortad tjänstgöring.

3 b. Såsom förutsättning för att anställningshavare skall vara underkastad reglementet gäller utöver vad i 3 § sägs, *dels* att huvudmannen anmält anställningshavaren hos statens pensionsanstalt för erhållande av pensionsrätt, *dels* att anställningen, där avlöningen vid densamma icke utgår enligt statlig eller kommunal lönegrad, avser heltidstjänstgöring, *dels* att å anställningshavaren äger tillämpning antingen statliga avlöningsbestämmelser eller tjänstereglemente, som antagits av huvudmannen och i enlighet med vad därom särskilt stadgats registrerats hos statens pensionsanstalt, *dels ock* att pensionsanstalten icke, på grund av att huvudmannen åsidosätter honom åvilande skyldighet att bidra till pensioneringskostnaderna, bestämmelse i registrerat tjänstereglemente eller vad som eljest åvilar honom enligt detta reglemente och i anslutning därtill utfärdade föreskrifter, förklarar anställningshavaren icke skola vara underkastad reglementet.

3 c. Såsom särskild förutsättning för i punkt 3 b avsedd registrering skall gälla, att Kungl. Maj:t lämnat medgivande därtill och att vederbörande kommun (kommuner) ställt av statens pensionsanstalt godkänd garanti med avseende å huvudmannens bidrag till pensioneringen.

3 d. Om för anställningshavare gällande bestämmelser i fråga om anställningens fasthet befinnas jämförbara med vad i sådant hänseende gäller beträffande ordinarie eller extra ordinarie anställningshavare, som är underkastad något av Kungl. Maj:t utfärdat avlöningsreglemente, må han enligt statens pensionsanstalts avgörande med avseende å i 3 § 1 mom. stadgade förutsättningar och eljest vid tillämpning av detta reglemente likställas med ordinarie, medelst fullmakt eller konstitutorial tillsatt tjänsteman respektive med extra ordinarie tjänsteman.

3 e. Anställningshavare må bliva underkastad reglementet före i 3 § 1 mom. första stycket angiven levnadsålder, dock tidigast från fyllda 18 år.

Till 4 §.

4 b. Vad i reglementet sägs om pensioneringsperiod eller gräns för sådan period skall i stället avse den levnadsålder, som av Kungl. Maj:t bestämts såsom pensionsålder.

Ordinarie beställningshavare — — — därom stadgar.

4 d. Pensioneringsperioden skall omfatta två år.

Till 5 §.**Till 7 §.****Till 9 §.**

9 a. Pensionsunderlaget utgöres av en tiondel av den största summa pensionslöner för månad, som vid tillämpning i övrigt av i 9 § 2 mom. första stycket angivet förfarande kan beräknas genom sammanläggning av pensionslönerna un-

der tio verksamhetsår. Understiger antalet här avsedda verksamhetsår tio, skall pensionsunderlaget utgöras av summan av de ifrågakommande pensionslönerna, delad med antalet, dock med minst fem.

Vid bestämmande av pension skall härvid sådan pensionslön, som varit gällande inom en period av femton år närmast före avgången, beaktas med det belopp, som vid avgången gäller för vederbörande lönegrad. Om anställningshavaren under längre tid än femton år närmast före avgången utan längre avbrott än om tillhoppa fem år innehaft anställning, på grund av vilken han varit underkastad statliga pensionsbestämmelser, skall vad nu sagts iakttagas med avseende å varje pensionslön under denna tid.

Där fråga är om sjukpension, må pensionsunderlaget vidare icke bestämmas till lägre belopp än som skulle hava beräknats, därest anställningen innehafts ytterligare så lång tid, som från avgången återstår till pensioneringsperiodens övre gräns och under denna tid tillämpats pensionslön motsvarande medeltalet av enligt föregående stycke beräknade pensionslöner för de tre verksamhetsår, som infallit närmast före det, varunder avgången sker.

9 b. Har anställningshavare, som under minst tio år i oavbruten följd innehaft anställning, å vilken denna punkt äger tillämpning, fått sin löneställning sänkt på grund av ändring i tjänstgöringsförhållandena, och har detta skett av annan anledning än att han därom uttryckt önskan eller eljest utan något hans förvällande, må pensionsunderlaget, såvitt beror på pensionslön för anställningstid efter tioårsperioden, beräknas på grundval av månadslönen i den löneklass, efter vilken den för honom närmast före sänkningen gällande pensionslönen bestämts, dock icke på grundval av månadslönen i högre löneklass än den lägsta, som under nämnda period varit gällande för honom.

9 c. Vid bestämmande av pensionsförmån skola i fråga om pensionsunderlagets beräkning gälla särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

Till 10 §.

10 c. Vid tjänstårsberäkning jämlikt 10 § 1 mom. a) med avseende å tid för innehav av ordinarie eller extra ordinarie tjänst, som avses i punkt 3 a, skall iakttagas

att tiden medräknas till så stor del som svarar mot förhållandet mellan den lön, vartill tjänstgöringen berättigar, och löneklassbeloppet samt

att, där samtidigt annan likartad tjänstgöring regelbundet under visst antal veckotimmar fullgjorts vid i detta reglemente avsedd läroanstalt, tiden medräknas till så stor del som enligt vad ovan sagts skulle hava skett, om för lönen bestämmande hänsyn tagits jämväl till berörda tjänstgöring.

10 d. Vid tjänstårsberäkning jämlikt 10 § 1 mom. a) med avseende å verksamhetsår, varunder innehafts extra ordinarie tjänst vid vilken lönen utgått som läsårsdaglön, skall den tid, som enligt punkt 1 e är att anse såsom anställningstid, medräknas till så stor del som motsvarar förhållandet mellan summan av för anställningshavaren beräknliga läsårsdaglöner samt löneplanslönen för berörda anställningstid.

Vad i föregående stycke sägs skall äga motsvarande tillämpning vid tjänstårsberäkning med avseende å verksamhetsår eller kalenderhalvår, varunder innehafts sådan ordinarie eller extra ordinarie tjänst, vid vilken lönen utgått för undervisningstid.

Till 11 §.

11 a. Beträffande sådan innehavare av rektorstjänst eller annan ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatt tjänst, som tillika innehar lärartjänst, skall gälla följande.

Under tid — — — äga tillämpning.

Under tid efter nedre gränsen av den för lärartjänsten bestämda pensioneringsperioden må, oavsett vad som eljest må gälla i fråga om tjänsteförening, förordnandetjänsten kunna innehavas även om avgång från lärartjänsten ägt rum.

11 d. Anställningshavare, för vilken tjänstären, beräknade utan iakttagande av bestämmelserna i 10 § 2 mom., motsvara minst 4/5 av det för hel pensionsförmån föreskrivna lägsta antalet tjänstår, må förklaras berättigad att komma i åtnjutande av förtidspension utan hinder av vad i 11 § 1 mom. andra stycket stadgas i fråga om erforderligt antal tjänstår.

18 §.

(motsvarar 19 § i 1958 års förslag)

Den, som är underkastad detta reglemente, är skyldig att underkasta sig ändrade bestämmelser i de hänseenden, om vilka i reglementet förmäles.

Reglementet träder med de ändringar och tillägg, som framgå av det föregående, i kraft den 1 juli 1959, då vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller föreskrift finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår anställningshavare, å vilken reglementet må vinna tillämpning. Utan att särskilt beslut härom fattats av Kungl. Maj:t må reglementet icke vinna tillämpning å den som på grund av att han där- om uttryckt önskan icke blivit underkastad statens löneförordning eller där- emot svarande kommunala lönebestämmelser.

Bilaga

till

statens allmänna tjänstepensionsreglemente

I nedanstående sammanställning angivas
dels i 1 § 1 mom. c) statens allmänna tjänstepensionsreglemente avsedda anställningshavare, i sammanställningen betecknade med * eller, där i fråga om anställningen skola för huvudman gälla särskilda, i anslutning till reglementet meddelade bestämmelser angående pensionsavgifter, med **,
dels ock de särskilda, i 17 § reglementet upptagna bestämmelser, som skola gälla vid reglementets tillämpning beträffande nyssnämnda eller i 1 § 1 mom. a) eller b) avsedda anställningshavare.

Förvaltningsområde, anställningshavare	Tillämpliga särskilda bestämmelser i 17 § reglementet
<i>I. Hovstaterna</i>	
** Anställningshavare i den utsträckning Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut förordnar	3b, 3d
<i>II. Domstolarna</i>	
Justitieråd eller regeringsråd	1a, 4a, 5a
Annan ordinarie innehavare av domarämbete	4a, 5a
<i>III. Utrikesförvaltningen</i>	
Ordinarie tjänsteman i disponibilitet	1b
<i>IV. Försvarsväsendet</i>	
Militär eller civilmilitär beställningshavare på aktiv stat	4b, 7a, 11c
* Innehavare av beställning å reservstat med beteckningen Rs	4b, 7a, 10a, 11c
Ordinarie beställningshavare i disponibilitet	1b, 4b, 7a, 11c
** Anställningshavare hos Centralförbundet för befälsutbildning eller Skytteförbundens överstyrelse	3b, 3d
<i>V. Socialvården</i>	
** Anställningshavare vid erkänd vårdanstalt för alkoholmissbrukare, föreståndare för och husmoder vid av kommun, allmännyttig sammanslutning eller stiftelse driven vårdinrättning av följande slag, nämligen statsunderstött barnhem, statsunderstödd enskild vårdanstalt för alkoholmissbrukare, statsunderstött arbetshem, som avses i lagen om socialhjälp, samt ålderdomshem, lärarinna vid statsunderstött barnhem (mödrahem) för sådan särskild utbildning i barnavård eller husligt arbete, som står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning, ävensom inom statsunderstödd social hemhjälpverksamhet anställd hemvårdarinna	3b, 3d
<i>VI. Bank- och fondinspektionen. Sparbanksinspektionen</i>	
Bankinspektör, sparbanksinspektör	1c, 1d
Annan anställningshavare	1c
<i>VII. Undervisningsväsendet, forskningsinstitutioner m. m.</i>	
a) Anställningshavare vid konsthögskolan	10b, 11b
b) Anställningshavare vid musikhögskolan	3a, 10b, 10c, 11b
c) Anställningshavare vid konstfackskolan	1f, 3a, 10b, 10c, 11a, 11b

Förvaltningsområde, anställningshavare

Tillämpliga särskilda bestämmelser i 17 § reglementet

- d) Anställningshavare vid försvarets läroverk, lärarhögskolorna, statens försökskola i Linköping, folkskoleseminarierna, statens skolköksseminarium, slöjdlärarseminariet, de allmänna läroverken, skolorna för blinda, skolorna för döva, de högre tekniska läroverken, sjöbefalsskolorna:
 anställningshavare, å vilken avlöningsreglementet för övning-lärare äger tillämpning 3a, 10c
 annan anställningshavare 1f, 11a
- e) Anställningshavare vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården 1f
- f) Icke-statlig lönegradsplacerad anställningshavare, å vilken statens allmänna avlöningsreglemente äger tillämpning eller beträffande vilken bestämmelserna i sagda reglemente jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade särskilda föreskrifter skola i tillämpliga delar gälla:
- ** anställningshavare vid Stockholms högskola —
 ** skoldirektör och biträdande skoldirektör 11a
 * rektor vid högre kommunal skola och lärare i läroämnen vid sådan skola eller vid realskollinje, som är inbyggd i folkskola 1f, 11a
 ** rektor och lärare i läroämnen vid privatläroverk eller vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala 1f, 11a
 ** rektor vid seminariet för huslig utbildning i Umeå eller vid Göteborgs skolköksseminarium —
 * anställningshavare vid särskolor och epileptikerskolor .. 1f
- g) ** Skoldirektör eller biträdande skoldirektör, vilken innehar ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatt anställning med lön enligt kommunala avlöningsbestämmelser 3b, 11a
- h) Lönegradsplacerad anställningshavare, å vilken avlöningsreglementet för folkskolan äger tillämpning eller för vilken bestämmelserna i sagda reglemente jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade särskilda föreskrifter skola i tillämpliga delar gälla:
- ** lärare i läroämnen, dock ej folkskollärare, på försökskolans högstadium samt skolkantor 1f
 * annan anställningshavare 1f, 11a
- i) ** Icke-statlig lönegradsplacerad anställningshavare, å vilken avlöningsreglementet för övningslärare äger tillämpning eller för vilken sagda reglemente gäller jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade särskilda föreskrifter,
 vid folkhögskola eller fortsättningskola 1e, 10d
 vid annan läroanstalt 3a, 10c
- j) ** Lönegradsplacerad anställningshavare, å vilken avlöningsreglementet för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter m. m. äger tillämpning 1e, 3a, 10c, 10d
- k) ** Anställningshavare, vars löneställning följer av bestämmelser som meddelats av Kungl. Maj:t eller fastställts i anslutning till lönegrad som enligt dylika bestämmelser skall utgöra utgångspunkt vid beräkning av underlag för statsbidrag till avlöning,
 vid institut för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning (annan än timlärare) —
 vid handelsgymnasium (annan än timlärare) 1f
 vid handelshögskolan i Göteborg, bergsskolan i Filipstad, textilinstitutet i Borås, Lennings textiltkniska institut i Norrköping eller statsunderstödd yrkesskola för jordbruket 3b, 3d
 vid central verkstadsskola:
 rektor och fast anställd lärare 3b, 3d
- l) ** Lärare vid kommunalt gymnasium, som med stöd av Kungl. Maj:ts medgivande är förenat med allmänt läroverk, samt ovan ej avsedd lärare vid fortsättningskola eller försökskola 1f, 3b, 3d

Förvaltningsområde, anställningshavare

Tillämpliga särskilda bestämmelser i 17 § reglementet

- m) ** Lärare vid statsunderstödd institution av följande slag, nämligen handarbetsseminarium, skola för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, förskola för döva barn eller arbetshem för psykiskt efterblivna ävensom ovan ej avsedd lärare vid statsunderstödd yrkesskola 3b, 3d
- n) ** Anställningshavare vid Konung Gustaf V:s forskningsinstitut, Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik, Oceanografiska institutet i Göteborg, statens hantverksinstitut icke statliga del, lexikonredaktionen hos Samfundet för svenskt biografiskt lexikons utgivande eller Centralförbundet för nykterhetsundervisning 3b, 3d
- o) ** Överläkare, rektor, förste psykolog och terapeut vid Ericastiftelsens läkepedagogiska institut i Stockholm, med bidrag av statsmedel avlönad anställningshavare inom landsantikvarieorganisationen, bibliotekarie vid huvudbiblioteket i Torne-dalen samt till administrationspersonal hänförlig anställningshavare vid Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet 3b, 3d

VIII. Kyrkoväsendet

- a) * Lönegradsplacerad anställningshavare, å vilken prästlönereglementet äger tillämpning 4d
- b) ** Lönegradsplacerad anställningshavare, å vilken avlöningsreglementet för kyrkomusiker äger tillämpning (annan än skolkantor) 3a, 10c
- c) ** Direktör och sekreterare hos Svenska kyrkans diakonistyrelse, föreståndaren för Svenska kyrkans lekmannaskola i Sigtuna, direktör, sekreterare och missionär hos Svenska kyrkans missionsstyrelse, sjömanspräst och sekreterare hos Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, föreståndare för och biträdande pastor vid sådan diakonianstalt inom svenska kyrkans diakoniverksamhet, för vilken gälla av Kungl. Maj:ts fastställda stadgar, föreståndare för Stockholms stadsmission samt predikant vid S:t Johanneskyrkan i Göteborg 3b, 3d

IX. Jordbruk och skogsbruk m. m.

- a) * Lönegradsplacerad anställningshavare hos hushållningssällskap eller skogsvårdsstyrelse, å vilken statens allmänna avlöningsreglemente äger tillämpning —
- b) ** Annan anställningshavare hos hushållningssällskap i verksamhet till främjande av jordbruk med binäringar ävensom fiske och hemslöjd 3b, 3d
- c) ** Anställningshavare vid skogs- och lantbruksakademien, å vilken statens allmänna avlöningsreglemente icke äger tillämpning, anställningshavare vid hushållningssällskapens förbund, lokal frökontrollanstalt, för vilken gälla av statlig myndighet fastställda stadgar, statsunderstödd lokal lantbrukskemisk kontrollstation, Sveriges utsädesförening, Svenska jägareförbundet, Svenska kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg, Sveriges fjäderfåavelsförening ävensom förädlings- eller försöksledare vid statsunderstödd praktiskt vetenskaplig verksamhet å Weibullsholm 3b, 3d
- d) Skogsarbetare vid domänverkets skogsförvaltning 9c
- e) ** Besiktningsveterinär med heltidstjänstgöring vid kontrollslakteri 3d

X. Sjöfartsväsendet

- ** Fast anställd befattningshavare vid sjömanshus 3b, 3d

XI. Försäkringsinspektionen

- Generaldirektör 1d

Förvaltningsområde, anställningshavare

Tillämpliga särskilda bestämmelser i 17 § reglementet

XII. Hälso- och sjukvården

- a) ** Av Kungl. Maj:t utnämnd överläkare vid lasarett, sanatorium eller epidemisjukhus, drivet av landstingskommun eller av stad, som ej tillhör dylik kommun, eller vid kustsanatorium eller vanförestalt, av Kungl. Maj:t utnämnd lasarettandläkare eller läkare vid sjukstuga, av medicinalstyrelsen förordnad läkare vid fristående centraldispensär samt med bidrag av statsmedel avlönad extra provinsialläkare 3d
- b) ** Överläkare vid sanatorium tillhörigt Konung Oscar II:s jubileumsfond eller vid kuranstalt, ansluten till pensionsstyrelsen, förste underläkare tillika biträdande överläkare vid dylik kuranstalt, biträdande överläkare och förste underläkare vid vanförestalten i Stockholm (Norrbäckainstitutet), biträdande överläkare och underläkare vid vanförestalterna i Hälsingborg och Härnösand, överläkare vid Eugeniahemmet samt vid den statsunderstödda folktandvården på annat sätt än genom utnämning av Kungl. Maj:t fast anställd tandläkare..... 3b, 3d
- c) ** Barnmorska och sjuksköterska anställd för sjuk- eller hälsovård (förlossningsvård) inom statsunderstött eller eljest av kommun eller av allmännyttig sammanslutning eller stiftelse, med särskilt tillstånd där sådant förekommer, driven verksamhet, husmoder (föreståndarinna) vid sluten inrättning för sådan vårdverksamhet, sjukgymnast anställd för nyss nämnd vård inom kommunalt driven verksamhet, föreståndare för statsunderstött anstalt för vård av psykiskt efterblivna eller av epileptiker, sjuksköterska med anställning hos svensk utlandsförsamling, tandsköterska och tandtekniker i statsunderstött folktandvård, föreståndare och instruktionsköterska (lärare) vid godkänd sjuksköterskeskola samt föreståndarinna för godkänd byrå för arbetsformidling för sjuksköterskor 3b, 3d
- d) ** Till läkarpersonal ej hänförlig eller eljest ovan ej angiven anställningshavare vid Akademiska sjukhuset i Uppsala, Konung Oscar II:s jubileumsfond tillhörigt sanatorium, till pensionsstyrelsen ansluten kuranstalt, statsunderstött kustsanatorium, statsunderstött vanförestalt, Eugeniahemmet eller Svenska röda korsets med bidrag från pensionsstyrelsen drivna hem för barn med gomdefekter 3b, 3d

XIII. Polisväsendet m. m.

- a) Anställningshavare vid Norrbottens statliga poliskår, å vilken polislönereglementet äger tillämpning 4c, 11c
- b) ** Lönegradsplacerad polisman, å vilken polislönereglementet äger tillämpning, med anställning hos polisdistrikt, bestående helt eller delvis av annan kommun än stad eller köping 3b
- c) ** Anställningshavare hos Sveriges civilförsvarsförbund 3b, 3d

XIV. De kungl. teaternas

** Personal med heltidsanställning:

Teaterchef	—
Solist (operasångare), skådespelare och regissör.....	3d, 9a, 11d
Dansör	3d, 3e, 9b, 11d
Annan anställningshavare.....	3d, 9b, 11d

XV. De statsunderstödda stadsteaternas i Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Norrköping-Linköping och Uppsala samt Göteborgs lyriska teater

- ** Solist, skådespelare och regissör..... 3b, 3c, 3d, 9a, 11d
- ** Dansör 3b, 3c, 3d, 3e, 9b, 11d
- ** Annan anställningshavare..... 3b, 3c, 3d, 9b, 11d

XVI. De statsunderstödda symfoniorkestrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Norrköping och Gävle

- ** Kapellmästare och annan musiker..... 3b, 3c, 3d, 9b

Bilaga B

Förslag

till

kungörelse om avgifter m. m. beträffande vissa i statens allmänna tjänstepensionsreglemente avsedda icke-statliga anställningar

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Bestämmelserna i denna kungörelse skola gälla i fråga om sådan i statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR) avsedd icke-statlig anställning, beträffande vilken enligt vad i bilaga till reglementet anges avgift skall erläggas av huvudmannen.

2 §.

1 mom. Huvudman har att beträffande i kungörelsen avsedd anställning erlagga fortlöpande avgift för tid, varunder den som innehar eller med vikariatslöneförordnande uppehåller anställningen, är underkastad SPR. Avgift skall dock ej erläggas för tid som skall, såvitt på denna anställning beror, avdragas vid beräkning av tjänstår eller för tid, under vilken anställningshavaren varit tjänstledig för offentligt uppdrag eller militärtjänstgöring eller för att innehava eller uppehålla statlig anställning eller sådan annan anställning, som avses i SPR men beträffande vilken kungörelsens bestämmelser ej äro tillämpliga. Beträffande den, som med frånträdande av utövningen av i kungörelsen avsedd anställning innehar eller med vikariatslöneförordnande uppehåller annan i kungörelsen avsedd anställning, skall avgiftsskyldighet föreligga endast i den mån detta följer av de beträffande sistnämnda anställning gällande bestämmelserna.

Vid tillämpning härav skall med vikariatslöneförordnande likställas därmed jämförligt förordnande inom icke-statlig verksamhet, i den mån detta följer av särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

2 mom. Den fortlöpande avgiften skall tills vidare, i den mån ej annat särskilt stadgas, för månad räknat utgöra 7 1/2 procent av anställningshavarens pensionslön, dock med iakttagande

att ortsgrupperad pensionslön härvid skall beaktas med lägst beloppet för ortsgrupp 3,

att pensionslönen beträffande den som innehar anställning med avkortad tjänstgöring skall beaktas med ett i förhållande till avkortningen nedsatt belopp och att vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning med avseende å anställningstid, som avses i punkt 10 c av de i 17 § SPR meddelade särskilda bestämmelserna,

samt att avgiften för skolkantor skall minskas med det avgiftsbelopp, som enligt angivna grunder beräknas med hänsyn till pensionslönen för den enligt avlöningsreglementet för folkskolan gällande lönegraden.

3 mom. Där ej Kungl. Maj:t annat förordnar, skall fortlöpande avgift inbetalas till statens pensionsanstalt på den tid och i den ordning anstalten bestämmer.

3 §.

1 mom. Vid tjänstårsberäkning enligt SPR skola tills vidare gälla nedan i 2—4 mom. meddelade särskilda bestämmelser, dock med iakttagande, dels

att tjänst som skolkantor skall likställas med anställning av annat slag än i kungörelsen avses, *dels* att vad enligt 4 mom. gäller beträffande anställning, som avses i kungörelsen, icke skall tillämpas i fråga om medelst förordnande för viss tid tillsatt tjänst eller sådan anställning, beträffande vilken punkt 9 a av de i 17 § SPR meddelade bestämmelserna äger tillämpning, *dels ock* att enligt SPA-reglementet eller enligt 4 mom. här nedan ifrågakommande nedräkning av tjänstår icke skall tillämpas för den som vid avgången innehar sådan i SPR avsedd anställning, å vilken kungörelsen icke äger tillämpning, såvitt angår tid, för vilken tjänstårsberäkning sker på grund av dylik anställning.

2 mom. Med tjänstår enligt 10 § 1 mom. b) SPR avses, såvitt angår anställningshavare, som varit underkastad SPA-reglementet, tjänstår till det antal som anställningshavaren äger tillgodoräkna för pension efter den pensionsklass, som för honom varit senast tillämplig.

I den mån huvudman kunnat mot erläggande av engångsavgift enligt SPA-reglementet bereda anställningshavaren ytterligare tjänstår för pension enligt nämnda pensionsklass, skall likväl så kunna ske utan hinder av att anställningshavaren är underkastad SPR. Vid beräkning av avgift enligt SPA-reglementet skall härvid basbelopp enligt för äldre pensioner gällande grunder anses motsvara grundbelopp jämte rörligt tillägg.

Engångsavgifter, om vilka i 3 och 4 mom. förmåles, må ej erläggas med mindre för anställningshavaren enligt SPA-reglementet för tid efter 1949 års utgång ifrågakommande engångsavgift blivit helt erlagd.

3 mom. Sådan i 10 § 1 mom. c) SPR omfördad tid, varunder anställningshavare innehaft i kungörelsen avsedd anställning, må, där ej annat följer av 2 mom. tredje stycket, tillgodoräknas i den mån huvudmannen erlägger mot tiden svarande engångsavgift enligt 5 mom. här nedan. Detta må ske, om och i den utsträckning så erfordras för uppnående av för hel pensionsförmån föreskrivet lägsta antal tjänstår, dock med iakttagande, i fråga om anställning som ej är jämförig med ordinarie eller extra ordinarie tjänst, av i nämnda författningsrum stadgad begränsning samt, i fråga om anställning som avsett avkortad tjänstgöring, att tillgodoräkning ej må ske med avseende å före den 1 juli 1959 förfluten tid. Beträffande tid före 1950 års ingång skall, såframt engångsavgift, varom här är fråga, erläggas till minst sådan del som kan hänföras till senare tid, vad i 13 och 17 punkterna övergångsbestämmelserna till SPA-reglementet sägs äga motsvarande tillämpning.

4 mom. Blir för anställningshavare på grund av anställning, som avses i kungörelsen, i samband med ikraftträdandet av SPR eller därefter tillämplig högre lönegrad eller pensionslöneklass än den som för honom närmast dessförinnan varit tillämplig på grund av sådan anställning, och blir i följd härav det enligt SPR med övergångsbestämmelser beräknade pensionsunderlaget (*A-underlaget*) högre än motsvarande utan beaktande av höjningen beräknade pensionsunderlag (*B-underlaget*), skola för föregående tid tillgodoräknade tjänstår nedräknas med så stor del, som svarar mot förhållandet mellan skillnaden i underlag och det högre av underlagen.

Kan anställningshavaren till följd härav icke erhålla ålderspension av eljest möjlig storlek vid pensioneringsperiodens nedre gräns eller, om denna gräns redan uppnåtts, vid den senare tidpunkt till vilken anställningen avses skola fortgå, skall likväl huvudmannen — där ej annat följer av 2 mom. tredje stycket — äga att genom erläggande av engångsavgift bereda anställningshavaren rätt att helt eller delvis tillgodoräkna jämväl den mot nedräkningen svarande tiden, dock ej i vidare mån än som erfordras för uppnående av det för hel pensionsförmån föreskrivna lägsta antalet tjänstår.

Vid tillgodoräkning av tjänstår genom återställande av nedräknad tid skall vad i 13 och 17 punkterna övergångsbestämmelserna till SPA-reglementet sägs äga motsvarande tillämpning.

Vid tillämpning av första stycket här ovan skall iakttagas,

dels, med avseende å lönegrad eller pensionslöneklass före den 1 juli 1959, att sådan pensionsklass enligt äldre bestämmelser, för vilken det för anställningshavare i allmänhet gällande begynnelseunderlaget finnes angivet i *bilaga* till denna kungörelse, skall anses svara mot i bilagan angiven lönegrad eller pensionslöneklass, samt att den pensionslön enligt statens pensionslöneförordning, av vilken B-underlaget är beroende, skall bestämmas efter denna lönegrad eller pensionslöneklass eller i förekommande fall genom interpolering mellan närmast lägre och högre pensionslöner,

dels, med avseende å tid, för vilken tjänstårsberäkning sker på grund av annan anställning än som avses i kungörelsen, att samma lönegrad eller pensionslöneklass anses därunder hava varit gällande som är för anställningshavaren tillämplig i fråga om närmast därefter innehavd anställning av i kungörelsen avsett slag,

dels ock att A- och B-underlagen skola beräknas under antagande att anställningen icke upphör före pensioneringsperiodens nedre gräns samt, i den mån de äro beroende av ortsgrupperad pensionslön enligt statens pensionslöneförordning, bestämmas efter månadslön för ortsgrupp 3.

5 mom. Engångsavgift enligt 3 eller 4 mom. skall, i den mån ej annat särskilt stadgas, motsvara 50 procent av kapitalvärdet, bestämt enligt av Kungl. Maj:t fastställda försäkringstekniska grunder, av så stor del av för anställningshavaren beräknelig ålderspension och däremot svarande familjepension, som är hänförlig till det antal tjänstår avgiften avser.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1959.

Jämförelsetabell
i anslutning till 3 § 4 mom. kungörelsen

För pensionsklass enligt äldre bestämmelser gällande begynnelseunderlag för anställningshavare i allmänhet, kronor	Pensionsklass med vidstående begynnelseunderlag skall vid tillämpning av 3 § 4 mom. kungörelsen anses svara mot nedan angiven	
	lönegrad	pensionslöneklass
2 520 eller därunder		A
2 640		Aa
2 772		Ab
2 904	A 1	
3 048	A 2	B
3 204	A 3	
3 372	A 4	C
3 528	A 5	
3 696	A 6	
4 008	A 7	D
4 152	A 8	E
4 476	A 9	F
4 644	A 10	G
4 860	A 11	
5 412	A 12	
5 712	A 13	
6 024	A 14	
6 360	A 15	
6 744	A 16	
7 128	A 17	
7 536	A 18	
7 944	A 19	
8 364	A 20	
8 772	A 21	
9 168	A 22	
9 912	A 23	
10 248	A 24	
10 584	A 25	
11 256	A 26	
12 264	B 1	
12 408	B 1	
12 816	B 3	
13 608	B 4	
14 412	B 5	
15 216	B 6	
15 612	B 7—10	

Förslag

till

kungörelse med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av statens allmänna tjänstepensionsreglemente beträffande vissa ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster m. fl.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid tillämpningen av statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR) beträffande *dels* annan ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatt tjänst än tjänst såsom skoldirektör, biträdande skoldirektör, rektor eller biträdande rektor eller såsom försöksledare vid statens försöksskola i Linköping, *dels* tjänst såsom chef för bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen eller försäkringsinspektionen, *dels ock* anställning såsom chef för någon av de kungl. teatrarna, skola i fall, där Kungl. Maj:t härom förordnar, gälla följande särskilda bestämmelser, här nedan upptagna med angivande av de paragrafer i reglementet, i förhållande till vilka bestämmelserna innefatta tillägg eller undantag.

Till 7 § SPR.

Föreligger beträffande den, som kommer i åtnjutande av egenpensionsförmån för i denna kungörelse avsedd tjänst, sådant fall, som avses i 7 § 1 eller 2 mom. reglementet, skall, oavsett vad som må följa av nämnda författningsrum, på Kungl. Maj:ts prövning bero, om och i vad mån den i denna kungörelse avsedda egenpensionsförmånen av sådan anledning skall minskas eller helt bortfalla.

Till 9 § SPR.

Vid bestämmande av pensionsunderlag för beräkning av egenpension för i denna kungörelse avsedd tjänst skola föreskrifterna i 9 § 2 mom. tredje stycket reglementet tillämpas jämväl där sådant fall ej föreligger, som avses i 5 § reglementet.

Till 11 § SPR.

1. I stället för vad i 11 § 1 mom. reglementet sägs skall följande gälla.

Tjänsteman, vilken avgår från tjänsten utan att i samband därmed övergå till antingen annan med statlig pensionsrätt förenad anställning eller i 7 § 2 mom. reglementet avsedd anställning, äger rätt att komma i åtnjutande av *förordnandepension*, därest sådant fall är för handen, att vid tillämpning av 11 § 1 mom. första och tredje styckena reglementet och i förekommande fall punkt 1 d av de i 17 § reglementet meddelade särskilda bestämmelserna rätt till egenpension skulle hava förelegat, eller i annat fall tjänsten av honom innehafts minst 12 år i oavbruten följd.

Jämväl i annat fall än ovan sägs äger tjänsteman, vilken samtidigt med frånträdande av tidigare innehavd tjänst av i denna kungörelse avsett slag tillträtt och därefter i oavbruten följd innehaft annan sådan tjänst, vid avgång från den-

na tjänst rätt att komma i åtnjutande av förordnandepension, under förutsättning att han skulle hava varit berättigad till dylik pension för den tidigare tjänsten, om han kvarstått i denna intill tidpunkten för avgången.

Tjänsteman, som vid avgång från tjänsten icke äger rätt till förordnandepension enligt ovan meddelade föreskrifter, må kunna av Kungl. Maj:t under i 11 § 1 mom. andra stycket reglementet angivna förutsättningar förklaras berättigad att komma i åtnjutande av dylik pension.

Därest tjänstemannen vid avgång från tjänsten ej kommer i åtnjutande av förordnandepension, skall i fråga om rätt för honom att komma i åtnjutande av egenlivränta gälla vad i reglementet stadgas.

2. Förordnandepension utgår från och med dagen efter den, då avgången från tjänsten ägt rum.

Till 12 § SPR.

1. I stället för vad i 12 § 1 mom. reglementet sägs skola gälla nedan meddelade bestämmelser.

2. Förordnandepensions belopp för månad skall

a) där tjänsten innehafts minst 12 år och sådant fall ej är för handen, som nedan under b) sägs, utgöra 65 procent av tjänstemannens pensionsunderlag (*hel förordnandepension*);

b) där tjänsteman, som innehaft tjänsten minst 12 men icke 18 år och ej uppnått en levnadsålder av 55 år, på grund av därom av honom uttryckt önskan antingen får förordnandet upphävt eller vid utlöpande av förordnandet icke får det samma förnyat, motsvara hel förordnandepension minskad med en sjättedel för varje påbörjat antal av fem år, varmed levnadsåldern vid avgången understiger 55 år, dock med högst tre sjättedelar; samt

c) eljest motsvara hel förordnandepension minskad med 1/160 för varje full fjärdedel av år, varmed den tid tjänsten innehafts understiger 12 år, dock med högst 24/160 samt med iakttagande att i fall som avses i 5 § reglementet minskning icke skall ske i vidare mån än som beräknas hava skett, därest tjänstemannen kvarstått i tjänst intill pensioneringsperiodens övre gräns.

3. Egenlivräntas belopp för månad bestämmas med tillgodoräknande såsom tjänstår enligt 10 § reglementet av endast tid, under vilken tjänstemannen i oavbruten följd före avgången innehaft den tjänst, på vilken rätten till livräntan grundats, och i övrigt med tillämpning av bestämmelserna i 12 § 1 mom. reglementet.

4. I fråga om den, som vid tillträddandet av i kungörelsen avsedd tjänst innehade med statlig pensionsrätt förenad anställning, skall tillses, att beloppet av egenpensionsförmån, vartill han efter oavbruten anställning må bli berättigad enligt denna kungörelse, icke understiger det belopp, vartill förmånen skulle hava beräknats, om tjänstemannen intill tidpunkten för avgången kvarstått i nämnda tidigare anställning och det pensionsunderlag, som i så fall skulle hava gällt, varit ökat med hälften av det belopp, varmed detsamma må understiga för honom i senare tillträdd tjänst gällande pensionsunderlag eller, under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande, hela detta belopp. Härvid skola beaktas de pensionsbestämmelser, som gälla vid avgången från den senast innehavda tjänsten, varjämte i fråga om tidigare innehavd anställning av annat slag än som avses i denna kungörelse pensioneringsperioden skall, där tjänstemannen avgått med förordnandepension i annat fall än i 5 § reglementet avses, anses hava inträtt vid tidpunkten för avgången.

5. Där rätten till förordnandepension är grundad på den ovan i anslutning till 11 § reglementet under punkten 1 tredje stycket intagna föreskriften, skall pensionens belopp beräknas som om tjänstemannen intill tidpunkten för avgången kvarstått i den tidigare tjänst, som där avses.

6. För anställningshavare, vilken på grund av förordnande under minst 12 år i en följd innehåft tjänst eller tjänster av i denna kungörelse avsett slag och icke åtnjuter förordnandepension för dylik tjänst, skall egenpensionsförmån enligt reglementet för senare tillträdd annan anställning icke understiga vad som skulle hava tillkommit honom, om han vid ifrågavarande förordnandes upphörande avgått med förordnandepension.

Till 14 § SPR.

1. Vid tillämpning av vad i 14 § 1 mom. reglementet sägs skola iakttagas nedan meddelade föreskrifter.

2. Familjepensionsförmåns normalbelopp bestämmes på grundval av den egenpensionsförmån, som skulle hava ifrågakommit vid direkt tillämpning av reglementet. Härvid skall sådan rätt till förordnandepension, som inträtt utan att förutsättningar för rätt till pension enligt 11 § 1 mom. första eller tredje stycket reglementet förelegat, anses förvärvat jämlikt sistnämnda stycke.

3. I fråga om den som vid tjänstens tillträddande innehade annan med statlig pensionsrätt förenad anställning skall tillses, att familjepensionsförmåns normalbelopp ej må understiga det belopp, vartill förmånen skulle hava beräknats, om tjänstemannen intill dödsfallet eller avgången från tjänsten kvarstått i den förra anställningen. Härvid skola beaktas de pensionsbestämmelser, som gälla vid dödsfallet eller avgången.

4. Där förordnandepension beviljats med stöd av den ovan i anslutning till 11 § reglementet under punkten 1 tredje stycket intagna föreskriften, skall familjepensions normalbelopp beräknas som om tjänstemannen intill avgången från tjänsten kvarstått i den tidigare tjänst, som där avses.

Till 17 § SPR.

Vid tillämpning av stadgandet 4 b andra stycket i 17 § reglementet skall med där avsedd egenpension likställas förordnandepension, vartill rätt inträtt i annat fall än som avses i 5 § reglementet.

2 §.

Tjänsteman, å vilken denna kungörelse äger tillämpning, är skyldig underkasta sig ändrade bestämmelser i de hänseenden, om vilka i kungörelsen förmåles.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1959.

Innehållsförteckning

<i>Propositionen</i>	1
Förslag till statens pensionslöneförordning	2
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 10 april 1959</i>	7
I. Vissa pensionsregleringsfrågor	7
Inledning	7
Det fortsatta pensionsregleringsarbetet	9
A. Frågan om pensionsreglering för SPA-området	9
B. Frågan om förordnandepensionsrätt inom det nya pensionssystemet	12
C. Viss omläggning av systemet för förändring av äldre pensioner, m. m.	13
Specialmotivering till författningsförslagen	15
1. Förslaget till statens pensionslöneförordning	15
2. Förslaget till vissa ändringar i statens allmänna tjänstepensionsreglemente	18
3. Förslaget till kungörelse om avgifter m. m. beträffande vissa i statens allmänna tjänstepensionsreglemente avsedda icke-statliga anställningar	28
4. Förslaget till kungörelse med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av statens allmänna tjänstepensionsreglemente beträffande vissa ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster m. fl.	31
Departementschefen	32
Hemställan	37
II. Frågor rörande gemensam utbetalning av personalpensionsförmåner och folkpension, m. m.	38
III. Vissa särskilda pensionsfrågor m. m.	42
Särskilda förmåner åt viss personal.	42
1. Postbiträden vid statens järnvägar	42
2. Förre djurskötaren vid Gudhems remontdepå S. H. Billman m. m.	42
Förbättrade förmåner åt vissa personer.	44
1. Vissa fast anställda tandläkare inom folk tandvården.	44
2. Vissa förutvarande rådhusrättsledamöter	45
3. F.d. justitierådet S. J. K. W. Lawski.	46
4. F.d. överdirektören och souschefen vid statens vattenfallsverk S. H. Ekefalk	47
Emeritilön åt amiralitetspastorn G. A. Brandt	50
Inräknande i övningslärtjänst av viss tjänstgöring	52
Hemställan	54
<i>Bilagor</i>	55